

Kapittel 6

Rødbøl 27 – Lokalitet med smieplass fra romertid, eldre jernalders gårdsanlegg, gravrøyser fra eldre- og yngre jernalder

Ola Rønne

Sammendrag og innledning

På Rødbøl, gnr. 2040, bnr. 2, Larvik kommune, ble det i 2005 og 2006 foretatt en større arkeologisk undersøkelse. Lokaliteten er registrert og tidligere omtalt som Rødbøl lokalitet 27. Id. Nr i Askeladden er 112770. Rødbøl 27 besto av en stor skogskledd flate som skrånet mot øst (figur 6.1 og 6.2). Flaten var svært blokkrik.

I 2005 ble det gjort en undersøkelse for å kartlegge lokalitetens potensiale og ta ut materiale til ¹⁴C-datering og andre naturvitenskapelige analyser. En ¹⁴C-datering fra et lag med smieaktiviteter ga romertid. En datering fra tuftområdet ga folkevandringstid. Resultatene av den mikromorfologiske analysen av lagfølgen under en gravrøys, underbygget vår tolkning av at det var spor av smieaktivitet i området. Resultatene fra de naturvitenskapelige undersøkelsene har vært viktige for valg av metodisk tilnærming på lokaliteten under undersøkelsen i 2006.

I 2006 ble det undersøkt et gårdsanlegg fra eldre jernalder. Dette besto av blant annet en smieplass fra romertid. I dette området ble det også undersøkt en gravrøys med spor etter en plyndret branngrav fra eldre jernalder. Denne lå delvis over smieområdet. Tyve meter sør for dette området ble det funnet en tuft av et langhus, med stein i vegglinjen, fra eldre jernalder. I tillegg ble det funnet stolpehull fra eldre faser med grindbygde hus. Midt i tufta lå en gravrøys, gjenstandsmaterialet daterer denne til sent 700-tall.

I smieområdet ble det funnet en rekke avfallstyper fra metallproduksjon: Brent og sintret leire i forskjellige former, slagg, slaggperler, noen uidentifiserte jerngjenstander, keramikkskår, smeltedigler, råmateriale av bronse til støping og herdpakninger i sintret leire. Det er tatt ut prøver med tanke på metallurgiske analyser av makroskopisk og mikroskopisk materiale fra et eventuelt smiegulv. Fra profilet ble det tatt ut seks

jordprøver til mikromorfologiske analyser, hvorav fire er analysert. Fra gravrøysa, som lå delvis over smieområdet, ble det funnet brente bein, keramikkskår og tetingskitt til et kar av organisk materiale. Funnene lå spredt rundt i et område på om Lag 2 meter i diameter, noe som tyder på at grava har vært plyndret. Konsentrasjonen av brent bein tyder på at gravgjemmet har vært ved og innunder østsiden av den store blokksteinen som røysa er lagt opp rundt.

I og rundt tufta ble det funnet eldre jernalders keramik med og uten dekor, blant annet skår av spanntformet keramik og eldre jernalders bordkeramik. Det er funnet spor av tekstilproduksjon i form av to spinnehjul og fragmenter av vevlodd i brent leire. Det er samlet inn 37 kullprøver fra strukturer i og omkring tuftområdet og på smieplassen. Disse er alle vedartbestemt og 11 er ¹⁴C datert. Forkullet korn fra tre stolpehull i Hus I er også ¹⁴C-datert.

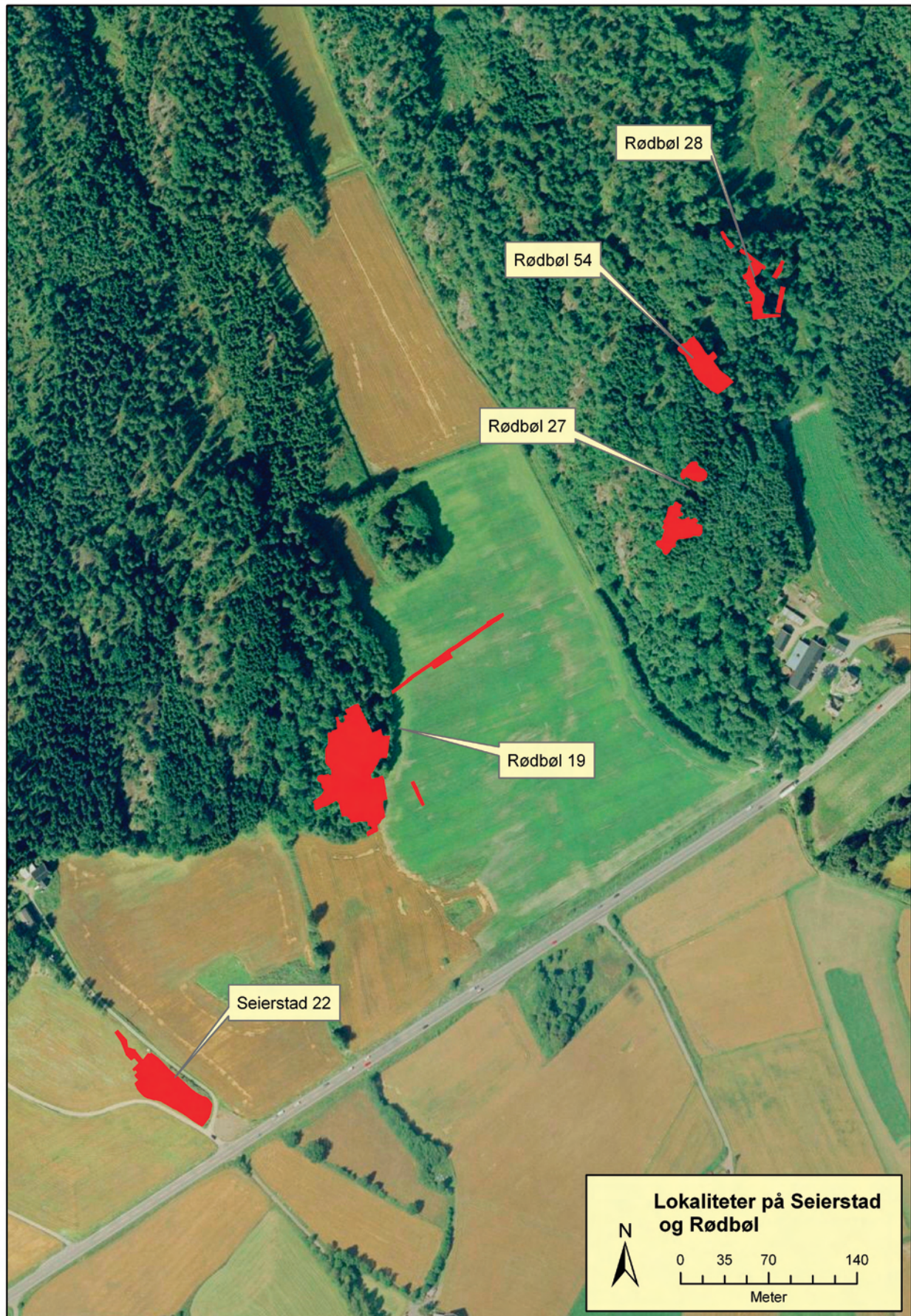
Gravmaterialet besto av glassperler, to små rektangulære spenner, kniv, ildstål, nøkkel, syl og ildslagingsflint. Materialet daterer graven til tidlig vikingtid. Det ble funnet en flintflekke og et garnsøkke i røysfyllet fra gravrøysa i tufta.

Det er utført til sammen 460 dagsverk på Rødbøl 27, fordelt på 82 dagsverk i 2005 og 378 dagsverk i 2006.

Funnene fra lokaliteten har fått C-nummer C56076-C56080.

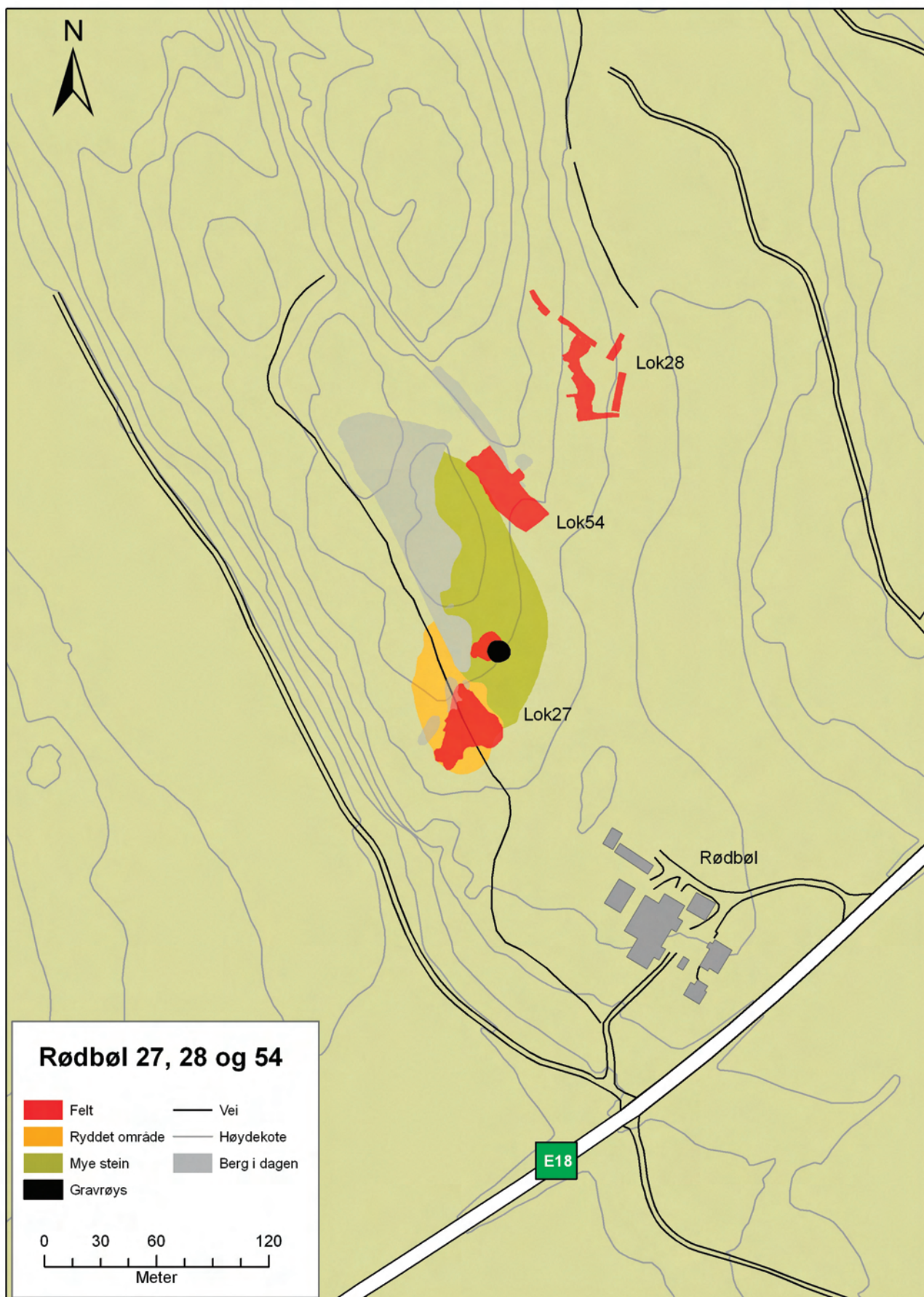
Beliggenhet og topografi

Lokaliteten lå 200 meter nordvest for tunet på Rødbøl gnr. 2040/2 (figur 6.1 og 6.2). Den lå mellom 65 og 70 meter over havet. Terrenget på lokaliteten skrånte mot øst, for så å flate noe ut. I denne delen går hovedvannledningen parallelt med lokaliteten om lag nord-sør. I sør ender terrenget i en bratt skrent ned mot

Figur 6.1: Oversiktsfoto som viser beliggenheten til lokaliteten. Ortofoto: Statens vegvesen. Illustrasjon: Magne Samdal.

Figure 6.1: Overview of the sites at Rødbøl. Ortophoto: Directorate of Public Roads, Southern Region. Illustration: Magne Samdal.

Figur 6.2: Oversikt over lokaliteten Rødbøl 27. Illustrasjon: Magne Samdal.

Figure 6.2: Plan of Rødbøl 27. Illustration: Magne Samdal.

dyrka mark. Mot vestnordvest er det en knaus. Høyeste punkt er 93,5 meter og mot øst flater terrenget noe ut. Helt sør på lokaliteten var en flate som var ryddet for stein. Lokaliteten har ligget i blandings-skog. Morena i området besto av mye blokkstein, noen med største mål opp mot et par meter. Dette preger lokaliteten og terrenget, og blokksteinene har vært en faktor for hvordan det var mulig å utnytte og strukturere området. En traktorvei skar gjennom søndre del av lokaliteten og tufta i retning nordnord-vest-sørsørøst.

Om lag 100 meter i retning nordnordøst lå Rødbøl 54, som ble undersøkt i 2005 (Mansrud, kapittel 13, dette bind). I overkant av 100 meter nordøst lå Rødbøl 28 (figur 6.2). Denne lokaliteten med blant annet fossile åkre ble undersøkt i 2006. 300 meter i luftlinje mot sørvest lå Rødbøl 19, hvor det ble funnet blant annet langhus, jernvinne og gravhauger (se Gjerpe og Rødsrud, Kapittel 4, Bind 3). Det er god utsikt i denne retningen fordi denne lokaliteten lå 30 meter lavere i terrenget (figur 6.1).

Forventninger og problemstilling

Forholdet til prosjektplanens forventning til framdrift og resultat

På Rødbøl 27 la prosjektplanen opp til en mindre prøveundersøkelse for å ta ut daterende materiale fra tufta i 2005 sesongen. Røysa og smieområdet var ikke kalkulert inn i den opprinnelige prosjektplanen og overskrider dermed både tid og budsjett i forhold til planen.

Prosjektplanen legger opp til en større undersøkelse av tufta i sesong to, med 57 dagsverk. Omfanget av undersøkelsene av tuftområdet ble dermed overskredet med 76 dagsverk. Dette skyldes kompliserte utgravingsforhold med mye stubber og røtter, stein i og utenfor tufta, gravrøys liggende i tufta og generelt vanskelige stratigrafiske og observasjonsmessige forhold. Det eksisterte ingen ferdig og gjennomprøvd metode for å grave tufter med steinvegger beliggende i skog med maskin. Midt i tufta lå en gravrøys som ikke var kalkulert inn i planen.

I tillegg kommer gravrøysen og smieområdet. Røysa (grav 1) var i utgangspunktet tolket som en rydningsrøys, og opprinnelig var planen å forsøke å finne materiale som kunne datere denne og se om det var samtidighet mellom røysa og tufta. Arbeidet med røys- og smieområdet var derfor naturlig nok ikke kalkulert inn i prosjektplanen. Arbeidsmengden utført på lokaliteten må dermed betegnes mer som en

omdisponering av prosjektets ressurser enn en overskridelse av beregningene.

Problemer med infrastruktur i oppstarten av feltseksjonen 2006 fikk ringvirkninger for arbeidet. At skogen ikke var avvirket på andre lokaliteter ved oppstart, gjorde at vi måtte omorganisere utgravingene, noe som selvsagt gir et visst tidstap. Dette førte til at smieområdet ble torvet av manuelt istedenfor med maskin, dette avspeiles tydelig i tidsbruken. Vann til å såle massene kom ikke på plass før etter 14 dager ut i sesongen. Oppstartsproblemene ble likevel relativt små på grunn av fleksibilitet hos utgravingsmannskapet og i prosjektets organisasjon. Ved å flytte rundt mannskap og maskiner ble noe av det tapte tatt inn.

Forholdet mellom prosjektplanens faglige forventning og resultat

Problemstillingene knyttet til tufter, graver og smieområdet kaster lys over de problemstillingene som er eksplisitte for lokaliteten: om tufta er førreformatorisk, noe den helt klart er.

Hvordan husene var konstruert er et spørsmål som bare delvis kan besvares, men en analyse av strukturer og funn, samt datering av strukturene, slik at de kan knyttes til sine respektive faser, gir nyttig informasjon om byggeskikk. Analyse av funnmateriale og spredning sier noe om aktiviteter knyttet til husene. Funn av vevlodd og spinnehjul forteller om tekstilproduksjon.

Sett i forhold til den overordnede problemstillingen ”Å bringe fram ny kunnskap om stabilitet og endring i jordbrukssamfunnets sosiale organisasjon i forhistorisk tid og middelalder” (Gjerpe 2005e) må en kunne si at restene av et helt gårdsanlegg med hus, graver, smie, kokegropfelt (Rødbøl 54) og fossile åkre (Rødbøl 28) er svært interessant. Data fra undersøkelsen viser at det er flere faser i bosetningen og at ulike byggeskikk og flere typer gravskikk er representert på lokaliteten. Disse vil kunne belyse de overordnede problemstillingene.

Sett ut fra hva som ble forventet å finne i prosjektplanen og hva som faktisk ble funnet, må en kunne si at undersøkelsen overgår forventningene, noe som legitimerer de økonomiske prioriteringene. Ved siden av de kulturhistoriske dataene som er samlet inn, er også viktige erfaringer gjort om hva en kan forvente å finne på lokaliteter i skog og hvordan disse kan undersøkes.

Undersøkelsen

Kronologi for stedet.

En kronologisk oversikt over Rødbøl 27 bør sees i sammenheng med de tilliggende lokalitetene Rødbøl 28 og Rødbøl 54. På Rødbøl 54 er det et lite kokegropfelt som trolig har hørt til gårdsanlegget på Rødbøl 27, og på Rødbøl 28 er det spor etter blant annet fossil åker, rydningsrøys, åkerrein og dyrkingsterasser (Samdal og Pettersson, kapittel 7, dette bind). Sammen med Rødbøl 27 danner disse lokalitetene et komplett gårdsanlegg. Den eldste fasen i området er en steinalderlokalitet på Rødbøl 54 (figur 6.4). På Rødbøl 28 er det en datering til bronsealder fra et profil gjennom en åkerrein (2915±35 BP, cal 1200–1040 BC, TUA-5557), trolig er det en tidlig rydningsfase og dyrking som er datert. Ut fra dateringene av smia og dateringer fra dyrkingslag på Rødbøl 28, kan det se ut som om det blir anlagt åkre og smie i det første århundret e.Kr.. Det er trolig at også gården er anlagt i første århundre e.Kr., men dateringene fra husområdet er noe yngre. Gårdsanlegget med smie, langhus, åkre og kokegropfelt kan ha vært i bruk fra eldre romertid og gjennom folkevandringstid. Både ¹⁴C-dateringene og funn av romertids/folkevandringstids keramikk, som hankekar og klebermagret, spanntformet keramikk, understøtter dette. Smieplassen går av bruk en gang etter 300 e.Kr., og det blir lagt en gravrøys delvis over området, rundt 400 e.Kr. Hustuftene blir fraflyttet senest en gang på 700-tallet, og det blir anlagt en gravrøys midt i tuft II. Perlene i grava daterer denne til tiårene før 800 e.Kr. Det er trolig at tufta er gått av bruk tidligere enn dette, men det er tydelig på plasseringen av grava at huset har vært kjent. Grav 3, som ligger rett øst for hustufta, er anlagt rundt 600 e.Kr.

Dyrkingen på Rødbøl 28 ser ut til å fortsette opp til mellom 1600- og 1800-tallet. Siste dyrkingsfase er gjort med teigpøying og en ¹⁴C-prøve til 385±30 BP, cal AD 1440–1620, TUA-6346 kan stamme fra denne fasen. Vegetasjonen i det fossile åkerlandskapet, med hassel og løvtrær tyder på at området har vært beitet opp til nylig, for så å gå ut av bruk og gro igjen.

På hovedlokaliteten Rødbøl 27 er det ikke kjent dyrking i manns minne. Gården ble overtatt av nåværende eier etter krigen. Det ble da lagt ut til beite for hester, noe funn av hesteko synes å bekrefte. Området ble beplantet med gran i 1949. Det er ikke påvist sikre spor av aktivitet mellom 800 e.Kr. og 1949.

Metoder

Tidlig i utgravings sesongen 2005 ble det lagt en sjakt med gravemaskin gjennom tufta. Sjakta ble lagt i

traktorveien, slik at inngrepet skulle gi mest mulig informasjon og gjøre minst mulig skade på kulturminnet. Sjakta var et par meter bred og 12 meter lang. I denne ble det funnet en kokegrop. Senere ble det gravd en prøverute i samme tuft, og daterende materiale ble tatt ut fra prøveruta, voll i tufta og kokegropa.

Grav 1 målte om lag 11,5 x 11,5 meter og var tilnærmet rund. Den var lagt opp rundt en stor jordfast stein og besto av tre lag stein med største mål mellom 0,15–1,3 meter, mange målte rundt 1 meter. Røysa ble ryddet for løv og rusk med kost og krafse. Steinene ble innmålt digitalt. Ved hjelp av gravemaskin med klype, ble stein for stein løftet ut av røysa i den søndre halvdel. Mellom hvert lag med stein ble det rensset opp med krafse og graveskje. Steinene ble målt inn i flere omganger, som egne tema, slik at vi kan skille ut to lag. Dette ble gjort for om mulig å kunne skille ut indre konstruksjoner. Masser ble jevnlig testsåldet etter funn. I østre halvdel fremkom et sort kullholdig lag. I dette laget ble det lagt en prøverute (1/2 m²), inn mot profilet. To små prøveruter (1/4 m²) ble også lagt langs profilet utenfor røysa mot øst for å forfølge det sorte laget. Profilet i røysa ble tegnet, og det ble tatt ut kullprøver og en mikromorfologiprøve. Funn av slagg, brent og sintret leire og keramikk gjorde at området under og utenfor vestre del av røysa ble tolket som rester av en smie. Tatt i betraktning de relative komplekse funnforholdene og de sjeldne funnene, ble det besluttet å avslutte undersøkelsen, i påvente av svar på prøver og for å legge en plan for utgraving i 2006. Røysa ble så pakket ned med presenning, og undersøkelsene fortsatt i 2006.

I løpet av vinteren ble en strategi for undersøkelse av området lagt. Dateringen av kullprøvene ga 1825±35 BP, cal AD 135–230, TUA-5560, for kullaget i området med smiespor. Dateringen fra vollen i tufta ga 1590±35 BP, cal AD 420–540, TUA-5559. Tolkningen av mikromorfologisk prøve fra laget under røysa med avfall fra metallproduksjon, støttet opp om en tolkning til smieplass.

Det ble besluttet å prioritere smieområdet og tuftområdet. I smieområdet ble det lagt ut et lokalt koordinatsystem som ble delt opp i meter- og kvartmeteruter. Smieområdet ble gravd med en blanding av mekanisk og stratigrafisk metode. Det vil i praksis si at Lag A og Lag B ble gravd i 5 centimeter mekanisk lag, mens Lag C og Lag D ble undersøkt ved å følge lagenes utbredelse og dybde (stratigrafisk). I tillegg fikk strukturer egne strukturnumre og ble gravd med en tilpasset single context metode. Det vil si at de i hovedsak ble tømt, men noen strukturer ble også

Lokalitet	Struktur nr	Struktur	Hus	Materiale	Lab ID	Datering BP	Avvik	Kalibrert alder
Rødbøl 27	S18058		Hus 1	Korn	Beta-234341	1740	40	AD 240-350
Rødbøl 27	S18063		Hus 1	Korn (bygg)	Beta-234340	1590	40	AD 420-540
Rødbøl 27	S18052	Stolpehull	Hus 1	Korn (bygg)	Beta-234339	1580	40	AD 430-540
Rødbøl 27	S18002	Esse		Bjørk, hassel, alm	TUa-6296	1955	25	AD 15-75
Rødbøl 27	S18064	Esse		Bjørk, hassel	T-18766	1915	45	AD 20-140
Rødbøl 27	S18013	Esse		Bjørk, hassel	T-18765	1895	80	AD 20-230
Rødbøl 27	S18050	Esse		Bjørk, hassel	TUa-6294	1850	40	AD 120-230
Rødbøl 27		Prøverute i smielag		Bjørk	TUa-5560	1825	35	AD 135-230
Rødbøl 27	S18008	Kokegrop		Bjørk, hassel	TUa-6298	1805	25	AD 130-250
Rødbøl 27	S18107	Esse		Hassel	TUa-6295	1740	25	AD 250-335
Rødbøl 27	S18003	Ildsted		Bjørk, hassel, vier/osp selje	TUa-6297	1710	25	AD 260-390
Rødbøl 27	S18065	Ildsted		Hassel	T-18767	1645	95	AD 260-540
Rødbøl 27	S18126	Kokegrop		Bjørk	TUa-6293	1625	20	AD 390-530
Rødbøl 27		Tuftvoll		Bjørk, hassel	TUa-5559	1590	35	AD 420-540
Rødbøl 27		Grav 1		Brente menneskebein	TUa-6826	1640	30	AD 405-430
Rødbøl 27	S18112	Grav 3		Brente menneskebein	TUa-6827	1470	30	AD 595-630

Tabell 6.1: Oversikt over ^{14}C prøver fra Rødbøl 27.

Table 6.1: Radiocarbon dates from Rødbøl 27.

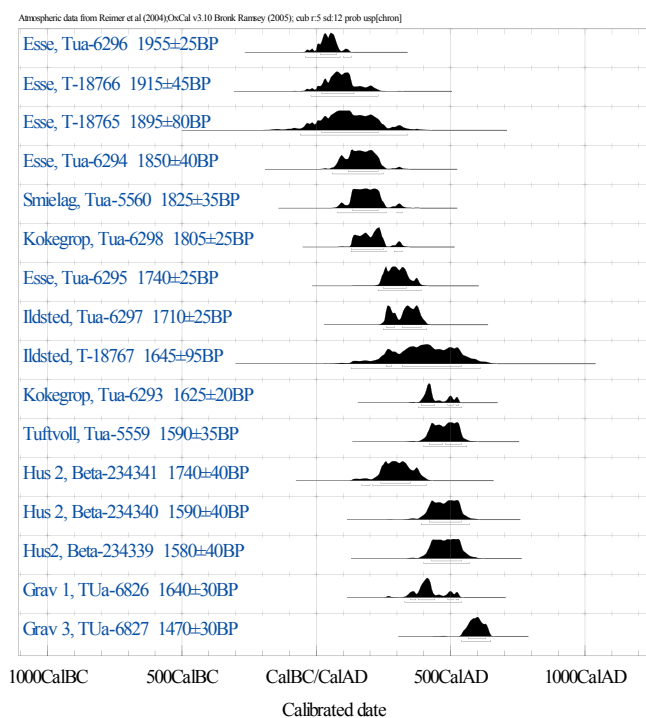
snittet og profilet dokumentert. Massene fra hver rute og lag ble vannsåldet i et 4 millimeter såld, og alle gjenstandene ble lagt i pose merket med rutas lag og koordinater. Alle strukturer, som i hovedsak besto av nedgravninger og esser ble målt inn digitalt. De fleste esser ble også fotografert, noen i flere stadier av utgravningen. Noen er også detaljtegnet. Utbredelsen på lagene ble også målt inn som egne tema. Det ble gjort forsøk på å skille ut hvilke stein som hørte til smiepllassen og hvilke som hørte til gravrøysa, gjennom å merke av på plantegningen hvilke stein som sto på høykant rundt essene. Det er tatt ut ^{14}C -prøver fra esser og en rekke groper. Det er tatt ut jordprøver fra hver kvartmetersrute i hvert lag, samt fra strukturer. Disse er sendt til analyse hos Heimdal-archaeometry ved Arne Jouttijärvi.

Området med spor etter tuft med steinvegg eller syllstein ble undersøkt med en kombinasjon av bruk av gravemaskin og manuelle metoder. Gravemaskinen ble i første omgang brukt til å fjerne torvlaget, samt å fjerne stubber og røtter. Dette ble gjort gjennom en møysommelig prosess hvor grabben filte av røttene, hvorpå hver rot ble forsøkt brukket slik at noe av stubben fulgte med. En person med rotsaks fulgte med og klippet røtter, for å unngå å dra opp jord fra underliggende masser. Gjennom å forsiktig rugge på stubben, brette røtter og klippe med rotsaks, lyktes det å fjerne stubbene uten for mye omroting av lagene under. Fordi det var stein i veggene og en røys midt i anlegget, ble det mye manuell rensing med krafse og graveskje for å få feltet rent for torv, røtter og stub-

ber. Gravemaskinen ble delvis brukt til å rense flaten, men like mye kun til å løfte massen som var gravd med krafse og skje ut av feltet. Etter en omgang med maskin i og utenfor tufta ble det lagt ut sprengematte som maskinen kunne kjøre på for å unngå skader på stein og i det nyrensede feltet (figur 6.6). En ny runde med maskinell avrensing ble foretatt, og feltet ble fortløpende rensert med krafse og graveskje.

Til sammen ble det gått over med maskin tre ganger i søndre halvdel av området og to-tre ganger i nordlige halvdel av området. Det ble også lagt ut sjakter. I 2005 ble det lagt en sjakt som fulgte traktorveien, skrått gjennom tufta, retning nordvest-sørøst. Det ble lagt ut en stor sjakt på tvers av tufta om lag midt i denne for å dokumentere profilet og forsøke å få et bedre grep om stratigrafien i området. Det ble også flateavdekket på begge sider av de to store steinpakningen S18010 og 18011 øst for tufta, slik at et profil ble stående igjen. Det ble også lagt ut et noe mindre profil nord i tufta, samt et håndgravd profil gjennom grav 2, som lå midt i tufta. Alle profilene ble gravd forsiktig lagvis nedover og det ble krafset godt opp mellom hvert lag for å se etter strukturer og gjenstander i flaten. Strukturer, funn, lag og stein ble målt inn fortløpende. Strukturer ble tegnet, snittet og profilet dokumentert.

Gravrøysa (grav 1) over smietufta ble påbegynt i 2005. Først ble anlegget rensert fram med kost og krafse. Steinene i søndre halvdel ble fjernet maskinelt med klype på gravemaskinarmen. Det ble ren-

Figur 6.3: Oxcal diagram over dateringene fra Rødbøl 27.
Figure 6.3: Oxcal diagrams of the radiocarbon dates from Rødbøl 27.

set opp med krafse og skje og funn målt inn. Dette arbeidet fortsatte i 2006, og det ble påvist en plyndret branngrav på østsiden av den store jordfaste steinen midt i anlegget. Funnene ble målt inn som punkter, eller der hvor det var mange funn, som polygon. Massene ble jevnlig prøvesåldet. Profilet øst vest gjennom anlegget og gjennom smieområdet ble dokumentert. Steinene i anlegget er målt inn i to omganger, etter hvert som de ble fjernet, for om mulig å skille ut indre steinsirkler, kammer og lignende. Når alle steinene var fjernet ble det først krafset, deretter flateavdekket med gravemaskin for å være sikre på at nedskårne graver og andre nedgravninger ikke skulle bli oversett.

Gravrøysa i tufta (grav 2) ble undersøkt gjennom et lite profil på tvers av anlegget i den søndre delen for å forsøke å forstå anleggets stratigrafi. Deretter ble steinene rensset fram og målt inn i flere omganger, etter hvert som de ble fjernet og nye stein frilagte. Lag i tilknytning til røysa ble målt inn. Selve gravgjemmet som besto av en traufomet nedgravning ble gravd og massene prøvesåldet til vi fant den første glassperlen. Deretter ble anlegget gravd forsiktig med graveskje og massene såldet. Både funn og selve gravgjemmet ble målt inn.

I tillegg til en utstrakt bruk av digital innmåling, er fotodokumentasjon en viktig del av utgravingen. Nærmere 1500 papirbilder er tatt før, under og etter

utgravingen av de forskjellige feltene og anleggene. Det er i størst mulig grad lagt vekt på å dokumentere i flere skalaer, fra oversiktsbilder i form av flyfoto og foto fra fotostigen til detaljbilder i plan og profil, der dette var mulig. I tillegg er det tatt arbeidsbilder og bilder som dokumenterer metode. Det er tatt en rekke digitalbilder, først og fremst med tanke på websider, foredrag og annen formidling.

Kildekritiske forhold.

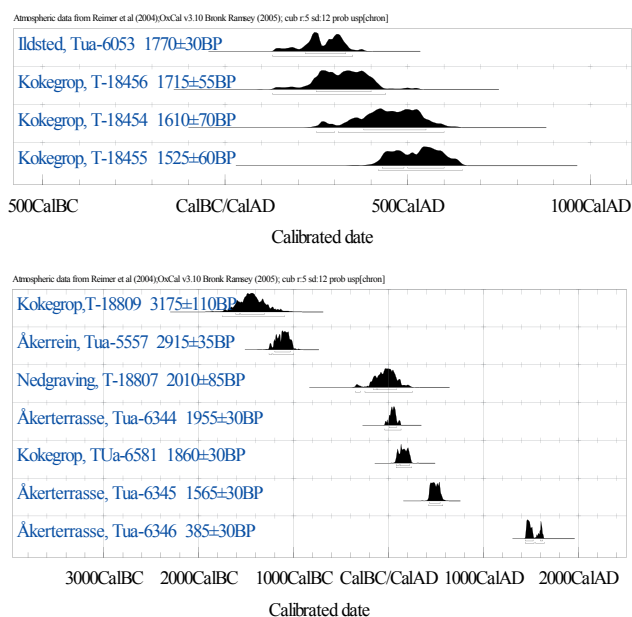
Lokaliteten var skogkledt, og dette utgjorde et problem fordi det lett blir omrotet når en fjerner stubber. På den annen side får en ikke undersøkt der hvor en lar stubber stå igjen. Undersøkelsen av Rødbøl 19 i 2005, viste at røttene ofte gikk ned i anlegg og strukturer fordi det var gode næringsforhold her (se Gjerpe og Rødsrud, kapittel 4 dette Bind). Det betyr at røtter i seg selv også kan ødelegge strukturer og lagfølge. På plussiden var lokaliteten ikke pløyd, og det gjør at bevarte strukturer og lag var dypere enn i dyrka mark.

Vi var i utgangspunktet ikke sikre på datering til tufta, om den var førreformatorisk. Dette utgangspunktet preger valget av en relativ grov utgravingsmetodikk.

Det var vanskelig å velge metode for å undersøke området, fordi det ikke er gjort mange erfaringer med å undersøke tufter i skog i nyere tid, og det er få smieplasser som er fagmessig undersøkt. Bruk av gravemaskin for å grave tufter er en grov metode hvor mange gjenstandsfunn går tapt, men kan forsvares ut fra et effektivitetshensyn. Fokuset for undersøkelsen ble lagt på de tekniske detaljene rundt bygningene, tunet og videre landskapet rundt disse.

Noen kildekritiske bemerkninger kan knyttes til gravingen i og omkring husområdet. Fordi det ble brukt gravemaskin til å fjerne masser der dette var mulig, blir funnfordelingen skjev. Der vi var nødt til å rense mye for hånd ble det gjort flest funn. Funnfordelingen representerer med andre ord utgravingsmetodikken i større grad enn en reell spredning av artefakter i dette området. Stor aktivitet med flere husfaser og en grav midt i hustufta gjør at tolkning av faser i husene var vanskelig. En tørkeperiode med vanskelige observasjonsforhold gjorde det ikke lettere.

Smieplassen ble undersøkt med en blanding av maskinell flateavdekking og en graving i kvadranter, kvartmetersruter og lag, hvor massene ble såldet. Det vil si at funnspredningen for området er representativ i området hvor vi har gravd i ruter og lag, og ikke fullt så representativ i området hvor vi har

Figur 6.4: Øverst: Oxcal-diagram over dateringer fra kokegropfeltet på Rødbøl 54, nederst: Oxcal-diagram over dateringer fra Rødbøl 28.
Figure 6.4: Above: Oxcal diagrams of the radiocarbon dates from cooking pits at Rødbøl 54. Below: Oxcal diagrams of the radiocarbon dates from Rødbøl 28.

brukt en grovere utgravingsmetodikk. Under utgravingen ble lagfølgen definert ut fra farge og innhold i lagene. Resultatene fra analysene av tre tynnslip fra de mikromorfologiske prøvene, tatt i nordsørgående profil, konkluderer med at lagene er bioturberte. Omrotingen skyldes naturlige og menneskelige prosesser i området (Macphail 2007). En annen prøve, tatt i smielaget, under gravrøysa viste at det er spor av to faser, en smiefase og en fase med boplassavfall, sistnevnte dannet i friluft (Sageidet 2006). De mikromorfologiske prøvene støtter opp under tolkningen av stedet som et aktivitetsområde hvor det har foregått smiing, men sår tvil om vår tolkning av lagfølgen. Det er trolig at lagene C og D representerer ett bioturbert lag dannet ved smieaktivitet og at Lag A og B delvis er skogsjord og delvis er påført masse fra boplassområdet for å bygge opp gravrøysa.

Prøver og eksterne bidrag

Trekullprøver

I alt 37 kullprøver er tatt ut. Av disse er 11 datert. Alle trekullprøver er vedartbestemt av statsstipendiat Helge I. Høeg.

Makrofossilprøver

Det er tatt ut 40 makrofossilprøver fra lokaliteten. De er alle flottert. Ni prøver fra 8 stolpehull i Hus I er analysert. Det ble funnet korn eller fragmenter av korn i fem stolpehull. Makrofossilene er analysert ved Arkeologisk museum i Savanger.

Jordprøver fra smieområdet

Det er tatt ut jordprøver fra alle kvartmetersruter i Lag B, C, D og et utvalg strukturer i smieområdet. Prøvenes størrelse var mellom en og to liter. De er sendt til analyse hos Arne Jouttijärvi, Heimdal-archaeometry, Danmark.

¹⁴C-prøver

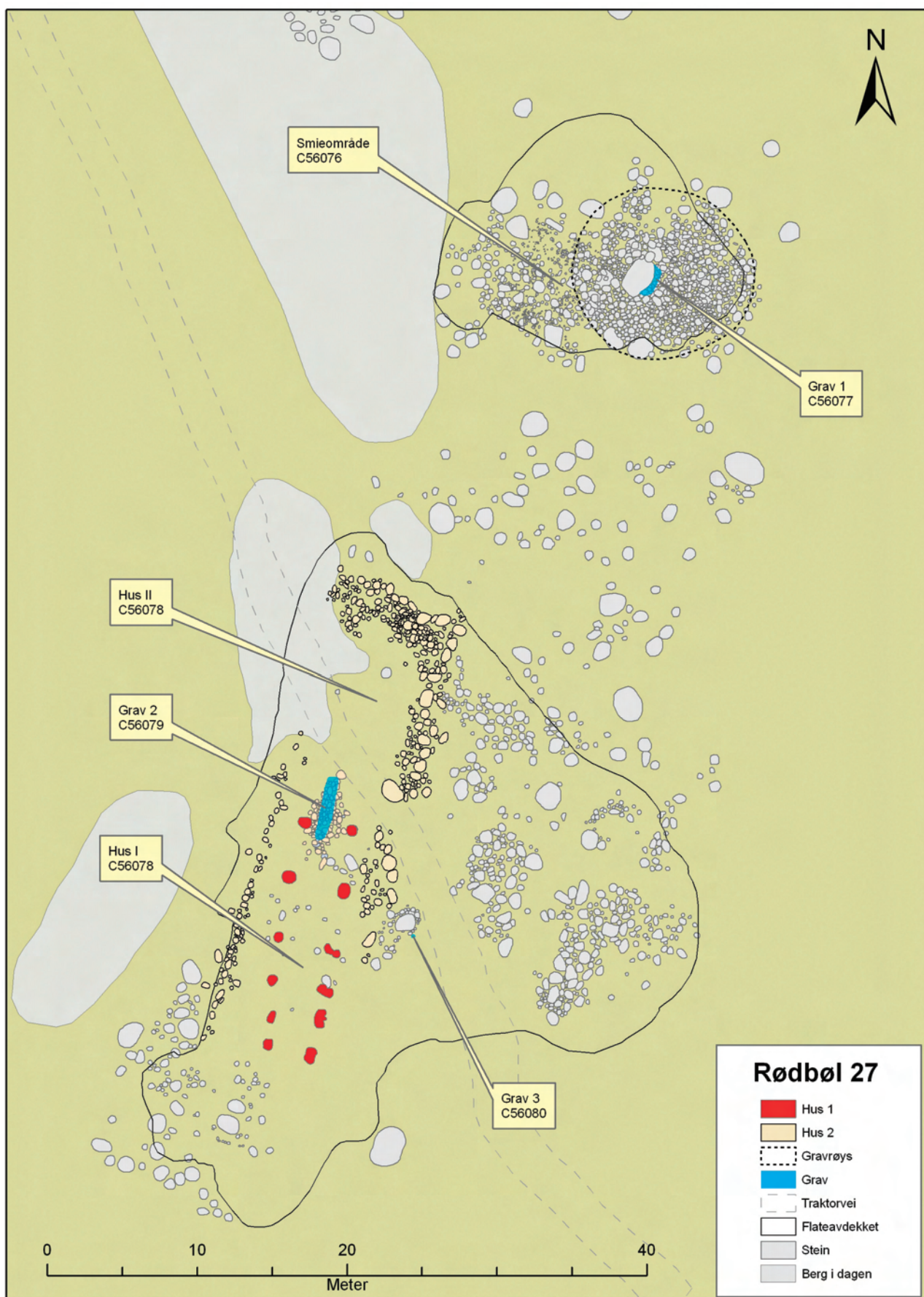
I alt 16 prøver er ¹⁴C-datert. Elleve av disse er datert på trekull, to på menneskebein og tre er datert på korn (tabell 6.1 og figur 6.3).

Mikromorfologiske prøver

Det ble tatt ut seks prøver med tanke på mikromorfologiske undersøkelser av jordlagene på smieplassen. Fire av disse er preparert til tynnslip og analysert. En prøve ble tatt ut i 2005 og er analysert av Barbra M. Sageidet ved Arkeologisk museum i Stavanger i 2005, tre prøver ble tatt ut i 2006 og sendt til Richard Macphail, Institute of Archaeology, University College London. To prøver er ikke preparert. Prøvene er katalogisert under C56076/52–57.

Prøven fra 2005 er tatt ut i laget under røysa i øst-vestgående tverrprofil. Prøvene fra 2006 er tatt i nordsørgående profil og er ment å dekke de utskilte lagene A, B, C og D. I prøven fra 2005 ble det skilt ut to lag som begge var kulturpåvirkede. I det underste laget ble det påvist glødeskall fra hamring av jern, det ble også påvist slagg med blærer. Produksjonsavfall fra metallbearbeiding var hovedbestanddelen av laget. Det ble også funnet rester av ubrent bein. Laget over ble tolket som dannet i friluft og som et sted hvor en deponerer avfall, på grunn av funn av bein, keramikk og trekull. En sannsynlig tolkning er at dette laget representerer røysfyll tatt fra boplasslag i nærheten.

Prøvene fra 2006 ble alle karakterisert som omrotete (bioworked) av mark og kanskje smågnagere. Alle lagene inneholdt kull og forskjellige former for brent/varmepåvirket materiale. Det ble ikke påvist metallslag. De forskjellige varmepåvirkede elementene ble tolket som rester av ildsteder og gulvlag konstruert av sandblandet leire eller leirklining. Tekstur og sammensetning av lagene pekte hen i mot et gulvlag eller overflate assosiert med for eksempel smiing, hvor det har inngått mye bruk av vann i prosessen. Fragmenteringen og blandingen av lagene kan sammenlignes med dannelsen av svartjord, som skyldes naturlige prosesser og kontinuerlig bruk av området, slik at ingenting er igjen av den opprinnelige stratigrafien. Det er mulig at Lag B representerer en bruk av alle tidligere lag for å bygge gravhaugen.

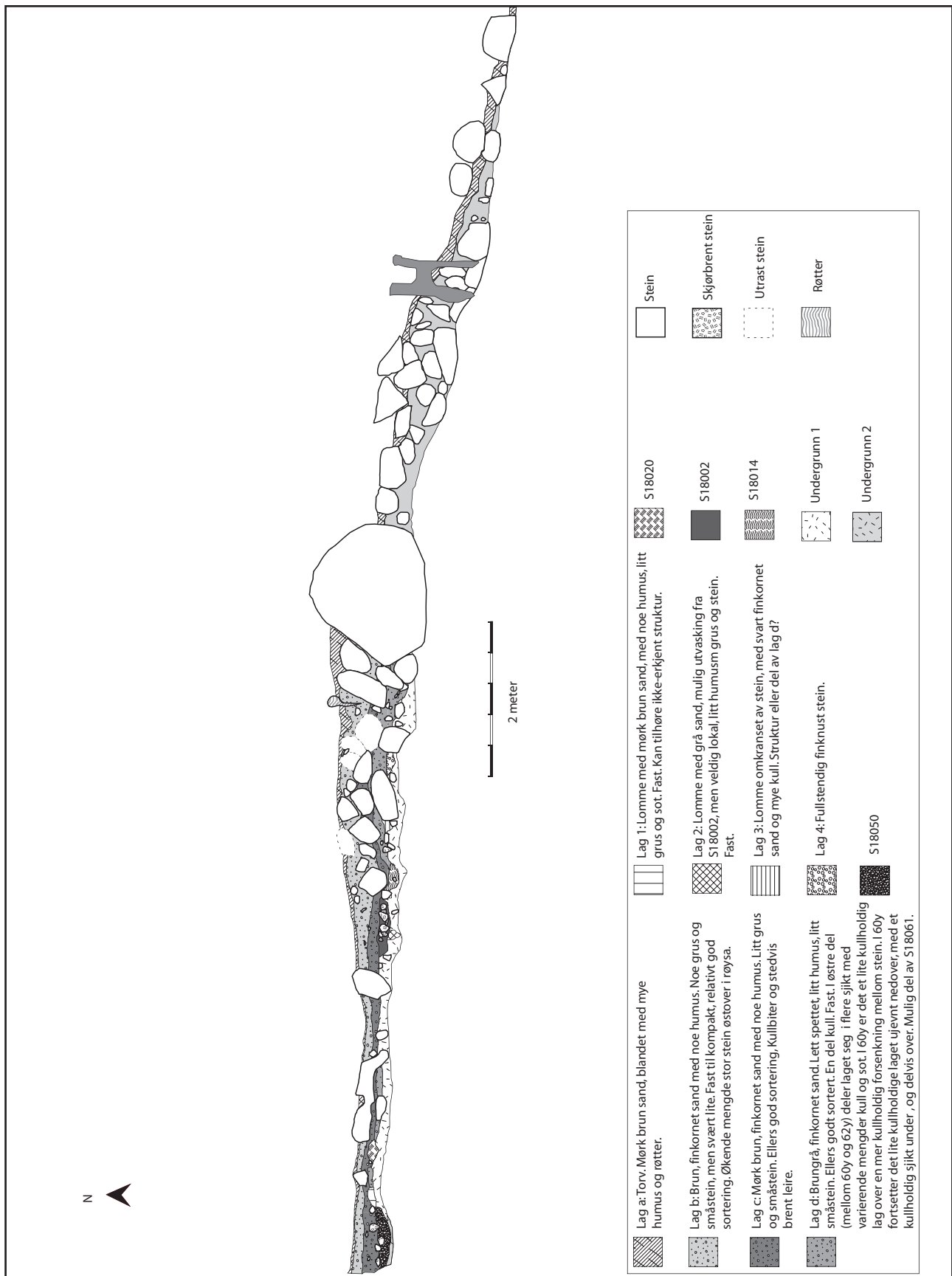
Figur 6.5: Oversikt over hus, smieplass og graver på Rødbøl 27. Illustrasjon: Magne Samdal.

Figure 6.5: Plan of the building, smelting area, and graves at Rødbøl 27. Illustration: Magne Samdal.

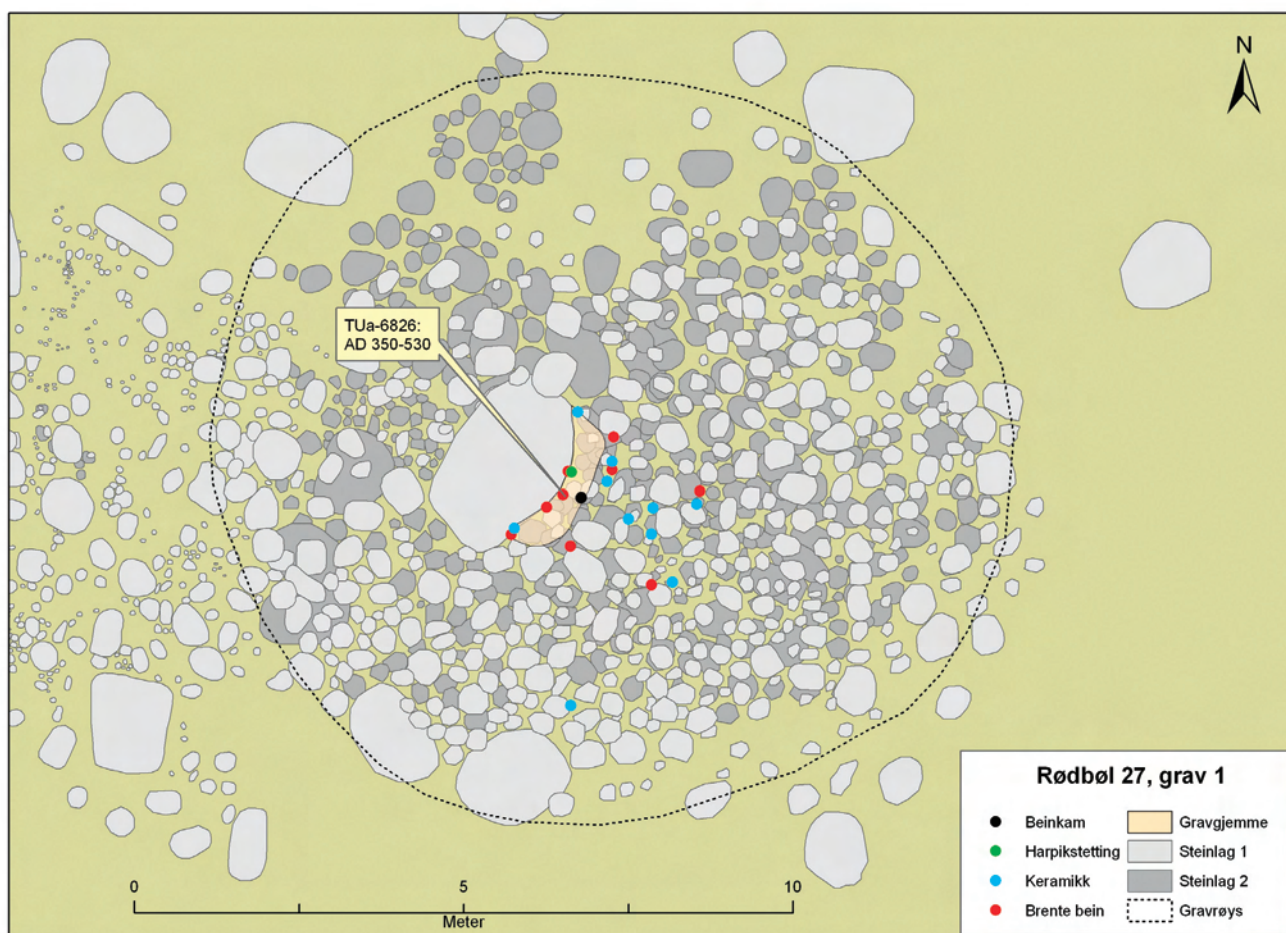
Figur 6.6: Øverst: Sprengmatter lagt ut for å skåne kulturminnene, og fjerning av stein i Grav 1 med gravemaskin påsatt klype. Midten venstre: Cathrine Engebretsen og Hilde Sofie Frydenberg undersøker gravgjettet innunder blokksteinen midt i røysa. Høyre: Cathrine Engebretsen og Camilla Wenn tar en mikromorfologisk prøve av profil i smieområdet. Nederst: Grav 1 etter fjerning av et lag stein i søndre halvdel. På bildet ser vi Heming Hagen og Odd Einar Hansen

Figure 6.6: Top row: Blast mats are distributed to protect the archaeological site and stones are removed from Grave 1 with the help of a mechanical excavator fitted with a grapple. Middle row, left: Cathrine Engebretsen and Hilde Sofie Frydenberg investigating the grave under a large boulder in the centre of the cairn. Right: Cathrine Engebretsen and Camilla Wenn remove a micromorphology sample from a section baulk through the smithing area. Bottom row: Grave 1, after removal of a stone layer in the southern half, with Heming Hagen (left) and Odd Einar Hansen.

Figur 6.7: Profiltegning av røysa Grav 1, merk nivåforskjellene øst og vest for den store steinen. Dette kan skyldes plyndring. Tegning: Hilde Sofie Frydenberg.

Figure 6.7: Section drawing of the cairn covering Grave 1. Note the difference in level east and west of the big rock. This might be caused by robbing. Drawing: Hilde Sofie Frydenberg.

Figur 6.8: Funnspredning og datering i Grav 1 på Rødbøl 27. Illustrasjon: Magne Samdal.

Figure 6.8: Find distribution and radiocarbon date from Grave 1 at Rødbøl 27. Illustration: Magne Samdal.

Tolkningen av de mikromorfologiske prøvene sammenfaller med vår tolkning av området som en smie-plass. Men den sår tvil om at vår tolkning av lagfølgen på stedet er riktig. Begge analysene synes å antyde at Lag B er en del av røyslaget som kan stamme fra boplassmateriale eller at noe av laget rundt smia er brukt som røysfyll. I prøven fra 2005 ble det påvist glødeskall. Resultatene fra analysene av jordprøvene fra Heimdal Arkeometri viser at det har stått en ambolt i området hvor prøven er tatt. I prøven tatt i 2005 ble det funnet spor av ubrente bein. Det kan også hende at beina har inngått i teknologiske prosesser (se Gansum 2004b). Analysen av prøvene fra 2006 mener å kunne påvise at det er gulvlag og ildsteder, noe som stemmer godt med våre observasjoner. At bruken av vann har vært en bestandel for å skape de spesielle morfologiske forholdene stemmer godt overens med produksjon i en smie. Vann inngår blant annet i herdeprosesser.

Grav 1– gravrøys fra yngre romertid-folkevandringstid.

Grav 1 var en gravrøys på 11,5 x 11,5 meter. Den var lagt opp rundt en stor jordfast stein. Gravgjemmet

lå innunder denne steinen på østsiden. Det ble gjort funn av brente menneskebein, fragmenter av trelags beinkam, keramikkskår fra minst et kar og tetning til et kar av organisk materiale (figur 6.8). Ut fra stratigrafiske forhold, ¹⁴C-datering og gjenstandsinventar dateres grava til yngre romertid/folkevandringstid.

Gravrøysa ble undersøkt i 2005 og 2006. Anlegget lå delvis på en liten flate og delvis i skrånende terreng mot øst. Mot vest stiger terrenget noe opp mot et bergskjær og videre opp mot en liten kolle. Røysa var dekket av mose, løv og torv. Om lag 20 trær sto på eller i umiddelbar nærhet. Gitt tilstanden på anlegget med gjengroing og en beliggenhet i skrånende terreng, var det ikke opplagt at dette var en gravrøys. Den ble tolket som en rydningsrøys under registrering (Rødsrud 2003).

Konstruksjon

Gravrøysa målte om lag 11,5 x 11,5 meter, og var tilnærmet rund, men er vanskelig å avgrense på grunn av mye morenestein i området. Midt i anlegget lå en stor jordfast stein med målene 2,7 x 1,8 meter, og en høyde på omlag 1,5 meter. Steinene i røysa var lagt

opp i 2-3 lag og var fra hodestore til største mål over 1 meter. Den øverste delen av røysa var tørr, men nedover i lagene lå steinene i jord. Flere jordfaste stein inngikk i anlegget (området var svært blokkrikt). Noen av disse var med å danne en ytre avgrensning av anlegget. Særlig var dette tydelig i sørvestre del. Ellers var det vanskelig å skille jordfast stein og stein som var lagt opp, fordi anlegget var bygget opp av svært store stein, opp mot en meters lengde. Det ble observert at mange stein sto på høykant, ofte med smalenden ned. Utover dette ble det ikke observert en sammenhengende fotkjede, men denne kan ha vært utrast i øst, eller vanskelig å observere og skille fra blokkstein i morenen.

Gravgjemmet lå på østsiden og delvis innunder den store jordfaste steinen midt i røysa. Det var ikke mulig å se om gravgjemmet var blitt markert på noen spesiell måte. Graven var trolig forstyrret, da det ble funnet brente bein og keramikk over et større område, men med en konsentrasjon innenfor et avgrenset område rett innunder steinen.

Funn

I grava ble det funnet rester av den/de avdødes brente bein. Beina er analysert av professor dr. med. Per Holck. De beina som lot seg bestemme, var av en voksen yngre person, alder trolig under 40 år, med ukjent kjønn. Det ble også funnet et brent fingerbein av barn, antatt alder 6–8 år. Dette beinet ble funnet 2 meter utenfor området tolket som gravgjemme og kan ha blitt redeponert her under plyndringen, eller det kan dreie seg om en egen begravelse. Det kan altså dreie seg om en dobbeltbegravelse eller to separate begravelser.

Blant de brente beina ble det funnet et stykke med gjennom boring, som kan ha vært fra en kam eller en spenne. Det ble også funnet et fragment av en beinkam. Rester av kamtenner og avsats tyder på at det dreier seg om en trelags avsatskam. Disse dateres vanligvis til perioden yngre romertid til folkevandringstid (Hoftun 1993).

Det ble også funnet fragmenter av minst fire bjørneklør. De kan stamme fra en bjørnefell som avdøde har vært svøpt i (Solberg 2000:76). En alternativ forklaring kan være at det er lagt med bjørneklør som amuletter (Mansrud 2004:91).

Det er også funnet keramikk fra minst et keramikkar, trolig av typen hankekar med hank oppe ved randen som R364 eller R365. Tre skår fra dette karet, funnet med over 2 meter avstand, kan limes sammen.

Figur 6.9: Grav 2 etter avtorving og fremrensing, foto mot nordøst.

Figure 6.9: Grave 2, after removal of the topsoil and cleaning. Photo facing northeast.

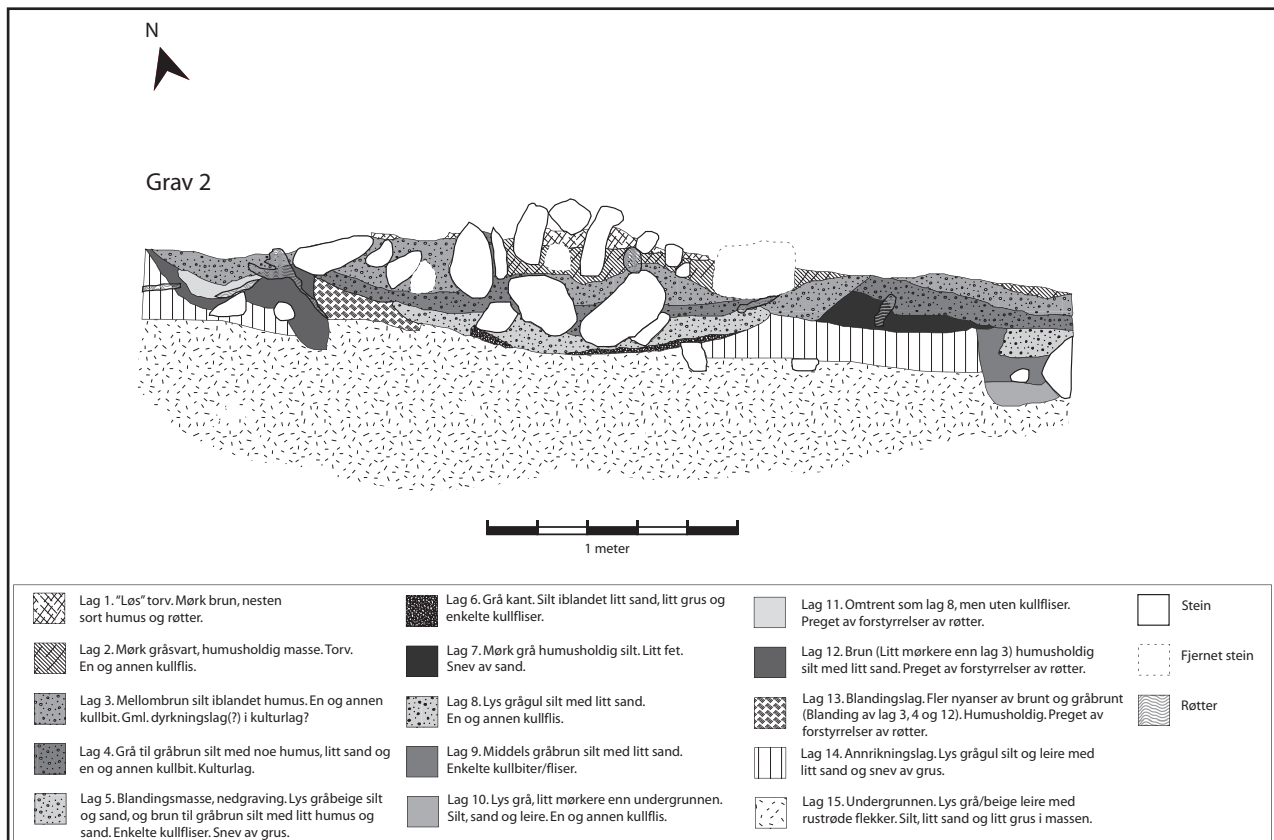
Det er funnet stykker av tetningskitt til et kar av organisk materiale. Både keramikket og karet av organisk materiale kan ha vært brukt som urne.

Datering

Hankekar med hank oppe ved randen av typen R364 forekommer i følge Bøe (1931:156) i yngre romertid og folkevandringstid. Kar av typen R365 regner Bøe (1931:139) at tas i bruk i tiden rundt 400 e.Kr. Keramikken gir oss derfor en bakre datering på graven til mellom 200 og 400 e.Kr. Den yngste essa på smieplassen, S18107, har en datering til BP 1740±25, AD 255–370. Denne essa ligger under gravrøysa. Graven burde derfor være anlagt etter denne. ¹⁴C-datering av menneskebein fra grava har gitt til BP 1640±30, cal AD 350–530, TUa-6826. Dette betyr at grava har blitt anlagt relativt raskt etter at smieområdet gikk av bruk.

Tolkning og funnspredning

Røysas beliggenhet er på ingen måte prangende, liggende delvis i nedoverbakke. Den har trolig vært best synlig fra østsiden. Kanskje er beliggenheten valgt ut fra andre kriterier enn synlighet. At den ligger delvis over smieplassen, kan ha vært et bevisst valg. Smieing har mange elementer av magi og mystikk knyttet til seg. Blant annet gir det assosiasjoner til transforma-

Figur 6.10: Profilsnitt gjennom Grav 2 (S18004). Nedgravningen lengst til venstre er del av stolpehullet S18096. Steinene sentralt i røysas bunn ligger i en halvsirkel, noe som kanskje indikerer at de er lagt opp langs innsiden av en stokkebåt. Illustrasjon: Hilde Frydenberg.
 Figure 6.10: Section through Grave 2 (S18004). The left cut is part of the posthole S18096. The stones in the centre of the cairn are positioned in a semi-circle, possibly indicating that they were originally placed inside a dug-out boat. Illustration: Hilde Sofie Frydenberg.

sjon, dverger, dauinger og gjengangeri (Rønne 2002). Ut fra dateringer og funnmaterialet ligger smieplassen og gravrøysa relativt nær hverandre i tid.

Gjenstandsmaterialet fra undersøkelsen består av minst et kar av keramikk og et organisk kar. Ut fra funnspreddingen av gjenstander er det mest sannsynlig at gravgjemmet har vært innunder blokksteinen, om lag midt på østsiden (figur 6.7 og 6.8).

Det ble funnet bein og andre funn i en radius på 2–3 meter rundt det antatte gravgjemmet. Trolig er gjenstandene blitt spredd ved plyndringen, da det var mulig å sette sammen keramikk fra området ved gravgjemmet med et keramikkskår som lå 2,8 meter sør for dette. Det var ikke mulig å observere noen plyndringsgrop i anlegget, men ser vi på profiltegningen (øst-vest) er det en påfallende nivåforskjell på vest og østsiden av den store steinen (figur 6.7). Det er trolig at røysa har vært høyere og at plyndringen er grunnen til at røysa ligger lavere i øst. Gravgjemmets plassering på østsiden av blokksteinen må ha vært kjent av de som har begått haugbrott, og i den forbin-

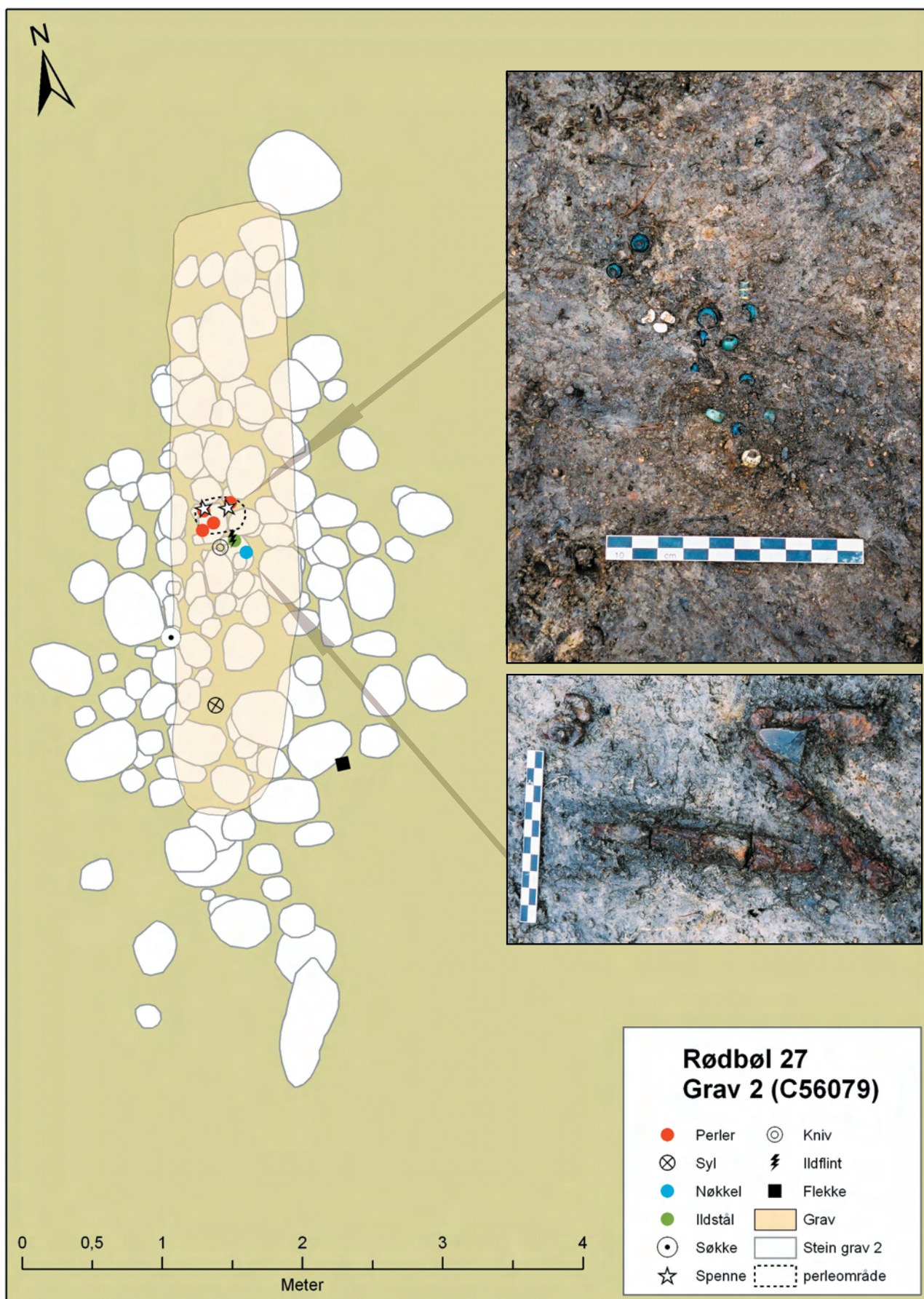
delse har de spredd keramikk og brente bein omkring utenfor blokksteinen.

Funn av brent bein fra et barn (F25012) lå en meter sørøst for det antatte gravgjemmet ved den store steinen og kan kanskje representere en egen grav, men mest sannsynlig er graven innunder blokksteinen en dobbeltbegravelse.

Grav 2 – gravrøys med kvinnegrav fra seint 700-tall

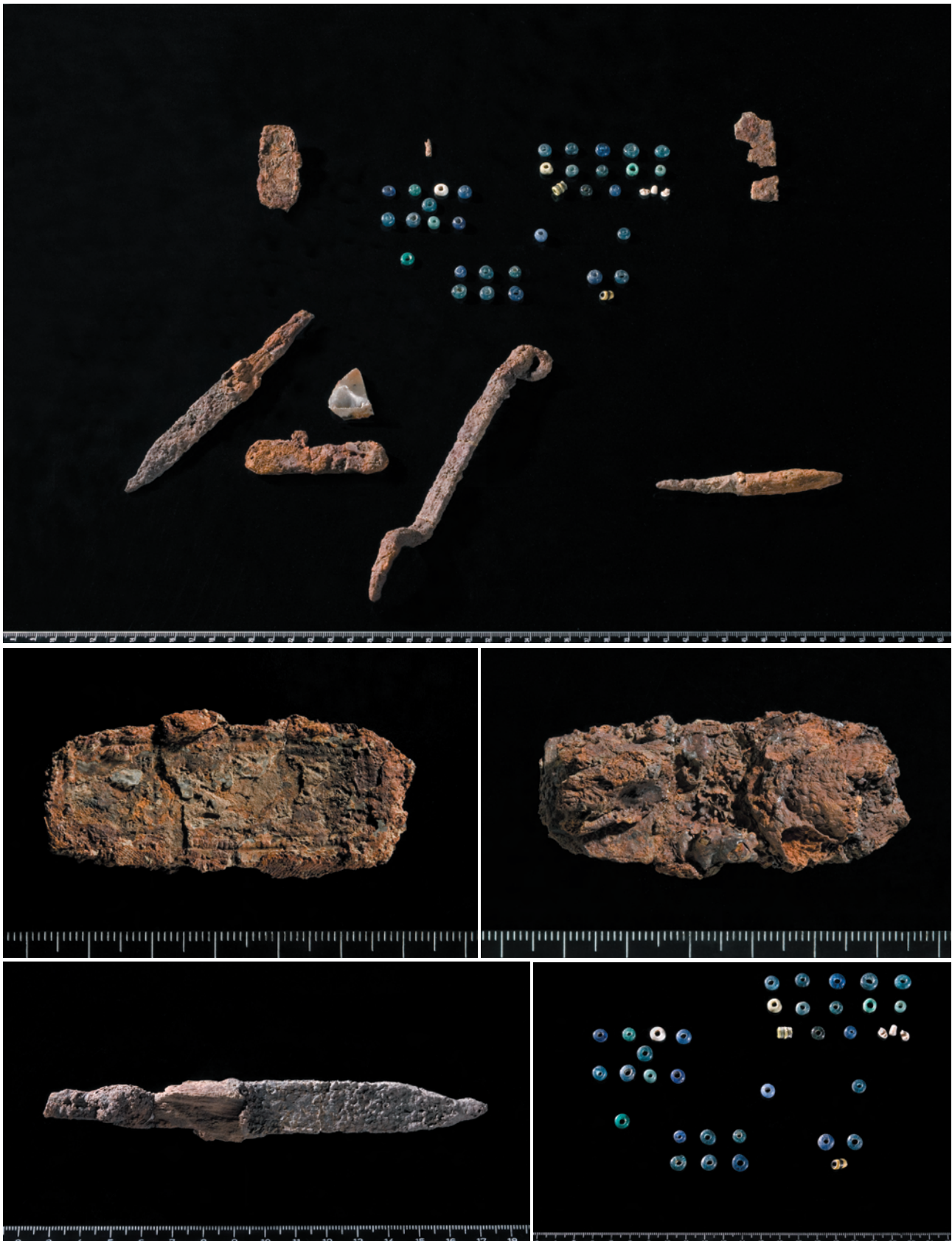
Grav 2 var en røys, som lå inne i Hus II (figur 6.5). Formen var avlang og målte om lag 5 x 2,5 meter. Under røysa var det spor etter en avlang trauformet nedgravning. Gravgjemmet kan ha vært en stokkebåt (figur 6.9, 6.10 og 6.11). I graven ble det funnet rester av to fortinnede jernspanner, glassperler, kniv, nøkkel, ildstål, ildflint og syl. Ut fra gjenstandsmaterialet bør grava dateres til sent 700-tall.

Gravrøysa ble undersøkt i 2006. Den var anlagt om lag midt i Hus II. Før undersøkelsen startet var den overgrodd med torv og relativt flat. Det har stått minst

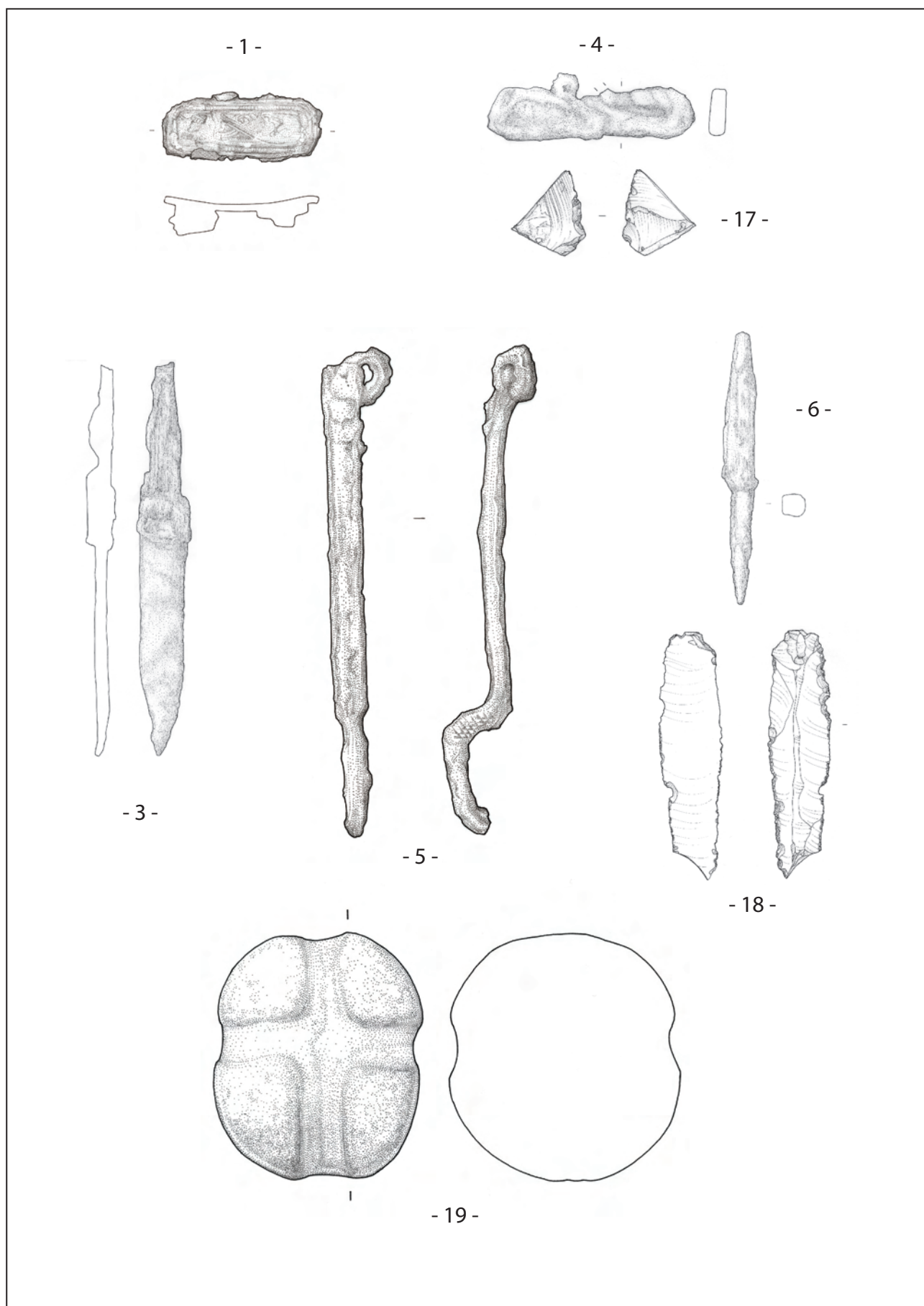
Figur 6.11: Grav 2 på Rødbøl 27, oppbygning og funnspredning. Illustrasjon: Magne Samdal.

Figure 6.11: Construction and find distribution, Grave 2 at Rødbøl 27. Illustration: Magne Samdal.

Figur 6.12: Funn fra Grav 2 (C56079) på Rødbøl 27. Øverst: fra venstre rektangulær spenne (1), mulig del av nålen til en spenne (7), diverse perler (8-16), rektangulær spenne (2), kniv (3), ildflint (17), ildstål (4), nøkkel (5) og syl (6). Midten: detaljbilder av rektangulær spenne (1), detaljer av forside og bakside. Nederst: kniv (3) og perlene i graven. Fra venstre; ni perler (10), tretten perler (8), en perle (13), en perle (11), en perle (12), seks perler (14) og tre perler (15). Tallene viser til undernummer i katalogen. Foto: Ellen C. Holte, KHM.

Figure 6.12: Finds from Grave 2 (C56079) at Rødbøl 27. Top (left to right); rectangular brooch (1), possible brooch pin (7), various beads (8-16), rectangular brooch (2), knife (3), flint for striking of fire (17), strike-a-light (4), key (5), and awl (6). Middle row: Details of rectangular brooch (1), front and back. Bottom row, left: Knife (3). Right: Glass beads from the grave (left to right): A group of nine beads (10), thirteen beads (8), single bead (13), single bead (11), single bead (12), six beads (14), and three beads (15). The numbers refer to sub-numbers in the catalogue. Photos: Ellen C. Holte, Museum of Cultural History.

Figur 6.13: Funn fra grav 2 (C56079) på Rødbøl 27. Tall henviser til undernummer. Tegninger: Bjørn-Håkon Eketuft Rygh. Målestokk: 1:2.

Figure 6.13: Finds from Grave 2 (C56079) at Rødbøl 27. The numbers refer to sub-numbers in the catalogue. Drawing: Bjørn-Håkon Eketuft Rygh. Scale 1:2.

tre grantrær på røysa. Røysa ble før opprensing tolket som et mulig bygningselement i tufta.

Konstruksjon

Gravrøysa var orientert nordnordøst-sørsørvest. Formen var avlang, oval, tilnærmet skipsformet (figur 6.11). Lengden på anlegget var 5 meter, målt nord-sør. En stor stein i hver ende kan ha stått på høykant og markert anleggets avslutning. Hvis denne tolkningen er riktig, kan anlegget ha målt 5,8 meter. Største bredde midt på anlegget var 2,5 meter. I nordenden var anlegget kun 0,9 meter bredt, i sør om lag 1,2 meter. Anlegget besto av en til tre lag stein med største mål fra 0,15 meter til 0,5 meter, samt et par større stein med største mål opp mot 0,7 meter. Røysa var jordfylt, og fyllen besto av jord fra gulvet i tufta, som inneholdt rester av brente vevlodd og andre funn som assosieres med tufta. Under røysa var et mørkt lag som strakte seg ut på begge sider midt i røysa. Laget målte om lag 3,5 meter øst-vest og 2 meter nord-sør. Det er uklart hvordan dette laget er dannet, men det kan være røysfyll som er vasket ned og ut til kantene. Under dette laget ble det påvist en oval nedgravning som målte 4,4 meter nord-sør og 0,9 meter øst-vest. I nordenden hadde nedgravningen en tilnærmet rett avslutning, mens i sør var den mer avrundet. Nedgravningen var trauforment, med en dybde på mellom 0,1–0,2 meter. Formen og lengden på nedgravningen kan minne om en stokkebåt (Nylén og Schönback 1994:36–37; Gjerpe 2005a:83, figur 55), og det er fullt mulig at en stokkebåt har vært benyttet som gravgjemme. Massene i denne nedgravningen var humøse. Profilsnitt gjennom røysa viser også at steinene danner en buet form som følger nedgravningen under røysa.

Funn

Funnene av smykker og redskaper ble gjort mellom 2,1 og 3,55 meter sørvest for enden av den trauformede nedgravningen (figur 6.12).

I grava ble det funnet 35 glassperler, hvorav to vepseperler, 30 enkle perler i nyanser fra blått til grønt, tre perler i nyansene hvit og gul hvit. Vepseperlene er sylindriske, den ene sort, den andre grønngrå, begge med gule tverrbånd. Perlene ble funnet innenfor et område på om lag 0,3 x 0,3m.

To sterkt korroderte rektangulære spenner av jern ble funnet. Spenne 1 er 5,8 centimeter lang og 2,1 centimeter bred. Hjørnene er avrundede. Spennen ble funnet i tre stykker sammen med perlene. En kan se antydning til dekor på oversiden, men ikke hvilken type. En kan se en list eller randbord som følger konturene av spennen et par millimeter inne på flaten.

Det er spor etter fortinning på forsiden. Spennen har nålefeste på baksiden. Det er spor etter mineralisert, fintvevd tekstil på forsiden av spennen. På baksiden er det spor etter grovere vevd tøy.

Restene av en tilsvarende spenne er funnet 17 centimeter fra den første. Denne spennen er enda mer korrodert og bare om lag halve er bevart. Også på denne var det spor etter finvevd tekstil på forsiden, samt en mineralisert snor rundt nålefestet.

Kniven minner om Petersen (1951) figur 104. Denne typen har en rett rygg med steil tilbakebøying av ryggen i odden. Eksemplaret har bevart mineralisert tre fra skaftet, og det er derfor vanskelig å se hvordan overgangen til tangen har vært. Det ytterste stykket av tangen mangler. Typen er mest vanlig i merovingertid og tidlig vikingtid.

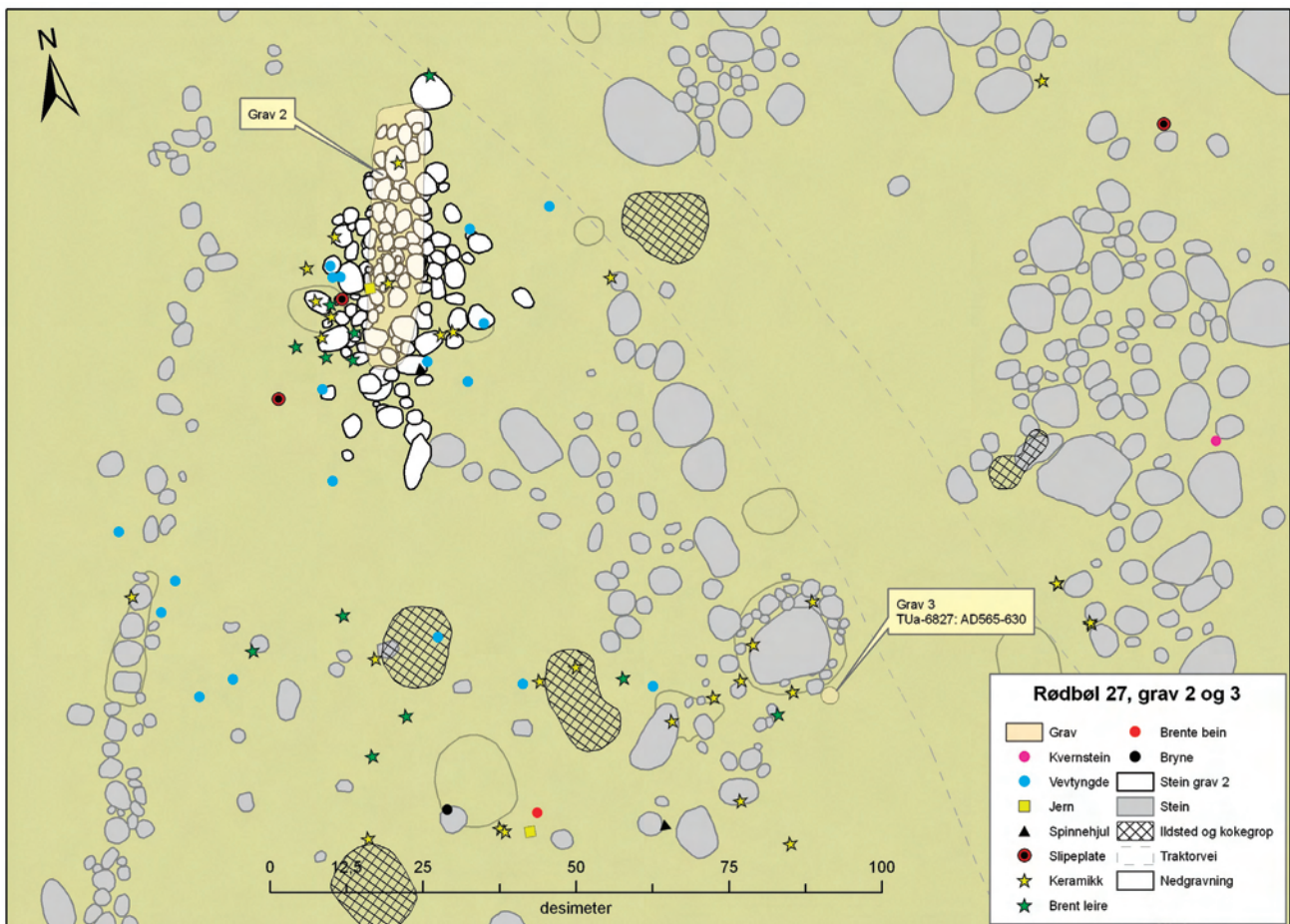
Ildstålet er sterkt korrudert og ser ut til å være av hovedtypen R. 426, med oppbøyde ender, som går sammen på midten og er bøyet tilbake i spiral. Spiralen er brukket av i den ene enden. Det er mulig at eksemplaret kan være av typen med høyt tresidig parti på midten, men det er vanskelig å si sikkert på grunn av korrosjon. Petersen (1951:433) mener at typen går tilbake til merovingertiden, men er vanlig gjennom vikingtid. Et stykke ildflint ble funnet sammen med ildstålet. Trolig har de blitt oppbevart sammen i en pung eller eske.

En nøkkel av jern ble funnet sammen med kniven og ildstålet. Nøkkelen ligner typeeksemplaret R.459, men har hatt en løs jernring i enden til oppheng. Den er også litt enklere utformet i den andre enden med kun en tann og er mest lik Scheteligs (1912) figur 468a. Kniven, ildstålet, ildflinten og nøkkel ble funnet om lag 0,25 meter sør for perlene.

Om lag en meter lengre sør i grava enn de andre gjenstandene lå en syl. Redskapet er sterkt korrudert og har bevart rester av mineralisert treverk på skaftet. Sylen har en firkantet tange som smalner noe av bakover. I den andre enden har sylen et rundt tverrsnitt og smalner av mot spissen. Syler finnes i både manns og kvinnegraver. Syler er i likhet med kniven et universalredskap. Det kan benyttes både til tre, lær og tekstilarbeid.

Funn fra røysfyllet

Det ble også funnet en stor flintflekk og et rundt garnsøkke eller kølle, med to innhugde furer på kryss og tvers, av bergart i røysfyllet. Det er uklart om disse er lagt med i graven bevisst eller om de har fulgt med røysfyllet. Steinøkser og andre steinaldersred-

Figur 6.14: Grav 2 og 3 på Rødbøl 27 samt funnspredningen i området. Illustrasjon: Magne Samdal.

Figure 6.14: Grave 2 and 3 at Rødbøl 27, and the distribution of finds in the area. Illustration: Magne Samdal.

skaper er kjent fra gravkontekster (se for eksempel Hagen 1953:71). Begge redskapene kan være deponert bevisst.

Det ble funnet fragmenter av spinnehjul av brent leire og fragmenter av vevlodd. Disse er katalogisert under C56078, da det er trolig at disse gjenstandene stammer fra gulvlaget i huset hvor graven er anlagt.

Datering

Vepseperlene dateres til slutten av 8. århundre (Fevle og Jensen 2000:22–23). De rektangulære spennene er en sjelden type. Et lignende funn med rektangulære spenner i par, perlekjede og en ovalspenne er gjort i Hordaland (Helgen 1982:32–38, figur 32). Dette funnet setter Helgen til etter midten av 8. århundre. I Gudesens (1980) gjennomgang av smykker fra merovingertiden i Øst-Norge finnes også en gruppe som kalles rektangulære smykkeplater (spenner). Denne typen er definert ved at den har naglehoder eller naglehull i hjørnene. Det ser ut til å være en annen type enn våre spenner. Når det gjelder kniven er dette en type som er vanlig i merovingertid og tidlig vikingtid (Petersen 1951). Nøkkelen daterer Petersen (1951:464) til mellom merovingertid og det

10. århundre. Syler opptrer i materialet fra folkevandringstid og til 10. århundre (Petersen 1951:235).

Perlematerialet daterer graven til slutten av 700-tallet. Spennene er atypiske for vikingtid og trekker muligens grava noe bakover i tid. Helgen (1982) setter denne typen til 8. århundre og helst etter midten av seklet. Både kniven, nøklen, sylen og ildstålet er alle kjent fra yngre jernalder og motsier ikke dateringen av perlene, særlig kniven synes å støtte opp om en datering til tidlig vikingtid/sen merovingertid. Det er ikke sendt inn materiale til radiologisk datering, fordi det ikke finnes organisk materiale som sikkert kan assosieres med grava.

Tolkning og funnspredning

Det ble ikke funnet spor etter bein eller avdøde. Ut fra smykkenes plassering er det rimelig å anta at liket har ligget på ryggen med hodet mot nord og beina mot sør. Hodet kan ha vært støttet opp mot en stein som lå på bunnen av graven, rett nord for smykkene. De to rektangulære spennene lå 17 centimeter fra hverandre og har vært festet på brystet. Perlene ble i hovedsak funnet lengre sydvest i grava og har trolig hengt i en snor mellom og under spennene. Av-

standen fra spennene til nøkkelen og kniven var 23 centimeter. Hun har derfor trolig båret redskapene i et mavebelte, på venstre side. Ildstålet og flinten har sannsynligvis ligget i en pung og hengt samme sted. Sylen ble funnet over en meter lengre sør i graven og kan være plassert ved likets føtter. Hvis antagelsen om at kvinnen har blitt lagt rett ut med hodet på en stein og at sylen er lagt ved hennes føtter er riktig, har hun hatt en høyde på maks 1,6 m.

Gravgjemmets form og størrelse, steinenes plassering i røysa og de humøse massene på bunnen av grava antyder at en stokkebåt kan ha vært benyttet som gravgjemme.

En stor flintflekke og et garnsynke eller kølle ble funnet i haugfyllen. Hvorvidt dette er lagt ned som en del av gravritualet er usikkert, men steinaldersredskaper er ikke ukjent fra gravfyll i hauger. Funn av fragmenter av vevtyngder, fragmenter av spinnehjul og eldre jernalders keramikk, stammer trolig fra gulvet i tufta, som er sekundæranvendt som haugfyll. Det er trolig at også steinene i gravrøysa stammer fra tufta. Dette kan være en forklaring på hull i veggforløpet. At materiale fra huset er brukt i anleggelsen av gravrøysa, kan også ha rituelle overtoner i likhet med plasseringen.

Gravrøysas plassering midt inne i tufta på et langhus er ikke tilfeldig og har flere paralleller blant annet på Ullandhaug i Rogaland (Myhre 1980). Terje Gansum (2004a:159–165) har en gjennomgang av fenomenet. Han viser til flere mulige forklaringer på hvorfor hauger blir bygget i eller over hus. Han konstaterer at gravene ofte blir anlagt kort tid etter at huset har brent eller gått av bruk. Omdannelsen av hus til haug kan understreke rettighetene knyttet til jord. I de tilfellene hvor haug er bygget over hus lang tid etter at denne er nedlagt, kan det dreie seg om forskjellige ritualer for å forholde seg til stedet og håndtere levninger fra fortiden. Mulig kan det også knyttes til forfedrekult.

Grav 3 – mulig grav fra sen folkevandrings-tid-merovingertid

Beliggenheten til grava var øst for østre langvegg i Hus II, omlag 20 meter fra nordøstre hjørne (figur 6.14). Her var en steinpakning lagt opp omkring en jordfast stein med målene 1,5 x 1,2 meter. Steinene som var lagt opp omkring hadde største mål fra 0,1 til 0,4 meter. Anlegget kan ha vært større, men lå midt i krysset mellom to maskingravde profilsjakter, som kan ha fjernet noe av anlegget. Grava ble funnet under opprensing i området. Gravgjettet besto av en liten nedgravning med fragmenter av brente bein.

Det lå på østsiden, sør for den jordfaste steinen. Nedgravningen med de brente beina målte 0,3 x 0,3 meter og var et par centimeter dyp. Massene i anlegget var mørke. Anlegget ble tatt inn i sin helhet, såldet og beina plukket ut. Det ble ikke gjort funn av urne eller annet materiale. De brente beina veide under 1 gram. Dr. med. Per Holck har undersøkt beina og bestemmer dem til kraftig brente smuler av menneskebein. Beina er ¹⁴C-datert til BP 1470±30, cal AD 565–630, TUA-6827. Grava er dermed anlagt i sein folkevandrings-tid-merovingertid.

Husområdet

Det er funnet spor etter flere faser med huskonstruksjoner sør på lokaliteten. Yngst er en hustuft med stein i veggforløpet (Hus II). De eldste fasene er minst et treskipet hus med spor etter ombygging eller flere faser (Hus I). Den eldste fasen (Hus I) har en mer rett nord-sør orientering, men ligger innenfor steinveggene til Hus II. I tillegg til det undersøkte husområdet er det en mulighet for at steinpakningene S18010 og S18011 har utgjort veggvoller i en mindre huskonstruksjon. Det ble imidlertid ikke funnet stolpehull eller andre konstruksjonselement som kan understøtte en slik tolkning. Disse ble under utgravningen oppfattet som mulige rydningsrøyser. En kokegrop under østre langvegg i Hus II og kun 2,5 meter fra nordligste stolpehull i Hus I, viser at området også har vært i bruk forut for bebyggelsen, eller at tunet har hatt en annen organisering.

Hus I – langhus fra yngre romertid

Dette huset lå innenfor veggforløpet til Hus II, men huset var orientert om lag rett nord-sør (figur 6.5).

Bærende konstruksjoner

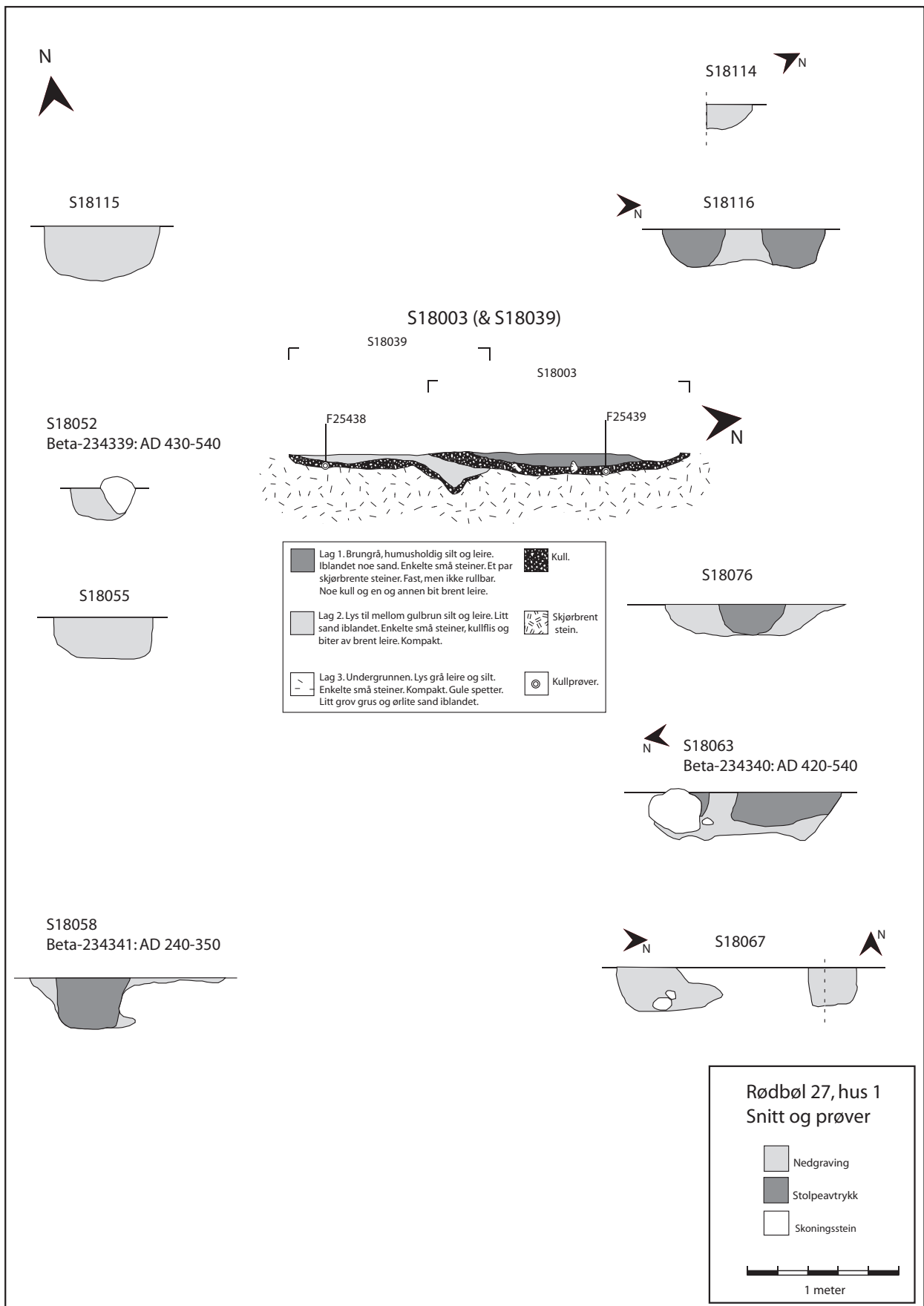
Huset har vært treskipet og hadde seks grunder (figur 6.14). Undergrunnen i området besto for en stor del av sandholdig grå silt. Stolpehullene ble dels skilt ut som mørkere enn den omkringliggende undergrunnen, men også gjennom at det var løsere masser i nedgravningen enn i massene omkring. De fleste stolpene ble snittet og dokumentert i en tørkeperiode hvor observasjonsforholdene var meget dårlige. Dette medførte at de ikke alltid ble snittet i en retning som hadde gitt optimal informasjon.

Etter en periode med regn ble strukturene letter å observere. Det ble da klart at mange av stolpene hadde vært skiftet ut, at stolpehullene var doble og tredobbelte. I noen var det mulig å skille ut faser: I S18067 skar den sørligste delen den nordlige nedgravningen og blir derfor tolket som yngst. Likeledes i S18116. I S18076 kunne en observere i profilet at den yngste fasen lå lengst øst. I S18063, S18114 og S18128

Figur 6.15: Plantegning av Hus 1 på Rødbøl 27. Illustrasjon: Magne Samdal.

Figure 6.15: Plan of Building 1 at Rødbøl 27. Illustration: Magne Samdal.

Figur 6.16: Snitt av strukturer i Hus 1 på Rødbøl 27. Illustrasjon: Hilde Sofie Frydenberg/Magne Samdal.
 Figure 6.16: Half-sections of structures belonging to Building 1. Illustration: Hilde Sofie Frydenberg/Magne Samdal.

er alle doble, uten at det var mulig å fastslå hvilken fase som var eldst og yngst. I S18156 var det mulig spor etter to utskiftninger av stolpen. Utskiftningen av stolper gjør at beregningen av grindbredden og fagdybden blir skjønnsmessig. Lengden på huset ut fra

	Vestre stolperække Fra nord mot sør	Grindbredde	Østre stolperække Fra nord mot sør
Grindpar	S18194	3,2m	S18114
Fagdybde	3,7m		4m
Grindpar	S18115	3,7m	S18116
Fagdybde	4m		4,1m
Grindpar	S18052	3,6m	S
Fagdybde	2,9m		2,7m
Grindpar	S18055	3,6m	S18076
Fagdybde	2,4m		1,8
Grindpar	S18056	3,2m	S18063
Fagdybde	1,9m		2,5m
Grindpar	S18058	2,9m	S18067

Tabell 6.2: Grindbredde og fagdybde i Hus I på Rødbøl 27.
Table 6.2: Distance between the posts in Building 1 at Rødbøl 27

bevarte stolpehull er om lag 15 meter, målt fra midt i stolpehullet til midt i stolpehullet i husets ender. Det er usikkert om vi har funnet alle stolpehullene til de takbærende stolpene. Det ikke er spor etter gavler, noe som gjør at huset minst har vært et par meter lengre.

Midtskipets bredde varierer fra i overkant av 3 meter i nordenden til om lag 3,6 meter midt i huset og 2,9 meter i sørenden. Bredden er målt fra senter til senter i stolpehullene. På grunn av at flere av stolpene bærer preg av å være byttet ut, blir bredden omtrentlig. Det er ikke funnet innganger som kan knyttes til hustomten.

Mulige veggstolper

Det ble undersøkt fire mulige veggstolper S18069-S18072. Disse var utydelige og grunne. De mulige veggstolpene lå med en avstand på om lag 2 meter fra østre takstolperække. Innbyrdes avstand mellom dem var mellom 0,5–0,9 m.

Ildsteder

Tre ildsteder lå omtrent i midtaksen i huset. Fra nord mot sør var dette S18065, S18003 og S18039. Hvorvidt ildstedene tilhører Hus I eller Hus II er ikke avklart.

Gjenstander fra Hus I

Det ble funnet skår av keramikkar i to stolpehull. I S18076 ble det funnet et randskår av fint magret gods. I S18055 ble det funnet et skår av mellomgrovt magret gods. Et fragment av brent leire ble funnet i stolpehull S18115.

Det ble funnet brente bein i tre stolpehull (S18055, S18063, S18115). Alle er av ubestemte mammalia. Et funn er av et mindre dyr på størrelse med en oter.

Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer og oppbevares på seksjon for osteologi, Universitetet i Bergen.

I alt 11 makrofossilprøver fra 10 stolpehull er tatt ut, flottert og analysert av Eli Christine Soltvedt, Arkeologisk museum i Stavanger (figur 6.16). Det ble funnet korn i fem stolpehull. Til sammen seks byggkorn, to uspesifiserte og ni kornfragmenter. Det er også påvist ugrasfrø i seks stolpehull.

Datering

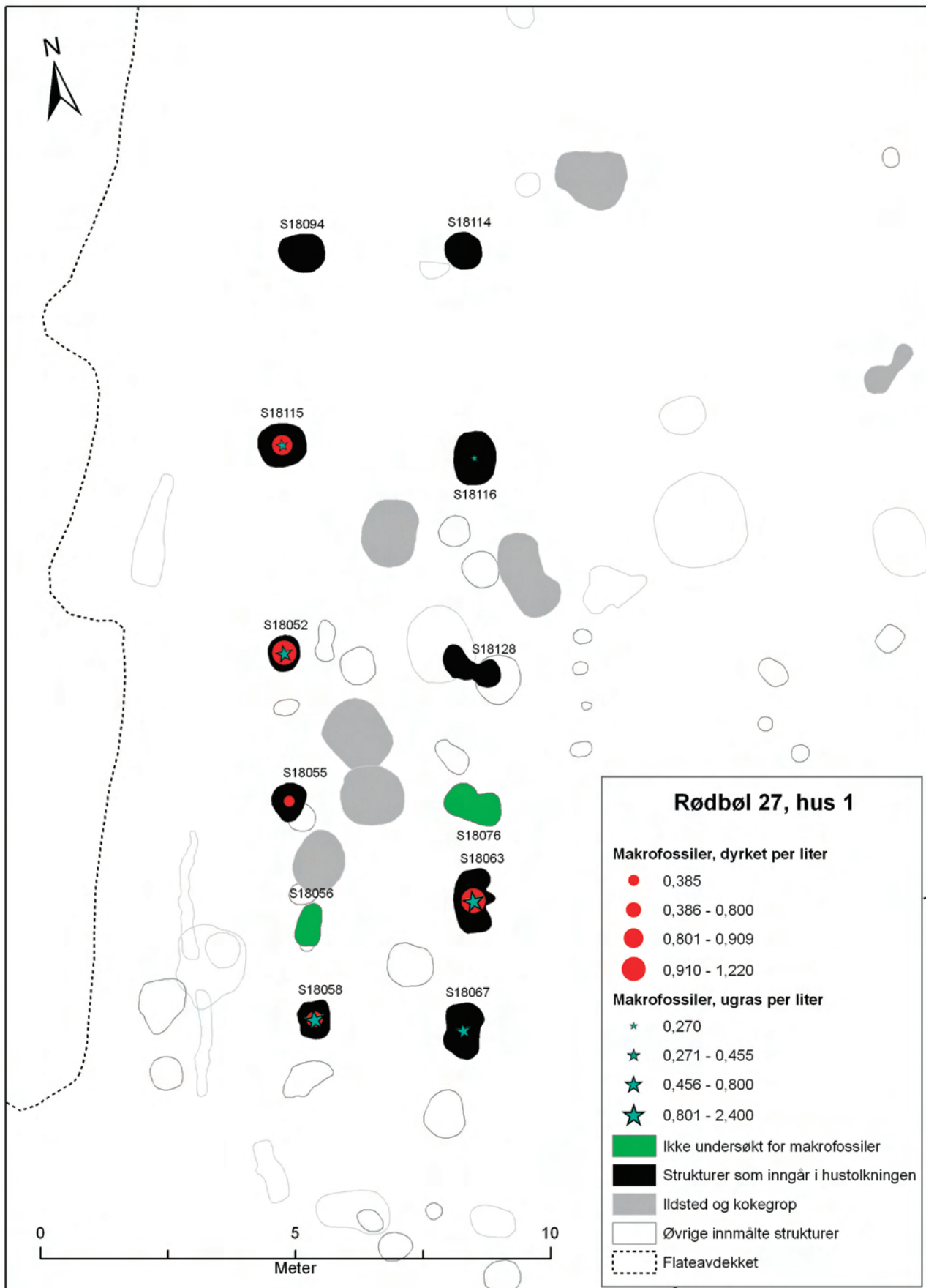
Stolpesettingen i Hus I er tettest i sørenden av huset noe som antyder en todeling av huset med en mulig økonomidel i denne enden. Dette gjør det rimelig å anta at huset er av hovedtypen ”korte smale langhus” (Løken 1997). Denne typen har en lang brukstid fra midten av eldre bronsealder til eldre romertid. Keramikken fra huset kan dateres til romertid/folkevandringstid på generell basis.

Ingen av ildstedene kan med sikkerhet knyttes til Hus I, men S18065, S18003 og S18039 ligger alle i midtaksen. To av ildstedene er datert. Den eldste dateringen er fra S18003: BP 1710±25, cal AD 260–390, TUa-6297, dette ildstedet skjærer ildstedet S18039 og er derfor yngre enn dette. Trolig er det derfor ildsted S18039 som tilhører Hus I. Ildstedet er ikke forsøkt ¹⁴C-datert fordi det kun inneholdt trekull av eik. Ildstedene ligger også i midtaksen i Hus II. Det er usikkert hvilken fase de tilhører.

Det er datert makrofossiler av korn fra tre stolpehull i Hus I: S18058, 1740±40 BP, cal AD 240–350, Beta-234341, S18063, 1590±40 BP, cal AD 420–540, Beta-234340, S18052, 1580±40, cal AD 430–540, Beta-234339. Korndateringene ligger altså mellom AD 240–550. Hus I består av flere faser, og Hus II er bygd over Hus I, slik at det å datere huset innebærer mange feilkilder (se for eksempel Gustafson 2005a). Sett i lys av dateringen fra husområdet er det rimelig å anta at den første fasen bør settes til overgangen til yngre romertid, og at de yngste dateringene enten daterer Hus II eller slutten på brukstiden av Hus I.

Tolkning og funnspredning

Det er relativt få konstruktive detaljer som kan knyttes til huset. De fleste stolpehullene ser ut til å være gjenbrukt, noe som tyder på reparasjoner eller flere faser med hus på samme sted. Dette gjør at huset kan ha hatt en lang brukstid. Det er få funn, og fordi det er flere faser hus og stor aktivitet på stedet, er det vanskelig å trekke konklusjoner om bruken av huset basert på funnene. Verken funn av brente bein, brent leire, keramikk eller makrofossiler bidrar derfor nev-

Figur 6.17: Funn av makrofossiler i Hus I på Rødbøl 27. Illustrasjon: Magne Samdal.

Figure 6.17: Macrofossil finds from Building 1 at Rødbøl 27. Illustration: Magne Samdal.

neverdig til en bedre forståelse av rom eller funksjonsinndelingen i huset (figur 6.23).

Hus II – langhus med steinvegger fra folkevandringstid

Beliggenhet

Husområdet lå orientert nordnordøst-sørsørvest. Parallelt med vestre langvegg lå en knaus. I nordenden gikk lå en knaus parallelt med gavlen. Huset var delvis anlagt på et bergskjær i nordvestre enden. I sør faller terrenget brått ned mot en liten terrasse et par meter nedenfor, og faller deretter brått 15 meter ned mot dyrka mark. Huset lå på en ryddet flate, og den søndre delen kan ha vært planert (figur 6.17 og 6.18).

Grunnplan

Grunnplanen i Hus II er rektangulær. Deler av veggforløpet mangler i begge langveggene, og gavlen er fraværende i sørenden. Dette gjør at målene på huset er omtrentlige. I nord er ytre mål på gavlenden beregnet til om lag 9 meter, indre bredde er om lag 7 meter. Lengden på huset, beregnet ut fra vestre langveggforløp, er 32 meter. Dette gir en indre grunnflate på 224 m². Trekker vi fra et mulig skut i nord blir grunnflaten 214 m².

Veggforløp

I nord besto tufta av en gavl bygget av kampestein, de største opp mot en meter. Lengden på gavlen var om lag 9 meter fra ytre hjørne til ytre hjørne. Innenfor gavlen, lå det mindre stein i et belte på om lag to meter. Dette kan ha vært et skut slik det kjennes fra Ullandhaug tuft 3 (Myhre 1980:67). Dette mulige rommet har vært smalt, 1,2–1,4 meter bredt, 7 meter langt og utgjort om lag 10 m². På vestsiden av skutet er et hull i berget fylt igjen med stein.

I vestre langveggforløp stakk et bergskjær opp i dagen. Med unntak av to spredte stein var det ingen spor etter steinvegg før 12 meter sør for nordvestre hjørne. Herfra var det en dobbelt rekke med stein i en lengde av om lag 20 meter. Ytterst lå en steinrekke med stein med største mål mellom 0,3–0,6 meter, innenfor denne lå en parallell rekke med mindre stein, største mål mellom 0,15–0,2 meter. Vestre veggforløp målte sammenlagt 32 meter. Den doble rekke med stein i vestveggen kan ha hatt en funksjon for å støtte opp en stående plankevegg, slik det kan sees på Ullandhaug (Myhre 1980). Østre veggforløp besto i likhet med gavlen av større stein med største mål mellom 0,5–1 meter. Denne veggen strakte seg 20 meter fra gavlen og sørover. Veggen var lagt i en voll av jord, og veggforløpet var ikke så klart som i

vest. Vollen med stein var opp til 2 meter bred. Veggen var ikke så regelmessig som deler av vestveggen, trolig hadde noen av steinene rast ut fra sitt opprinnelige leie, men det var også mer stein i veggvollen enn i vestre vegg. Noen av steinene var jordfaste og inkorporert i huset. Vollen og steinrekka er ti meter kortere i denne veggen enn i vestveggen. Det er mulig at det har vært anlagt en voll opp mot yttersiden av huset, slik det kjennes fra tuftene på sørvestlandet. Innkorporert som byggstein i veggen ble det funnet en underligger til en dreiekværn. Kverna var satt på høykant på tvers av lengderetningen. Det var ikke sikre spor etter gavl i sørenden. Midt gjennom tufta gikk en traktorvei, og det ble lagt ut en sjakt som fulgte denne tidlig i undersøkelsen. Det betyr at en del av veggforløpet var fjernet og at stein som kan ha ligget på bergskjæret i nordenden av vestre vegg kan ha blitt fjernet.

Tre og en halv meter sør for nordøstre hjørne gikk en steinpakning ut fra veggen og svingte etter tre meter sørover. Det er ikke bestemt hvilken funksjon denne har hatt. Dette kan ha vært et tilbygg, vindfang eller rest av en fegate.

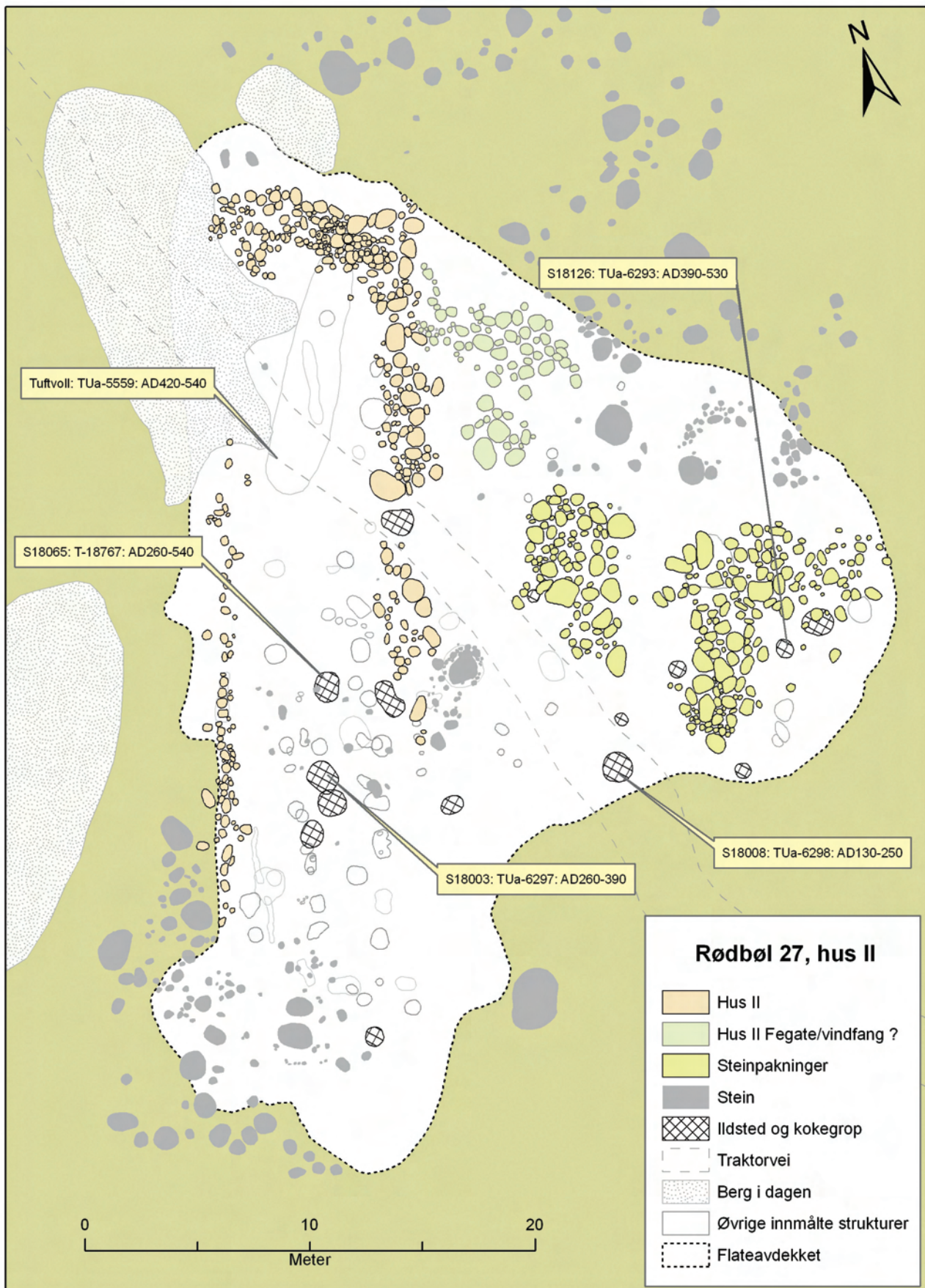
Hullene i veggforløpet kan kanskje forklares med at det er blitt brukt stein herfra og fra eventuelle indre konstruksjoner, som underliggere for stolper, til å konstruere gravrøysa S18004.

Inngang

Rett sør av overnevnte steinpakning, i østre veggforløp, lå en stein med slitespor. Dette har trolig vært en dørhelle, hvilket betyr at det kan ha vært en inngang her.

Stolpehull

Det har ikke vært mulig å knytte sikre stolpehull til Hus II. De undersøkte stolpehullene innenfor veggforløpet pekte i en annen retning og er tolket som tilhørende Hus I. At vi ikke har vært i stand til å påvise takbærende stolper til denne fasen kan skyldes flere faktorer. En er at nedgravninger var vanskelige å erkjenne på grunn av utvasking og naturlige prosesser som skjer i skog. Forholdet mellom jordgravde stolper og stenderverk/stolper stående på stein, endrer seg over tid og det blir mer vanlig med sistnevnte jo nærmere nåtid man kommer (Zimmermann 1998). Stolpene kan ha stått på steinheller slik de gjør i deler av tuftene på Ullandhaug (Myhre 1980). Disse kan ha blitt fjernet under den maskinelle flateavdekkingen. Dette er imidlertid mindre sannsynlig, fordi svært få stein ble fjernet under denne delen av arbeidet. En annen mulig forklaring kan være at stein fra tuftas vegger og underliggere til stolper har vært

Figur 6.18: Hus 2 på Rødbøl 27. Illustrasjon: Magne Samdal.

Figure 6.18: Building 2 at Rødbøl 27. Illustration: Magne Samdal.

Figur 6.19: Husområdet på Rødbøl 27 etter avtorving og fremrensing. Foto tatt mot sør.

Figure 6.19: The building area at Rødbøl 27, after removal of the topsoil and cleaning. Photo facing south.

brukt til å konstruere gravrøysa S18004, for i denne var det en del flate stein.

Det kan dreie seg om et hus hvor taket har hvilt rett på veggkonstruksjonen. En mulig tolking er at steinene i veggforløpet er syllstein for en syllstokk hvor det har stått en form for reisverk.

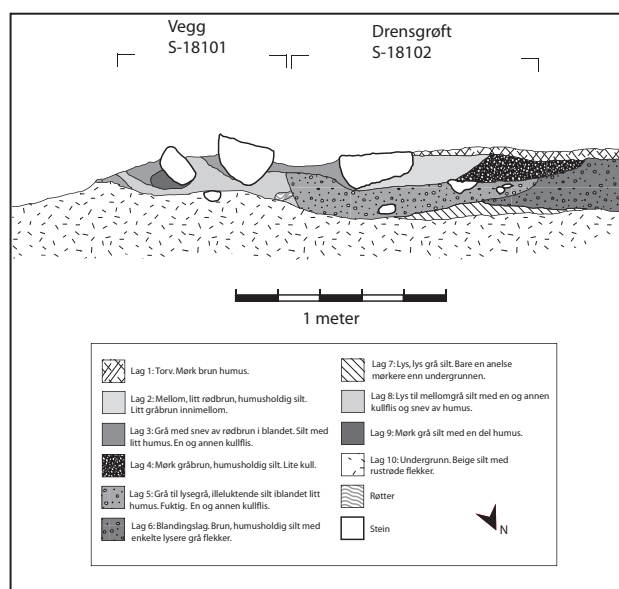
Det er ikke umulig at vi i slutten av folkevandringstid og i merovingertid står overfor en mer heterogen byggeskikk enn det vi kjenner fra eldre jernalder. Dette kan igjen forklare hvorfor vi har problemer med å påvise husene fra yngre jernalder, og at spor etter denne perioden er underrepresentert i boplassmaterialet i forhold til gravmaterialet. Enkelte forskere har hevdet at laften ble introdusert allerede i vikingtid (Weber 2003). Med en slik tankegang er det mulig å se for seg en gradvis endring i byggeskikken hvor en beholder elementer fra det tradisjonelle langhuset, men at man går bort fra å bruke jordgravde stolper til å bære hovedvekten av taket. Den mest sannsynlige forklaringen på fraværet av stolpehull i denne fasen, er at stolpene har stått på flate heller som har havnet i grava. Grunnen til at jeg holder denne tolkingen som mest sannsynlig, er at huset har mange likheter med folkevandringstidshus med steinvegger

fra sørvestlandet. Undersøkelser av disse har vist at stolpene ikke behøvde å være jordgravde.

Voller og renner

Fra nordenden av tufta og sørvestover gikk en markant jordvoll midt i tufta, noe på skrå av husets lengderetning. Bredden varierte mellom 1,5 og 2,5 meter, høyden var om lag 0,5 meter og lengden var om lag 10 meter. På denne vollen vokste det flere grantrær og det var vanskelig å få den framrenset og dokumentert på et tilfredsstillende vis. Det ble lagt flere snitt igjennom vollen uten at vi kom fram til hvilken funksjon denne hadde. En forklaring kan være at massene i denne vollen og i østreveggvoll kan stamme fra kollapset torvtak. Under vollen gikk en mørk avlang nedgravning/renne. Retningen var nord sør. Lengden var 3,7 meter og bredden 0,4 meter. Funksjonen til denne ble ikke fastlagt.

Helt sørøst i feltet gikk en mørkfarget struktur S18047 i retning nordnordøst-sørsørvest. Lengden var 5,1 meter, bredden var 0,4 meter og dybden var 0,1 meter. I strukturen ble det funnet et spinnehjul, keramikkskår, brente bein og skjørbrent stein. Strukturen lignet en vegggrille eller grøft, men det har ikke vært mulig å knytte den til en bygning eller fase. Det

Figur 6.20: Profilsnitt gjennom og utenfor vestre langvegg Hus 2. Merk oppbyggingen av veggforløpet med en stor og en mindre stein, merk også dreneringsgrøften på ytersiden av vegg.

Figure 6.20: Section through and beyond the west wall of Building 2 (facing southwest). Note the construction of the wall line with a large and a small stone, and the drainage ditch outside the wall.

kan hende denne kan knyttes til hus eller anlegg som lå lengre øst, utenfor det undersøkte området.

Ildsteder

Det er påvist 5 ildsteder innenfor veggforløpet til Hus II. Flere av disse kan være fra andre faser, fordi de også ligger i midtaksen til Hus I. Et ildsted, S18035, hører trolig ikke til noen av fasene fordi det ligger for langt mot veggen i begge husfasene. Et ildsted S18040 hører ikke til Hus I, fordi det ligger for nær de takbærende stolpene. Dette ildstedet kan ha tilhørt Hus II, men det ligger skjevt i forhold til midtaksen i huset. Tre ildsteder kan ha tilhørt enten det ene eller det andre huset: S18003, S18039 og S18065. Ildstedet S18003 ligger delvis over ildsted S18039 og representerer derfor en yngre fase.

Innganger

En mulig inngang er påvist i østre veggforløp, i form av en dørhelle med slitespor.

Dreneringsgrøft

På ytersiden av veggforløpet langs vestveggen var det spor etter en dreneringsgrøft. Den kan ha vært foret med leire eller leirholdig silt for å lede vannet unna (figur 6.19). Avrenning fra bergknausen rett bak gjorde at mye vann rant ned mot huset. Under en regnværperiode lakk det vann inn i huset og dro med seg

leire fra denne grøfta. Tidligere hadde jeg tolket dette som mulig rest etter leirgulv i og rundt S18057.

Groper

S18093 skiller seg ut som en tydelig nedgravning på profilttegningen (figur 6.20). Anlegget ble tentativt tolket som et stolpehull. Det passer ikke sammen med noen av stolpeparene i tolkningen av Hus I. I en makrofossilprøve fra dette anlegget ble det funnet et stykke av rav. Gropas funksjon er ukjent.

Gjenstander fra Hus II og området rundt

Det ble funnet to spinnehjul i sandstein og fragmenter av et spinnehjul i leire (figur 6.21 og 6.22). Klarest tilknytning til Hus II har C56078/6, som ble funnet om lag i vegglinjen eller rett utenfor. Spinnehjulet C56078/7 ble funnet i en avlang struktur S18047, som ligger lengst sørøst i feltet. Denne strukturen er ikke direkte knyttet til Hus II. Fragmenter av ytterligere et spinnehjul er funnet i røysfyllen over Grav 2, dette stammer trolig fra gulvlaget i tufta.

To underliggere til dreiekverner ble funnet. Den ene lengst nord i tufta, stående på høykant på tvers av husets lengderetning i østre langvegg, som en del av veggen. Den andre ble funnet utenfor huset i steinpakningen S18010 (figur 6.22).

Det ble funnet til sammen 195 skår av keramikk i og utenfor Hus II, den samlede vekten var 623 g. Det er vanskelig å gi noen sikker typebestemmelse og datering ut fra enkeltskår. Forsøket på bestemmelse baseres på magringskorn, tykkelse, størrelse, form og overflatebehandling på skårene.

Spannformet keramikk

I alt ni skår finnes i denne kategorien, alle er klebermagrede. To skår har spor etter enkel strekdekor, et skår er randskår med randlist.

Kokekar av typen R364

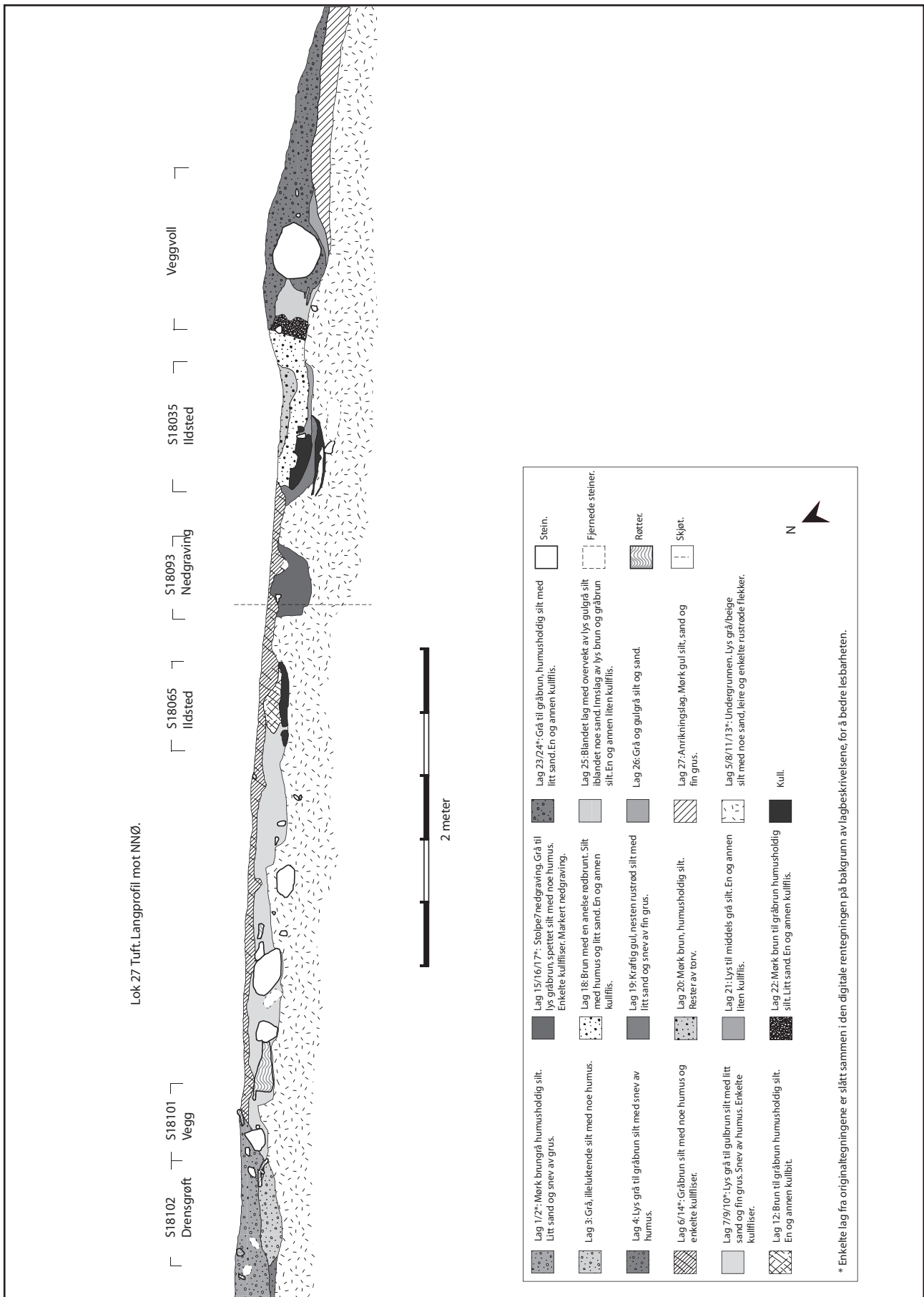
Tolv skår er skilt ut som mulige skår av kokekar type R364. Flere av skårene har negledekor, eller enkel strekdekor, et skår har dekor som Bøe (1931) figur 251, men er mer ujevnt dekorert.

Små begre og hankeløse kopper

Et skår av et lite kar av form omlag som Bøe (1931) figur 193, men noe større. Omlag en fjerdedel er bevart av karet fra munningsrand til bunnen, slik at formen kan bestemmes.

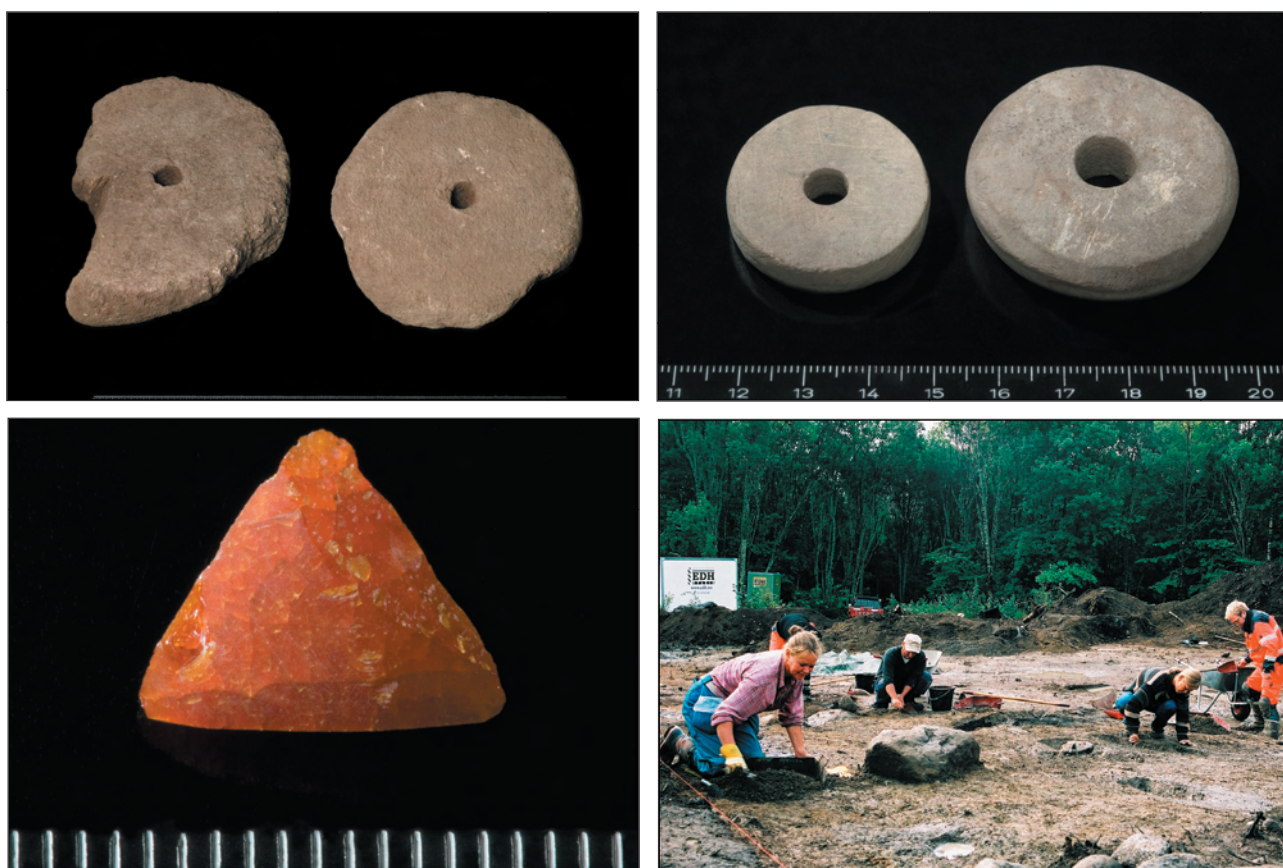
Bordkeramikk

Tilsammen 110 skår av fint glittet, hardt brent keramikk. De fleste skårene er finmagret. Et skår har

Figur 6.21: Profil gjennom husområdet. Illustrasjon: Hilde Sofie Frydenberg.

Figure 6.21: Section through the building area. Illustration: Hilde Sofie Frydenberg.

Figur 6.22: Funn fra boplassområdet på Rødbøl 27 (C56078). Øverst venstre: underliggere til dreiekverner (4-5).

Høyre: spinnehjul (6-7). Tallene viser til undernummer i katalogen. Nederst venstre: en ravbit (3) fra nedgravningen S18098. Høyre: finrensing av boplassområdet på Rødbøl 27. Fra venstre: Susanne Petterson, Hilde Sofie Frydenberg, Ola Rønne, Cecilia Custavsson og Erling Midtgard. Gjenstandsfoto: Ellen C. Holte, KHM.

Figure 6.22: Finds from the settlement area at Rødbøl 27 (C56078). Above, left: Nether stones from two rotary querns (4-5). Right: Spindle whorls (6-7). Below, left: Amber fragment (3) from S18098. Right: Cleaning of the settlement area at Rødbøl 27. Left to right: Susanne Petterson, Hilde Sofie Frydenberg, Ola Rønne, Cecilia Gustavsson, and Erling Midtgård. Artefact photos: Ellen C. Holte, Museum of Cultural History.

negleintrykkdekor, et par skår har strekdekor. Det ene kan ha hatt sikksakk eller hengebuedekor. Det er funnet deler av en hank til et hankekar. Keramikken er av en slik kvalitet at det er trolig at det har vært bordkeramikk. Det har ikke vært mulig å gi en mer nøyaktig typebestemmelse.

Annen keramikk

Resten av keramikken har ikke latt seg gjøre å bestemme mer nøyaktig. De fleste skårene er fint eller mellomgrovt magret og relativt hardt brent.

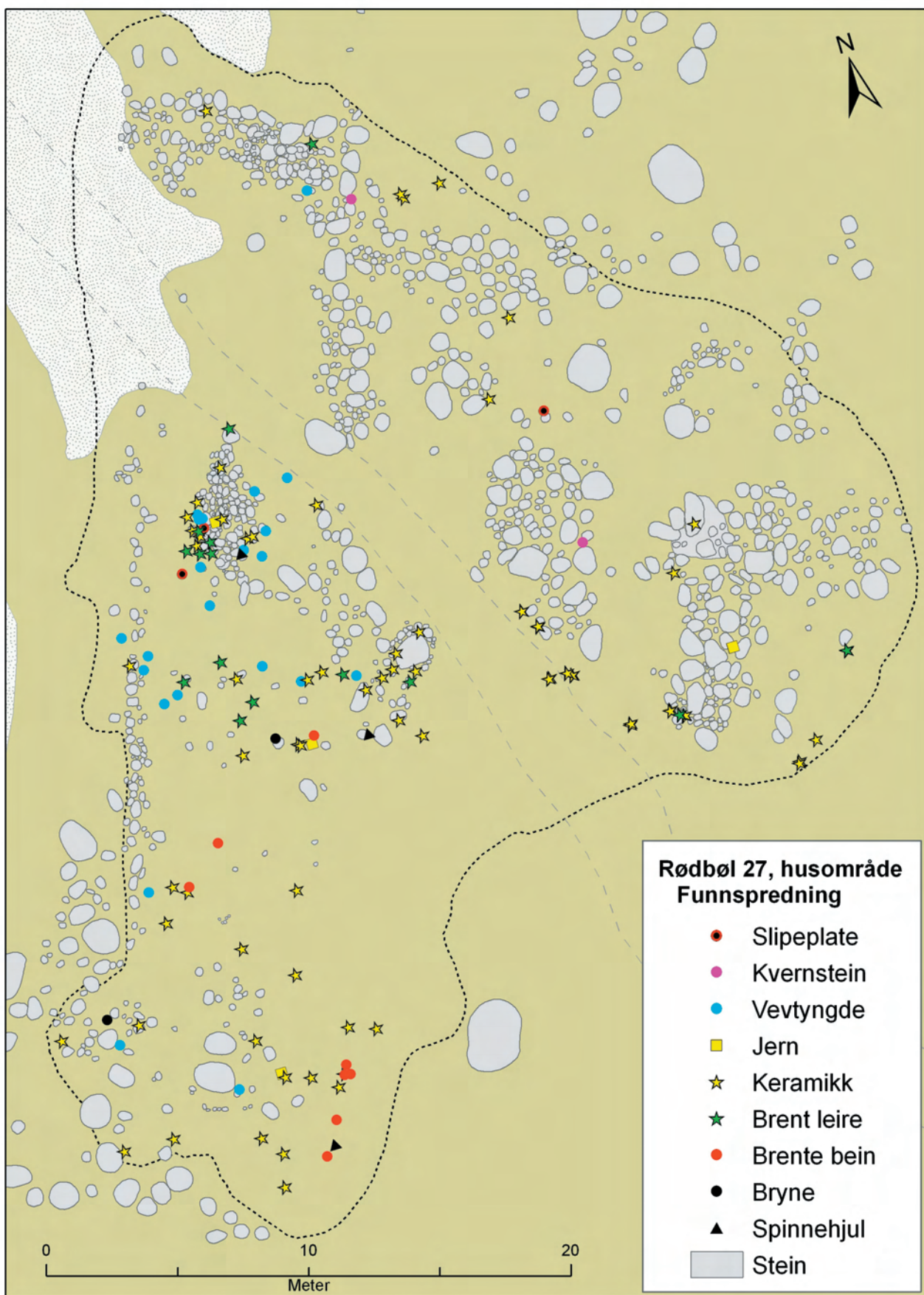
En rekke fragmenter vevtyngder ble funnet. Vevloddene var fremstilt i brent leire, og formen har vært som en stor smultring.

I alt 23 fragmenter av brent leire er funnet. Brent leire kan stamme fra en rekke forskjellige kontekster, som ildstedsoppbygging, leirklinte vegger, gnistfanger over ildsted, ovner og gjenstander som vevtynger og

spinnehjul. En del av den brente leira på lokaliteten er skilt ut som vevtyngder og et mulig spinnehjul. De resterende stykkene kan stamme fra ildsteder eller andre konstruksjoner.

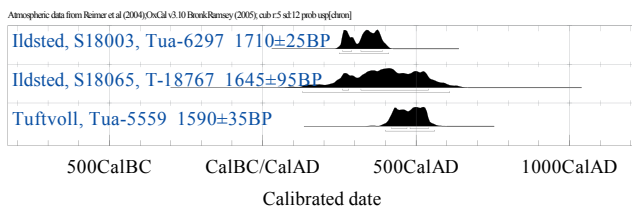
Datering

Hus II er tolket som den siste fasen med gårdsbebyggelse på stedet. En sterk indikator på dette er gravrøysa fra tidlig vikingtid som er anlagt midt i tufta. Dette daterer tufta til før vikingtid. En kan tenke seg at tufta skal ha hatt en brukstid opp til gravleggelsen. Men det er ikke funnet noen gjenstander som med sikkerhet kan knyttes til yngre jernalder. Funn av spanformet keramikk viser at tufta var i bruk i folkevandringstid. En datering tatt på kull fra under vollen i nordenden av huset har gitt en datering til BP 1590±35, cal AD 420–540, TUa-5559 (figur 6.24). Denne dateringen er tatt i et område nord for de påviste stolpehullene i Hus I og avspeiler derfor trolig bruken av Hus II. Ildsted S18065 er datert til BP

Figur 6.23: Funnspredning på husområdet ved Rødbøl 27. Illustrasjon: Magne Samdal.

Figure 6.23: Finds distribution in the settlement area at Rødbøl 27. Illustration: Magne Samdal.

Figur 6.24: Oxcal-diagram over dateringer fra Hus 2.

Figure 6.24: Oxcal diagram of radiocarbon dates from Building 2.

1645±95, cal AD 260–540, T-18767. Dette ildstedet ligger to tredeler sør for nordre gavl. Ildstedet ligger litt usymmetrisk i forhold til midtaksen i huset, men kan ha vært et sentralildsted i boligdelen av huset.

Det finnes likheter både hva gjelder størrelse og andre detaljer som kan knytte huset til folkevandrings-tid, for eksempel skut i den ene enden (Myhre 1980). Ildstedet S18003 har datering til BP 1710±25, cal AD 260–390, TUA-6297, det vil si at dette ildstedet kan ha vært i bruk i yngre romertid eller folkevandrings-tid. Stratigrafisk ligger dette ildstedet over ildstedet S18039 og er derfor yngre enn dette. Funnet av en underligger av en kvernstein i østre veggforløp gir en bakre datering av huset til 200- eller 300-tallet. Sannsynligvis til 300-tallet, fordi kvernsteinen er slitt og ødelagt og må ha vært i bruk en god stund før den ble en del av tufta. Husets form er usikker fordi det ikke er påvist sikre stolpehull til takbærende stolper. Dette kan bety at huset er yngre enn folkevandringstid og at vi har å gjøre med en type som er ukjent i materialet. Men mest sannsynlig er det at stolpene har stått på flate stein og at disse kan senere ha blitt brukt som bygningsstein for grav 2.

Kokegroper og ildsteder utenfor husene

I tillegg til de påviste ildstedene i husene er det undersøkt en kullfleck, et ildsted og åtte kokegroper utenfor husene (figur 6.17). Kokegropa S18005 ble funnet under sjakting i traktorveien som går tvers over tufta. Denne lå under østre veggvoll og antyder en bruksfase som er eldre enn de påviste husene. Anlegget inneholdt kun trekull av eik (quercus) og er derfor ikke radiologisk datert. Ildstedet S18125 lå delvis under steinpakningen S18010 og må være eldre enn denne. To kokegroper er datert: S18008 ga 1805±25 BP, cal AD 130–250, TUA-6298. Kokegropa S18126 ga 1625±20 BP, cal AD 390–530, TUA-6293.

Organiseringen av bebyggelsen

Topografien setter klare begrensninger på hvor det er mulig å bygge på lokaliteten. Begge de undersøkte hustomtene (hus I og Hus II) er bygget på samme område. I sør avsluttes dette området av en bratt skrent som umuliggjør videre bebyggelse, i nord og vest av

bergskjær. Området nordøst for husene er preget av røyser, steinpakninger og jordfaste stein. Sørøstre del av området har trolig vært ryddet og kanskje noe planert. Dette området var relativt steinfritt i forhold til resten av undersøkelsesområdet. I området øst for søndre del av tufta var det også mindre stein. Dette området var det eneste stedet å benytte som massedeponi slik at det ikke var mulig å undersøke det i sin helhet. Vannledningen og signalkabelen i tilknytning til denne gikk nord-sør om lag 30 meter øst for Hus II. Den avgrenset mulighetene for å undersøke lokaliteten mot øst.

Konklusjonen er at lokaliseringen av bebyggelsen i stor grad var bestemt av den lokale topografien, men at vi ikke kan utelukke at det har vært bebyggelse sørøst for tufta. De store steinpakningene øst for Hus II kan være rydningsstein fra søndre del av området. At det ble påvist kokegroper og ildsteder under bebyggelsen og røysene, viser at det har vært aktivitet i området før bebyggelsen og anleggelsen av røysene.

Diskusjon og oppsummering husområdet

De to utskilte hustomtene på lokaliteten fremsto som relativt forskjellige. Hus I besto av seks grinder, hvorav de fleste stolpene var blitt skiftet ut minst en gang. Huset var treskipet og representerer trolig den eldste fasen med gårdsbosetning på lokaliteten. Selv om det få bygningsmessige detaljer kan knyttes til hustomta, er typen godt kjent. Basert på oppsettet i grindene kan vi se at huset har vært bredest på midten og at veggene trolig har buet. Fagdybden er størst i nordre halvdel av huset, noe som kan svare til husets boligdel. En noe tettere plassering av grindene i søndre del kan tilsvare en fjøsdel. Med så få bygningselementer bevart er det vanskelig å gi en typologisk sikker bestemmelse, funksjonsbestemmelse og datering. Hus fra førromersk jernalder og eldre romertid med lignende grunnplan og størrelse er be-lagt på blant annet Forsand, på Gausel (Børshheim og Soltvedt 2002) og fra Østfold (Bårdseth 2007).

Hus II skiller seg ut ved at det er bevart deler av steinkonstruksjoner i veggforløpet. Det er imidlertid vanskelig å si om tufta representerer lignende tufter slik de kjennes fra sørvestlandet, eller om det er en ny form. Utgravninger i skog skaper spesielle utvas-kingsforhold som gjør at anleggsspor kan være vanskelig å finne. På den annen side ble anleggsspor fra Hus I tolket til å være eldre. Det betyr at vi burde kunne observere stolpehull fra en yngre fase hvis disse hadde vært tilstede. En mulighet er at noen eller alle stolpene har stått på stein eller rett på bakken. I så fall vil det være vanskelig å finne spor etter disse. Fra undersøkelser av eldre jernalderstuffer på

Figur 6.25: Flyfoto av husområdet på Rødbøl 27. Merk steinpakningen midt i tufta - Grav 2. Flyfoto: Tom Heibreen.
 Figure 6.25: Aerial photography of the building area at Rødbøl 27. Note the stone packing – representing Grave 2 – in the middle of the toft. Photo: Tom Heibreen, Museum of Cultural History.

sørvestlandet kjennes en kombinasjon av nedgravde stolper og stolper stående på berg eller steinheller (Myhre 1980). Det ble under utgravingen ikke observert stein som kan ha tjent som underlag for takbærende stolper. Tilbake står muligheten for at huset har vært bygget som en reisverksvariant uten takbærende stolper eller med stolper som ikke har vært nedgravd, eventuelt stått på plank eller lignende. En annen kanskje mer plausibel forklaring er at stein fra deler av vegg og stein brukt som underliggere er fjernet og sekundært brukt i grav 2.

Utfra feltobservasjonene ble Hus I tolket som eldst og Hus II tolket som yngst. I tillegg til funnene av hus er det gjort funn av en kokegrop som ligger under veggforløpet til Hus II og svært nær området hvor gavlen har vært på Hus I. Dette viser at området har vært i bruk før disse husene ble satt opp. En mulighet er at det har stått bygninger i en tidligere fase lengre øst, utenfor undersøkelsesområdet.

Smieplass

Under grav 1 og på vestre og nordvestre side av denne, lå et mørkt kullholdig lag, som inneholdt avfall fra metallbearbeiding: jernslag, brent leire, trekull med mer. Laget lå i hovedsak fra den store jordfaste steinen i røysa og vestover. Området ble tolket som en smieplass (figur 6.25 og 6.26). Under utgravingene ble det påvist en rekke esser og nedgravninger. Smieplassen lå på en liten flate, avgrenset av et bergskjær

i vest og med skrånende terreng mot øst og stigende mot vest-nordvest. Flaten lå 70 meter over havet. Hus II ligger 20 meter sør-sørvest for smieplassen. Laget med smieavfall hadde en utbredelse på om lag 67 m². Om lag 43 m² av dette området ble gravd i kvartmetersruter og lag og såldet. Resten av laget og området rundt ble undersøkt med gravemaskin, krafse og graveskje. Hele det undersøkte feltet, inkludert gravrøysa over smieområdet, målte 215 m².

Lag og stratigrafiske observasjoner

Området ble oppdaget i 2005 da vi var i gang med å snitte gravrøysa og kom ned på et mørkt kullholdig lag med slag og brent, sintret leire. Det ble bestemt at vi derfor avsluttet undersøkelsen, og det ble besluttet å sende inn mikromorfologiske prøver og datere laget før undersøkelsen ble videreført. I 2006 la vi ut et rutenett langs profilet gjennom gravrøysa og videre vest og sør for denne. Dette området ble gravd først i mekaniske 5 centimeter lag (Lag A og Lag B), deretter stratigrafiske lag (Lag C og D) (figur 6.27). Rutenettet besto av kvartmetersruter.

Lagfølge:

Lag A besto av nedre del av torvlaget, brun humøs skogsjord og hadde få funn, massen fra dette laget er kun prøvesåldet.

Lag B lignet Lag A, men var lysere. Massene er først gravd i metersruter og 5 centimeter lag som ble

Figur 6.26: Smieplassen under utgraving. I bakgrunnen sees halvparten av Grav 1, merk den mørke fargen på massene på smieplassen. Foto tatt mot ØSØ.

Figure 6.26: The smithing area during excavation. One half of Grave 1 can be seen in the background. Note the dark colour of the fill. Photo facing east-southeast.

prøvesåldet. Vi gikk over til å følge dette laget stratigrafisk til vi traff et mørkere lag. Laget inneholdt noe stein som trolig var skjorbrent. Det inneholdt fin sand og noe grus, tykkelsen varierte. Tykkest var det i øst ved kanten av røysa.

Lag C var mer fettete enn Lag B, grått av farge, med kullspetter. Stedvis var det mørkegrått. Tykkelsen varierer og laget er gravd stratigrafisk (figur 6.26).

Lag D er det mørkeste av lagene og inneholder mer kull og var mer fettete enn de foregående lagene, tykkelsen varierer, laget er gravd stratigrafisk. Dette laget ble tolket som ”smielaget”, dannet av avfall og kull fra smiingen (figur 6.26).

Lag C og D var til tider vanskelig å skille fra hverandre. En del skjorbrent stein ble observert i toppen av Lag C. Det er i ettertid usikkert om Lag C og D representerer to Lag eller om det er et lag som er blitt bioturbert. De mikromorfologiske analysene kan peke mot det siste (McPhail 2007).

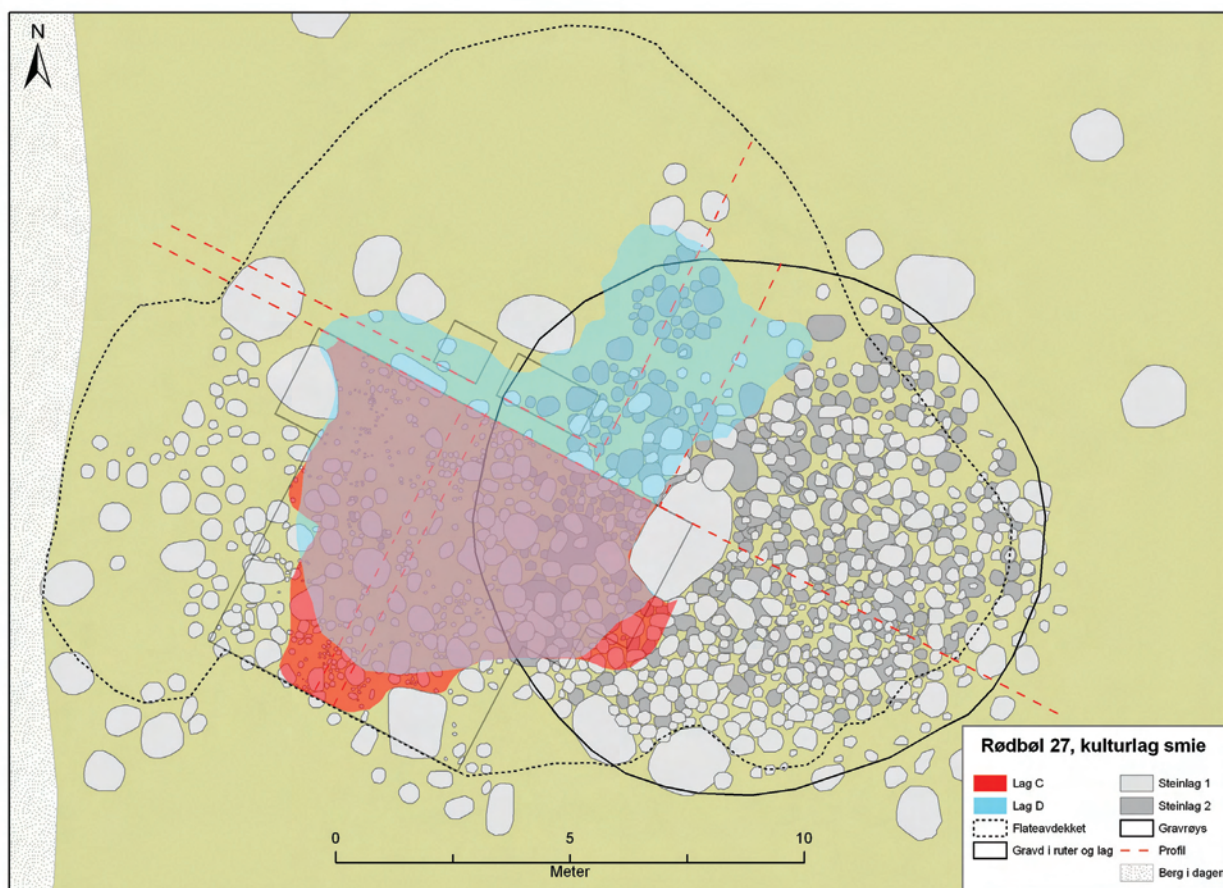
I tillegg til lagene er det skilt ut enkelte underlag i profilene (se profiltegninger). Esser og nedgravninger/groper er gitt strukturnummer.

Gravrøysa har dekket om lag en tredel av smieplassen. Det var også mye stein mellom røysa og bergskjæret i vest. Denne steinen kan ha vært lagt over smieplassen etter at denne gikk av bruk. Denne tolkingen bunner i at det er vanskelig å tenke seg at man kan ha arbeidet i et område med så mye stein. Kanskje representerer steinene en forlengelse av gravrøysa.

Essene

Det ble undersøkt 11 esser og to ildsted/esser i området (figur 6.28, 6.29, 6.31 og 6.32). De fleste essene var enkle konstruksjoner. I hovedsak lignet de kokegroper. De besto av en nedgravning med et lag trekull og skjorbrent stein i og over dette laget. Størrelsen varierer fra 0,5 x 0,5 meter til 1,6 x 1,2 meter.

Dybden på anleggene er vanskelig å fastslå sikkert fordi de fleste anleggene først blir synlige i Lag C eller D. Målt fra toppen av synlig nedgravning er dyb-

Figur 6.27: Utbredelse av Lag C og D. Området til sør for hovedprofilen er undersøkt i ruter, kvadranter og lag. Illustrasjon: Magne Samdal.

Figure 6.27: The extent of layers C and D. The area south of the main section is excavated stratigraphically within a 0.25 sq. meter grid.

den mellom 0,15 til 0,25 meter. Unntaket er S18107 som kan ha vært opp mot 0,5 meter dyp.

Fordi det var mye stein i feltet var det vanskelig å skille hva som hørte til essene og hva som var påført sekundært, men det ble observert at rundt flere av anleggene var det stilt stein på høykant, som en "bålring". Denne kunne stå helt inntil, eller opp til 0,3 meter fra essa. Det ble også observert groper rundt essene, og rundt noen av gropene var det stein på høykant. Kanskje har steinene på høykant og gropene vært støtte for blåsebelg og andre konstruksjoner som har med essa å gjøre.

Det var slående hvor like essene var kokegropen, et lag skjorbrent stein over et kullag. Lignende groper er tidligere undersøkt på Hurdal Prestegård i Hurdal kommune (Bergstøl 2005).

S18001

Denne essa var den første som ble oppdaget (figur 6.30). Den besto av kullblandet jord og skjorbrent stein som klart skilte seg ut fra laget rundt. Den målte

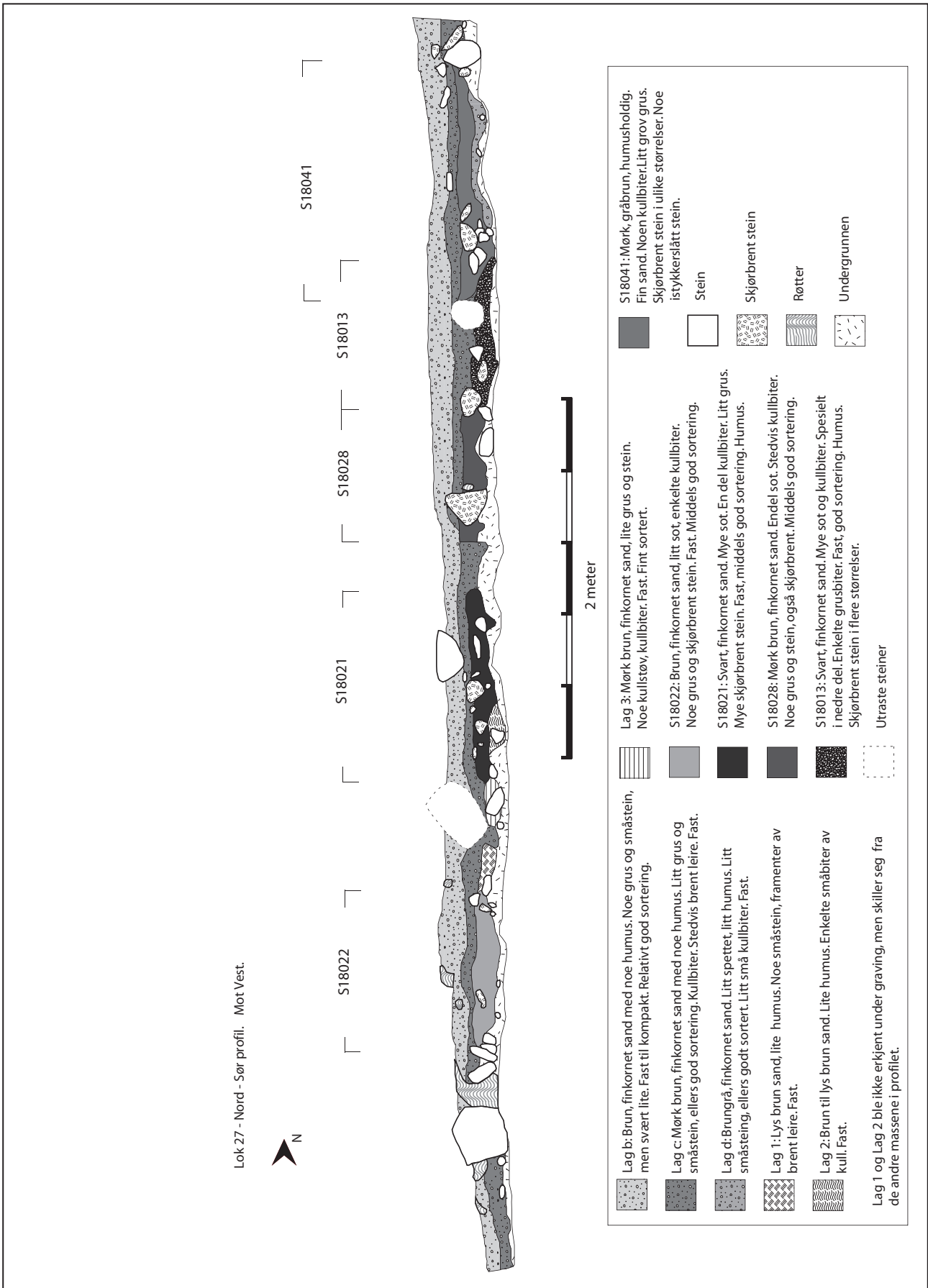
1,1 x 0,9 meter. Rundt essa på sørsiden sto det stein på høykant. De hadde en innbyrdes avstand på 0,3 meter og sto om lag 0,3 meter fra selve essa. Gropa S18029 kan kanskje knyttes til dette anlegget, men den tangerer også de to essene S18012 og S18013.

S18002 og S18014

Disse to essene lå kant i kant langs øst-vestprofilen. Begge anleggene var delvis skadet av prøveruter fra 2005. S18002 var 1,5 x 1 meter, med en dybde på 0,14 meter. S18014 var 1,1 x 0,8 meter, Dybden var 0,12 meter. Begge anleggene besto av kull og sotholdig sand med en del skjorbrent stein. Anleggene lå under gravrøysa.

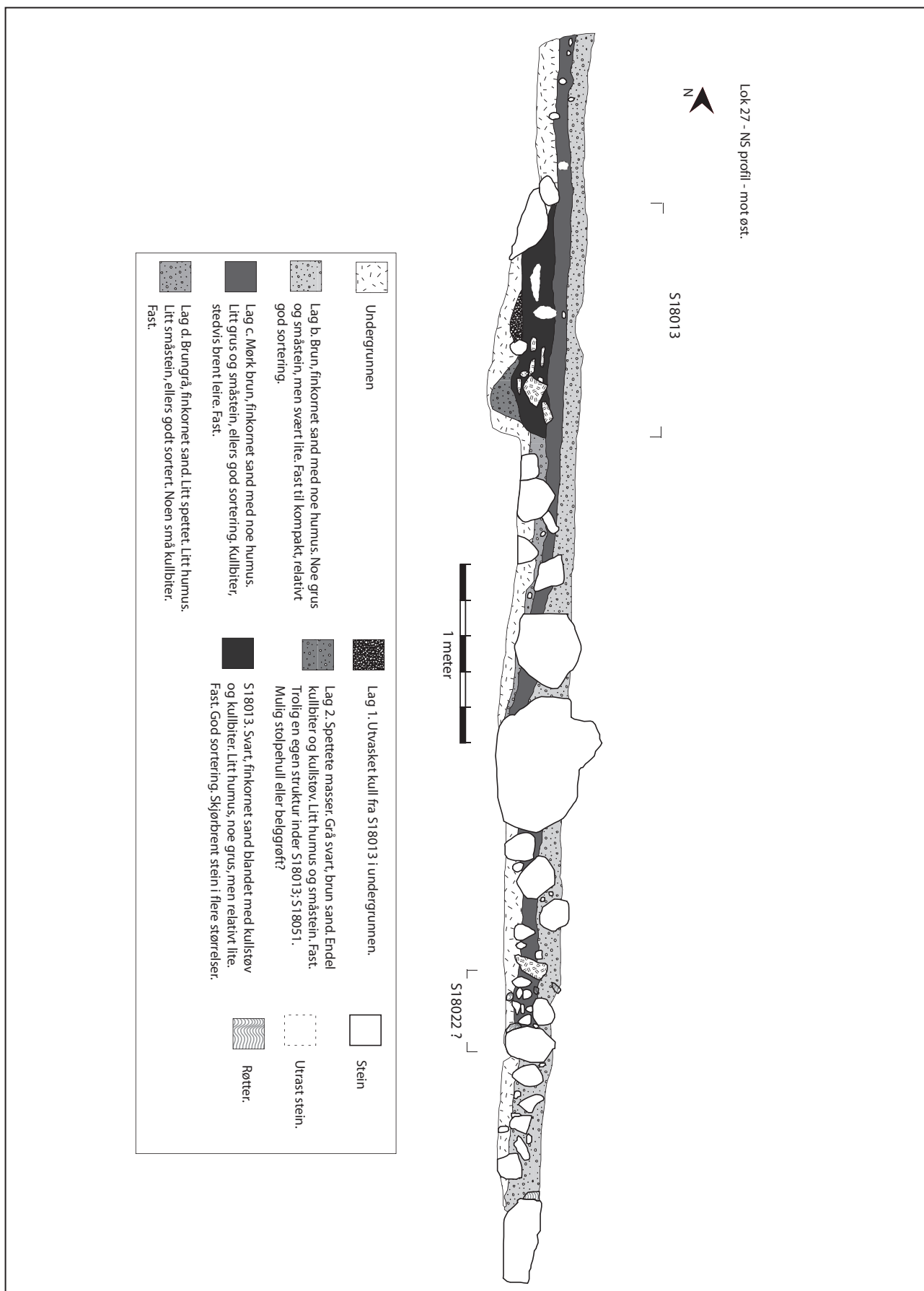
S18012

Essa måler 1,2 x 1,45 meter. På østsiden av anlegget var det spor etter en "bålring". Anlegget besto av en nedgravning med kullholdig jord og noe skjorbrent stein. Mot sør og sørøst lå gropa S18023. I nordøst ble anlegget tangert av gropa S18029.

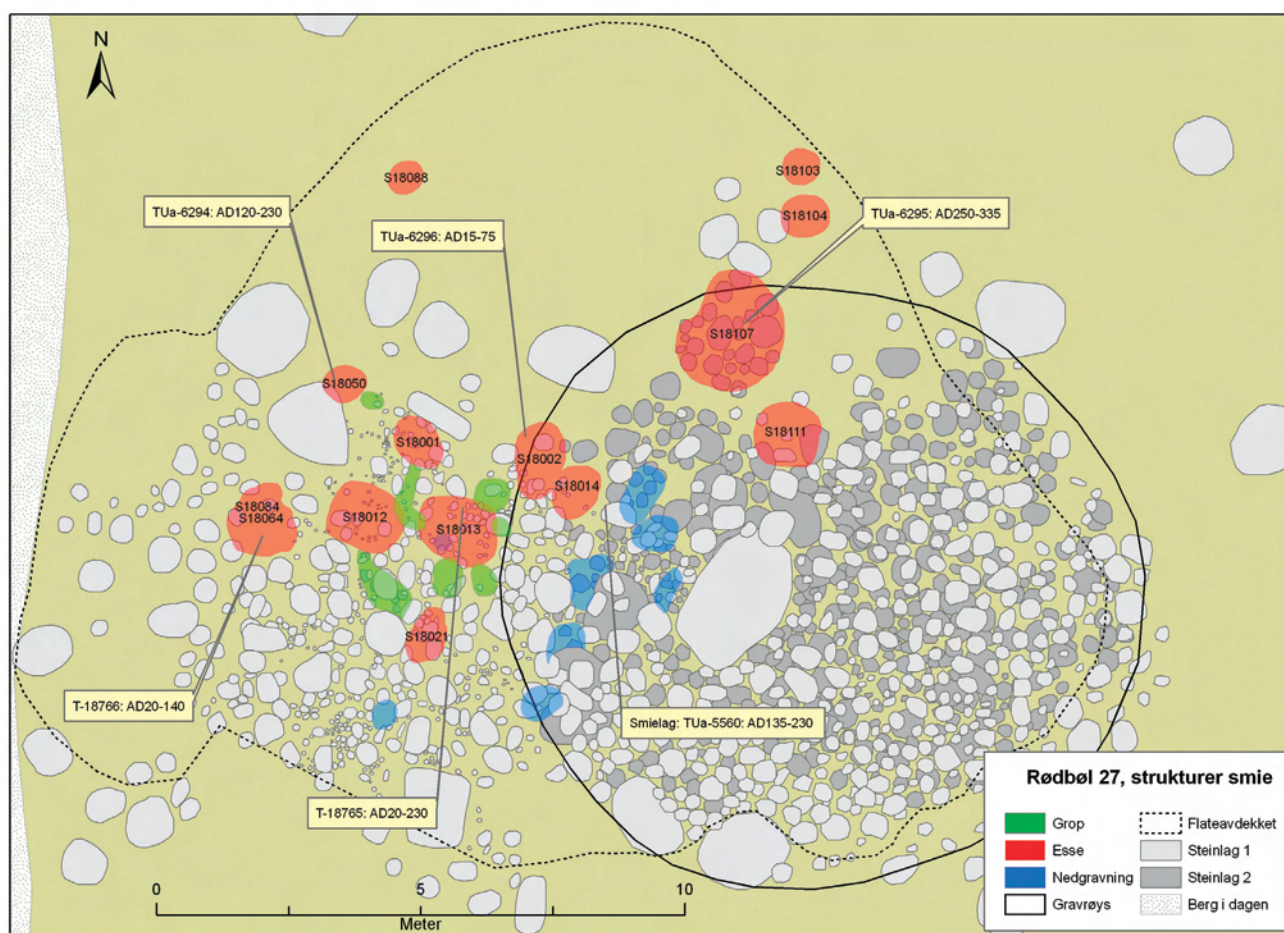
Figur 6.28: Nord-sørgående profil sett mot vest. Rentegning: Hilde Sofie Frydenberg.

Figure 6.28: East-facing section through the smelting area. Re-drawing: Hilde Sofie Frydenberg.

Figur 6.29: Nord-sørgående profil sett mot øst. Rentegning: Hilde Sofie Frydenberg.

Figure 6.29: West-facing section through the smithing area. Re-drawing: Hilde Sofie Frydenberg.

Figur 6.30: Oversikt over esser, groper og nedgravninger på smieplassen. Illustrasjon: Magne Samdal.
Figure 6.30: Plan of forges, pits and other features in the smithing area. Illustration: Magne Samdal.

S18013

Essa målte 1,6 x 1,25 meter. Den hadde rester av "bålring" på nordvestre side. Rundt anlegget var det fem groper. I vest ble anlegget tangert av gropa S18029, i sør av S18024 og S18028, i øst av S18025 og i nordøst S18041.

S18021

Denne essa lå lengst sør. Den målte 1,15 x 0,7 meter. Den lå midt i den nordsør-gående profilen, og det gjør at det finnes opplysninger om dybde og lagfølge. På profiltegningen går det fram at essa ligger under Lag D. Massene besto av svart finkornet sand med sot og kullbiter og mye skjorbrent stein. Dybden på anlegget var 0,18 m.

S18050

Denne essa lå på nordsiden av en stor jordfast stein (1,7 x 1,4 m). Essa målte 0,7 x 0,6 meter. Formen var tilnærmet rund. Fyllen besto av trekull og noe skjorbrent stein.

S18064/S18084

Denne essa skiller seg ut i flere henseende. Den lå utenfor området som ble undersøkt i ruter og lag, og

ble funnet ved maskinell flateavdekking. Den besto av en ansamling rødlig skjorbrent sandstein og annen stein. Det kunne se ut som om dette hadde vært en form for oppbygning. Hele anlegget måler 1,4 x 1,3 meter og var tilnærmet sirkulær. I den nordvestre delen lå en rund ansamling med kull (S18084), som målte 0,7 x 0,7m.

S18104

Dette var den nordligste essa. Den målte 0,9 x 0,9 meter. Dybden var 0,18 meter. Den inneholdt kull, sot og sand, samt skjorbrent stein.

S18107

Anlegget skilte seg ut fra de andre ved at det var større, dypere og hadde mer skjorbrent stein i seg. Den var sekundært gjenfylt med stein med største mål mellom 0,2 og 0,7 meter. Anlegget målte 2,3 meter nord-sør og 2 meter øst-vest. Dybden anslås til 0,5 meter. Da steinene var fjernet kom det fram en forsenkning med et lag lys brungrå sand spettet med kullbiter. I dette laget lå et tett lag av skjorbrent stein. Under laget lå et massivt kullag. Kantene og laget i bunn var rødbrent. Både størrelsen og dybden gjør at den skiller seg ut fra de andre essene. Gjenfyllingen

Figur 6.31: Esse 18001 i plan. Merk steinene på høykant rundt anlegget. Bildet er tatt mot sør.

Figure 6.31: Surface of forge S18001. Note the raised stones around the construction. Photo facing south.

av gropa med store stein har trolig skjedd i forbindelse med anleggingen av gravrøysa.

S18111

Essa målte 1,4 x 1,2 meter. Dette er den vestligste essa, og den har ligget under gravrøysa. Den ble funnet ved flateavdekking.

Ildsteder/esser S18088 og S18103

Dette var to mindre runde, grunne ansamlinger med trekull. Det kan ha vært små ildsteder, eller esser. Målene var henholdsvis 0,7 x 0,6 meter og 0,7 x 0,7 m.

Essenes funksjon

Trolig har essenes funksjon primært vært knyttet til smiing, setteherding, sveising og andre prosesser i forbindelse med forming og bearbeiding av jern. Funn av et stykke av bronse eller kobberlegering i S18041, en grop i tilknytning til essa S18013 og en smeltedigel funnet i S18028, viser at denne essa kan ha blitt benyttet til bronsestøping.

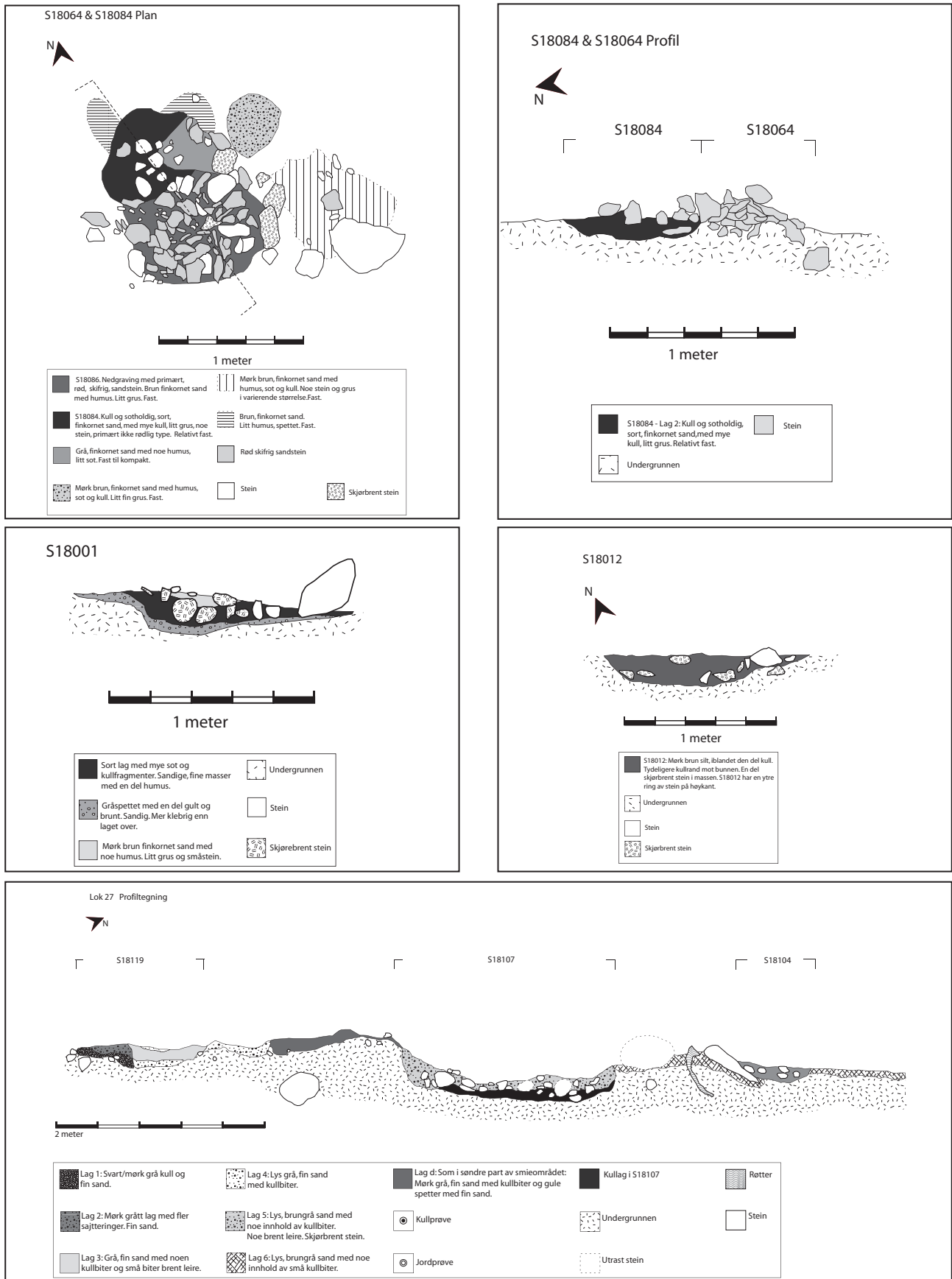
Groper og nedgravninger

I alt 14 groper, nedgravninger og renner er målt inn i smieområdet. De fleste ble gravd med ”singel context” metodikk, det vil si at de ble tømt, og det er derfor ikke dokumentert noe profil. Noen av disse representerer trolig naturlige forsenkninger som er blitt fylt med avfallsmateriale eller fylt igjen for å jevne underlaget. Dette er trolig tilfelle for de seks nedgravningene østsørøst for essene. Disse hadde mye funnmateriale, og det var tydelig at slagg og annet avfall var raket ut av essa og deponert i denne retningen.

De andre gropene ligger i direkte tilknytning til essene. De kan ha hatt forskjellig funksjon. Luftkanaler eller groper i forbindelse med blåsebelger er en mulig tolkning.

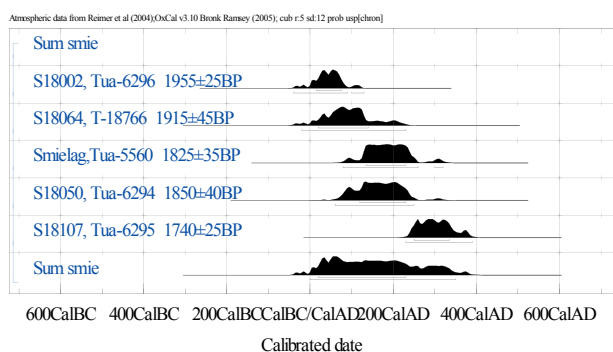
Smieplassens interne organisering og alder

Smieplassen lå på en liten flate, og det har vært utsikt til langhuset i sør og trolig mot åkre i øst og nord-nordøst. I området er det svært blokkrik morene. I øst sto en blokkstein med målene 2,7 x 1,8 meter. Høyden var 1,4 meter. Denne steinen har vært et markant element i smieområdet og avgrensar dette mot øst.

Figur 6.32: Øverst: Plan og profiltegning av S18086 og 18084. Midten venstre: profiltegning av Esse S18001, høyre: profiltegning av S18012. Nederst: Profiltegning av essa S18107 og S18104, samt gropa S18119. Rentegninger: Hilde Sofie Frydenberg/Magne Samdal.

Figure 6.32: Above: Plan and section through S18086 and 18084. Middle row, left: Section through forge S18001. Right: Section through S18012. Bottom row: Section through S18107, S18104, and the pit S18119. Re-drawing: Hilde Sofie Frydenberg/Magne Samdal.

Figur 6.33: Oxcal diagram over dateringene fra smieplassen.

Figure 6.33: Oxcal diagram of the radiocarbon dates

Gravrøysa er senere lagt opp rundt denne steinen, og gravgjemmet har ligget innunder denne på østsiden. Mot vest er det et lavt bergskjær som avgrenser. Spredt rundt flaten fantes mellom seks og 10 store blokksteiner som har rammet inn smieplassen. Disse har lagt klare begrensninger på hvordan virksomheten og bevegelsene på stedet har vært strukturert. Det ble ikke funnet spor etter stolpehull eller annet som viser at plassen har vært overbygd. Men spor etter lette konstruksjoner vil være svært vanskelig å finne med gjeldene utgravningsteknikk og bevaringsforhold.

Åtte av essene ligger relativt samlet. I dette området er det aldri lengre enn 0,9 meter mellom essene. De resterende tre essene ligger gruppert 2,5 meter øst og nordøst for hovedgruppen og med relativ lik innbyrdes avstand. Tettheten mellom essene gjør at det er vanskelig å tenke seg at de har vært i bruk samtidig. Det ville ha vært uhensiktsmessig og vanskelig å bevege seg fra den ene til den andre. Jordfaste stein ville også vanskeliggjort bevegelse mellom essene. Det betyr trolig at de har vært anlagt suksessivt. Trolig har det kun vært en eller to i bruk av gangen. Det er vanskelig å utlede noen kronologi for essene, men datering av to esser og fra prøverute gjennom ”smielaget” antyder at den sørlige gruppen er anlagt i eldre romertid. Datering av den store essegruppa S18107, får en noe yngre datering.

Ved summering av ^{14}C -dateringene i kalibreringsprogrammet OxCal blir dateringene satt til mellom Kristi fødsel og 350 AD. Ser man på de enkelte dateringene kan det se ut til at smieplassen har vært i bruk noen generasjoner mellom det første og tredje århundre e.Kr. Det vil si gjennom romertid. Keramikken fra området er av eldre jernaldertyper og bidrar ikke til en bedre oppløsning av brukstiden for smieplassen. Gravhaugen over essene må være anlagt etter at smieplassen gikk av bruk. Den yngste daterte essa S18107 er overlappet av gravrøysa og gir trolig en

sluttdatering for bruken av smieplassen. Dette innebærer også at gravrøysa må være anlagt etter denne dateringen.

Gjenstandene fra smieområdet

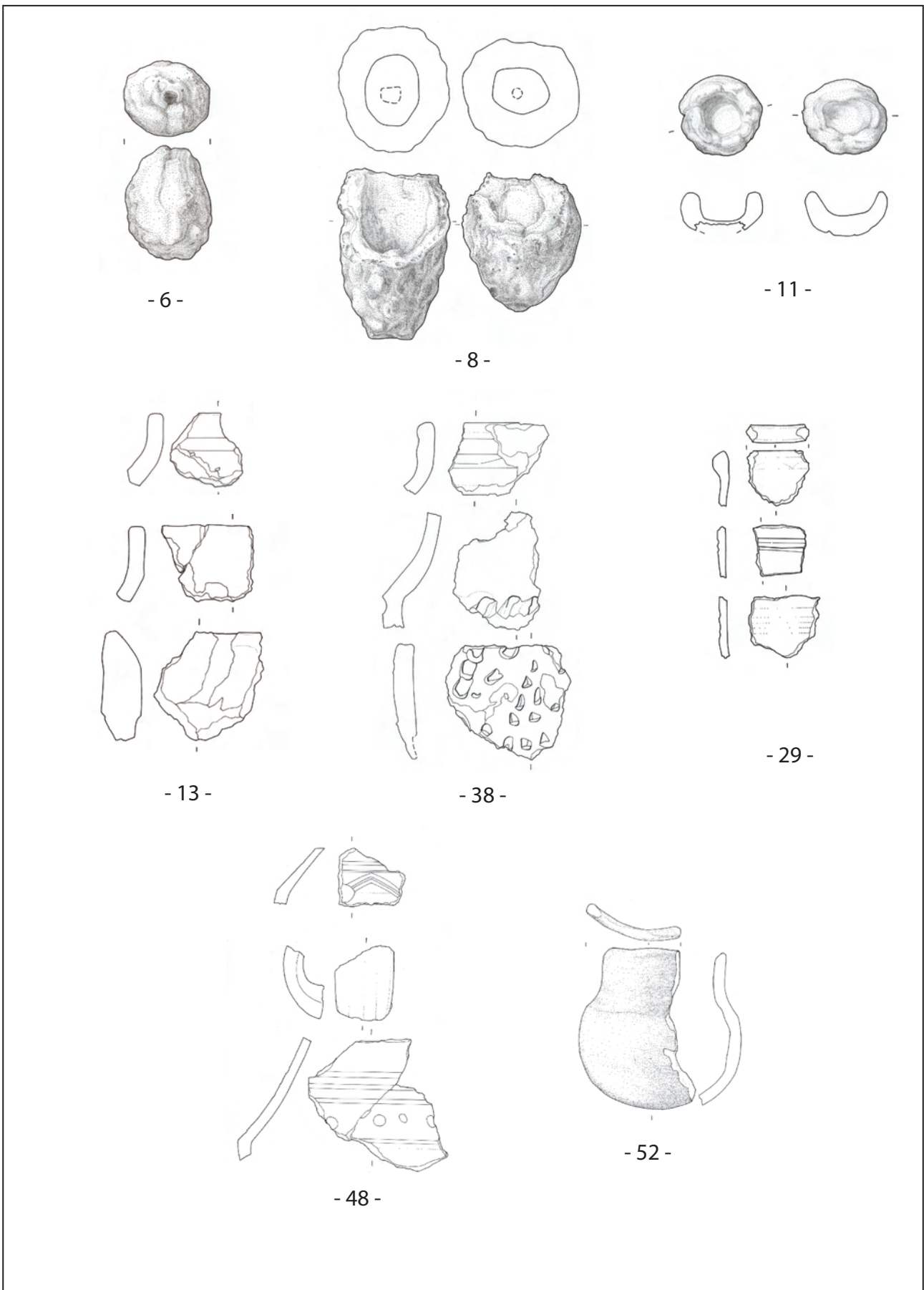
Gjenstandene fra smieområdet består av gjenstander brukt i forbindelse med smiing og metallarbeid (figur 6.34-6.39). Det er også rester av konstruksjonselementer til esser og andre anlegg. Det er råstoff brukt i produksjonen eller produksjonsprosessen og produksjonsavfall fra selve metallbearbeidingen. Klassifiseringen av forskjellige typer slag og avfallsmateriale bygger på Jouttijärvi og Andersen (2005:350–351), men er noe forenklet.

Det ble funnet to små smeltesidler av brent leire (figur 6.33) og et fragment av et lokk til en smeltesidde med øre av typen som Grieg (1934) plansje XXIII/1. De to hele var små og bolleformede. Yttersiden var glasert.

En av de mest tallrike kategoriene av gjenstander var herdepakninger. De besto av skår av brent leire med en glasert og sintret utside, godset var boblete rett under overflaten og hadde en porøs innside. Formen på skårene samt funn av hele og halve stykker viste at de var eggformede med hull i ene enden. Fordi de ble funnet sammen med smieavfall forsto vi at det dreide seg om en form for metallurgisk keramikk. Lignende funn fra Sverige er blitt tolket som herdepakninger (Gustafsson og Söderberg 2005:17). Herdepakninger har vært pakket rundt jern i forbindelse med setteherding. Jernet ble først pakket inn i organisk materiale, deretter i leira, lagt på essa og varmet opp. På denne måten kan organisk materiale bli forkullet og karbonet vandre inn i jernet og danne stål. Pakningene har vært eggformede med tangen på jernet stikkende ut av et hull i den ene enden. Mange stykker har trekullavtrykk på yttersiden og merker etter tang av typen som Christensen (1995) figur 38.

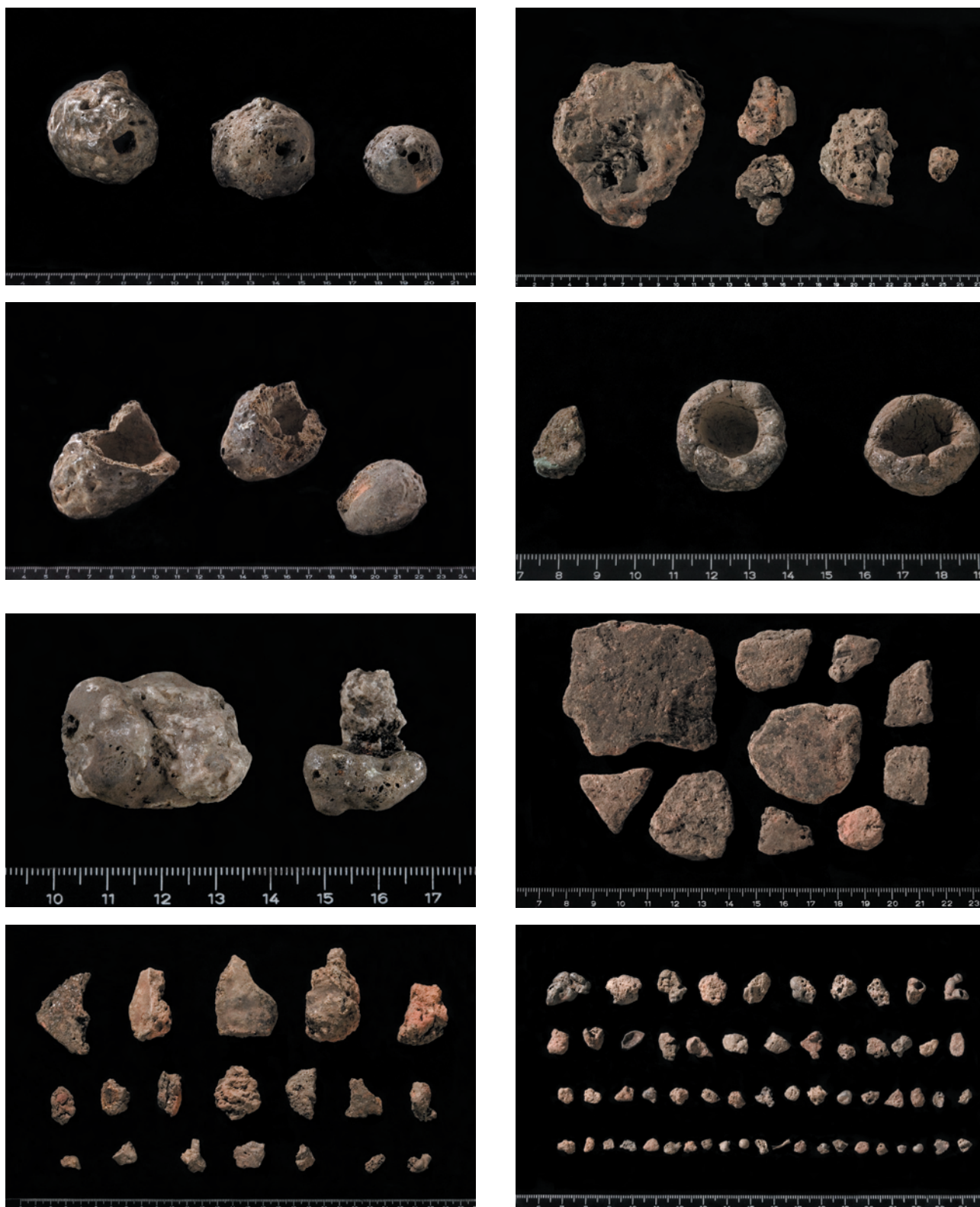
Det ble funnet en hel, to halve og 1214 fragmenter av herdepakninger med en samlet vekt på 3107 g. Basert på funn av hele og halve pakninger, som har veid mellom 24 og 100 g, kan en regne seg til at materialet kan ha utgjort mellom 30 og 125 pakninger. Mest sannsynlig har pakningene veid 50–60 gram i gjennomsnitt, og materialet tilsvarer dermed mellom 50 og 60 herdepakninger.

Det er til sammen funnet 221 skår av keramikk i smieområdet som tilsvarer 831 g. Skårene omfatter finere bordkeramikk, blant annet hank til et hankar, dekorerte skår med negleinstrykk og fire skår av spanformet keramikk, trolig fra samme kar. Det ble

Figur 6.34: Funn fra smia (C56076) øverst. Resterende er funn fra husområdet på Rødbøl 27 (C56078). Tall henviser til undernummer. Tegninger: Bjørn-Håkon Eketuft Rygh. Målestokk 1:2.

Figure 6.34: Above: Small finds from the smithing area (C56076). The remaining finds are from the settlement area at Rødbøl 27 (C56078). The numbers refer to sub-numbers in the catalogue. Drawing: Bjørn-Håkon Eketuft Rygh. Scale 1:2.

Figur 6.35: Funn fra smieplassen (C56076). Øverst venstre: herdepakninger (6,8,7), under: herdepakninger (6,8,7), under: smeltet kvarts. Flussmiddel fra essesveising? Under: brent og sintret leire. Høyre øverst: plankonvekst smieslagg. Merk spor etter redskap for å fjerne slaggen fra essa, under: bit av kobberlegering (2) og smeltedigler (11,10), under: skår av keramikkar, nederst: diverse smieslagg, smeltet leire, glødeskall og slaggperler. Tallene viser til undernummer i katalogen. Foto: Ellen C. Holte, KHM.

Figure 6.35: Finds from the smithing area (C56076). Anti-clockwise from top left: Metallurgical clay packages (6, 8, and 7); reverse (6, 8, and 7); Melted quartz – possibly a flux for welding; Burnt and cindered clay; Various smithing slag, cindered clay, hammer scale and slag droplets; A lump of copper-alloy (2) and crucibles (11, 10); Shards of pottery; Planoconvex smithing slag. Note the tool marks caused by removing the slag from the forge. Photos: Ellen C. Holte, Museum of Cultural History.

også funnet skår av relativt grov og tykk keramikk, hvor mesteparten stammer fra samme kar.

Ut fra typen gods og dekor er keramikken delt i to hovedgrupper. Bordkeramikken og de dekorerte skårene og den grovere keramikken fra store kar. Skårene av den spennformede typen kan høre hjemme i begge grupper. Det er mulig at store kar har vært brukt i smia som beholder for væske som benyttes i forbindelse med herding av jern.

Råstoffavfall

det ble funnet en bit av bronse eller annen kobberlegering, vekt 9 g. Det er funnet til sammen 72 gjenstander og fragmenter av jern. Av identifiserte gjenstander er funnet en roe til en nagle, en spiker og en kremmerhusformet gjenstand. Mesteparten av materialet ser ut til å være mindre biter, avfall fra produksjon av mindre gjenstander. Den samlede vekten av jernfragmentene utgjør 253 g.

Det ble samlet inn 259 g av kvarts og kvartsittbiter. Innsamlingen av dette materialet har ikke vært gjennomført konsekvent, men er ment som et referansemateriale. Kvarts kan ha blitt brukt som flussmiddel ved blant annet essesveising.

Esseoppbygging

Fragment av avlstein av brent leire med sintret og glaserte partier. Stykkene har en klar for- og bakside (mot ilden og bort fra ilden). Stykket har avtrykk av et mulig blåsebelgmunnstykke i form av en halvsirkel. Diameteren på avtrykket antyder at blåsebelgmunnstykket har minimum vært 2 centimeter i diameter.

Det ble funnet i alt 5662 g brent og sintret leire. De fleste stykkene hadde en klar for- og bakside. Forsiden var hardt brent, ofte sintret og glasert og hadde tydeligvis vært mot varmen. Leira stammer trolig fra oppbygging av essene. En del kan ha vært brukt som beskyttelse for blåsebelgen, det vil si avlstein.

Slagger og avfall etter metallbearbeiding

Det ble funnet plankonvekst smieslagg eller kalottformet slagg, 187 stykker, til sammen 9226 g. Esseslagg med markert over og underside og formen gir en lett buet underside og en relativt plan overside. Denne type slagg er assosiert med rensing av jernet. Slaggene som er katalogisert i denne kategorien består av jernslag og annet smeltet materiale fra metallbearbeiding i essa. Undersiden har rennestruktur og fastsmeltet sand. Enkelte stykker har spor etter redskap, det vil si at de har vært raket ut av essa mens slaggen enda var varm og myk.

Diverse typer slagg og sammenkittet materiale, slaggperler og glødeskall til sammen 2550 stykker, samlet vekt 2625 g. Slaggene er blandingsprodukter med innslag av jern, leire og kvarts. Slaggene og materialet kan komme fra forskjellige deler av smiearbeidet som hamring av jern og sveising. Det kan være smeltede deler av esseoppbygging og opprenningsmateriale fra essa.

Det ble funnet til sammen 121 stykker smeltet materiale uten uttalt over- og underside, for- eller bakside, med en samlet vekt på 775 g. Materialet er sintret, boblete og glasert. Materialet stammer trolig fra arbeidet i essa og består av forskjellige bestanddeler som smeltet kvarts, leire og jernslag, til sammen 775 g.

Det ble funnet et stykke brent bein, delvis innkapslet i slagg. Bein kan ha inngått i flere teknologiske prosesser i forbindelse med metallarbeid (Gansum 2004b).

Annet

Det er funnet 2,5 g fragmenter av brent bein. Beina er analysert av professor dr. med. Per Holk og er mulige menneskebein.

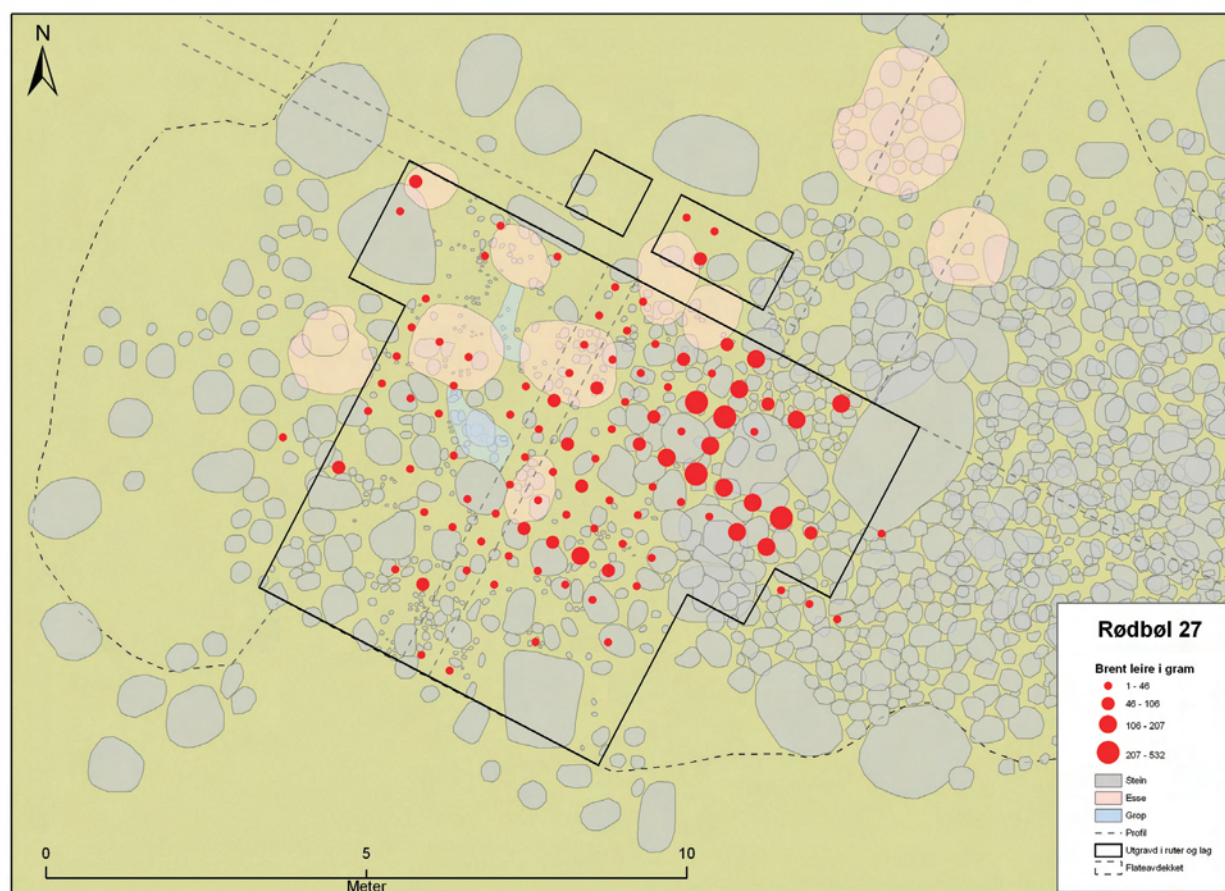
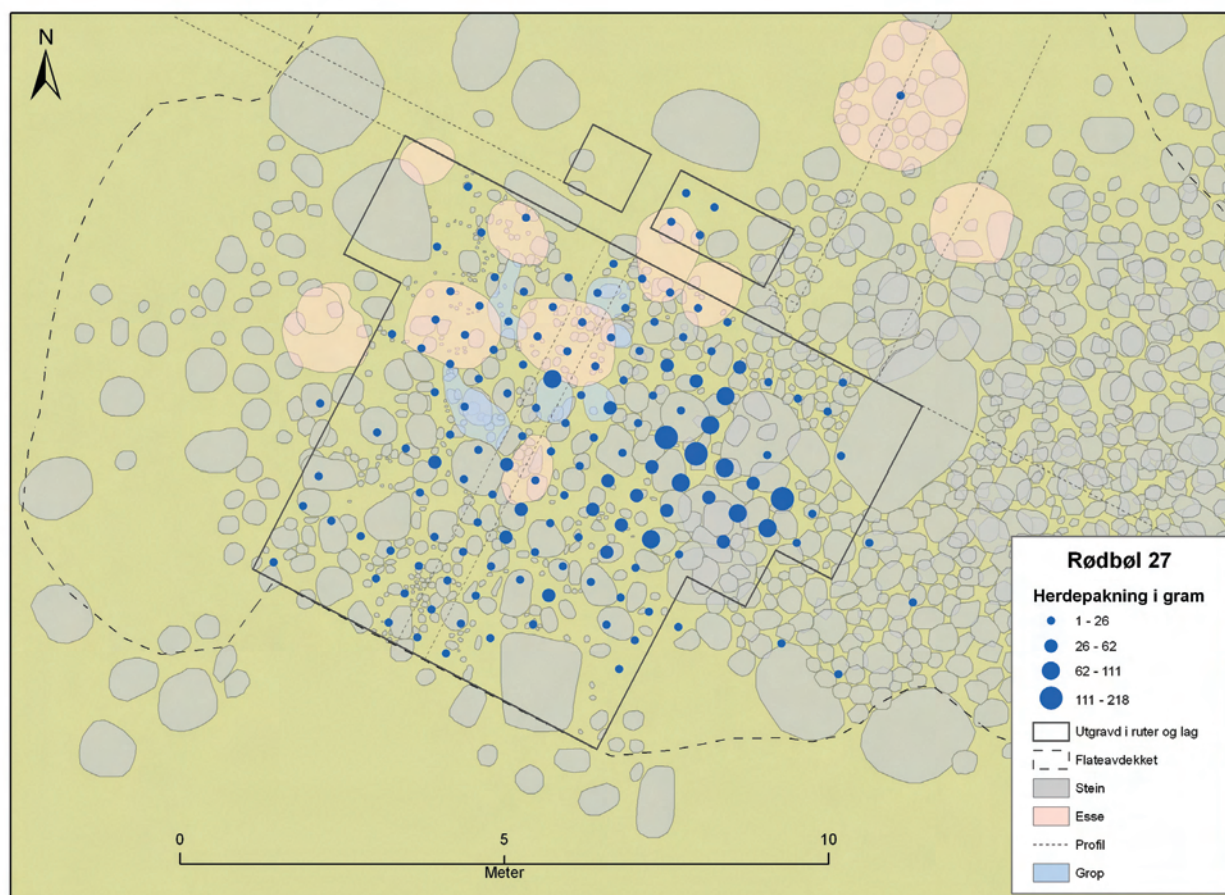
Det ble funnet ni stykker av flint i form av flekker, mikroflekker, kjerne og fragmenter. Disse kan stamme fra en nærliggende steinalderlokalitet (Rødbøl 54) eller de kan være hentet for å brukes som ildslagingsflint.

Tolkning av smieplassen ut fra funnspredning, gjenstander og naturvitenskapelige analyser

Funnspredning

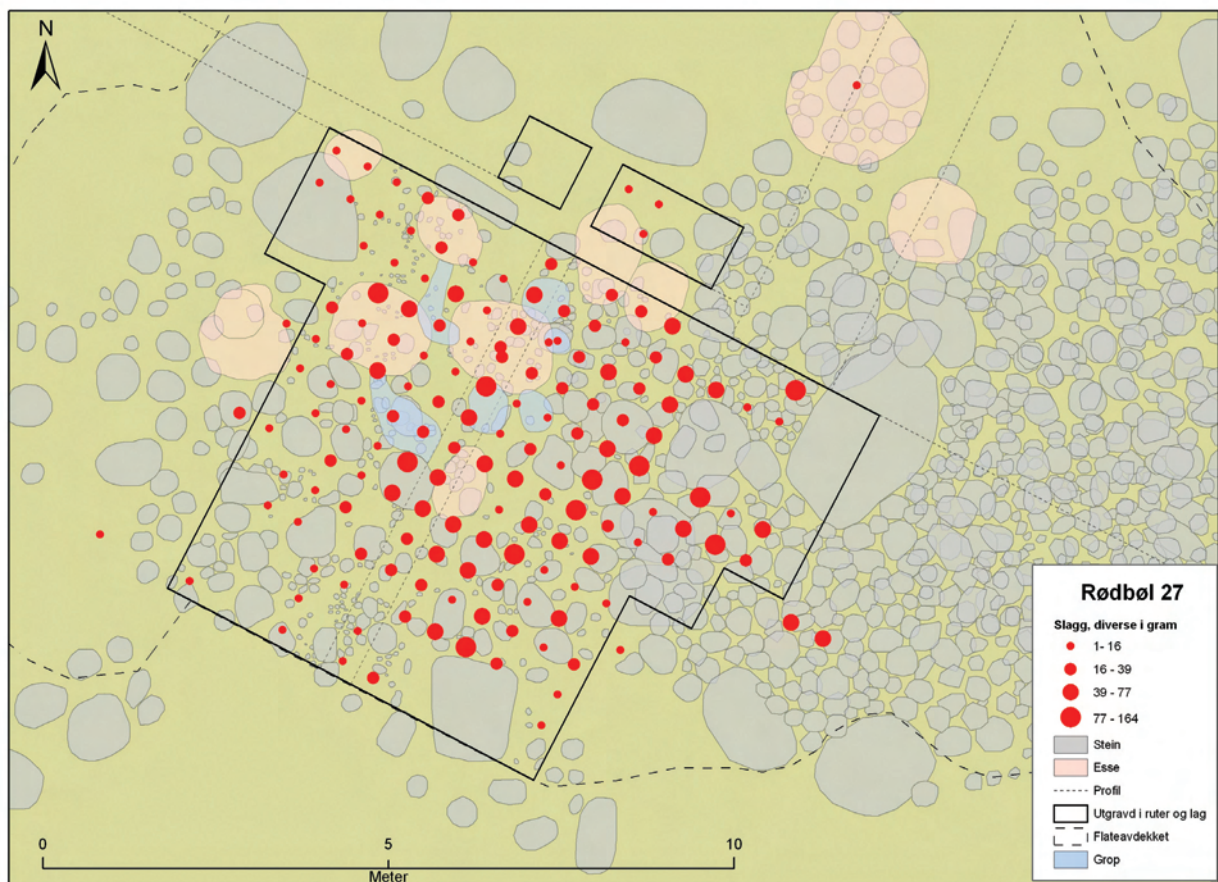
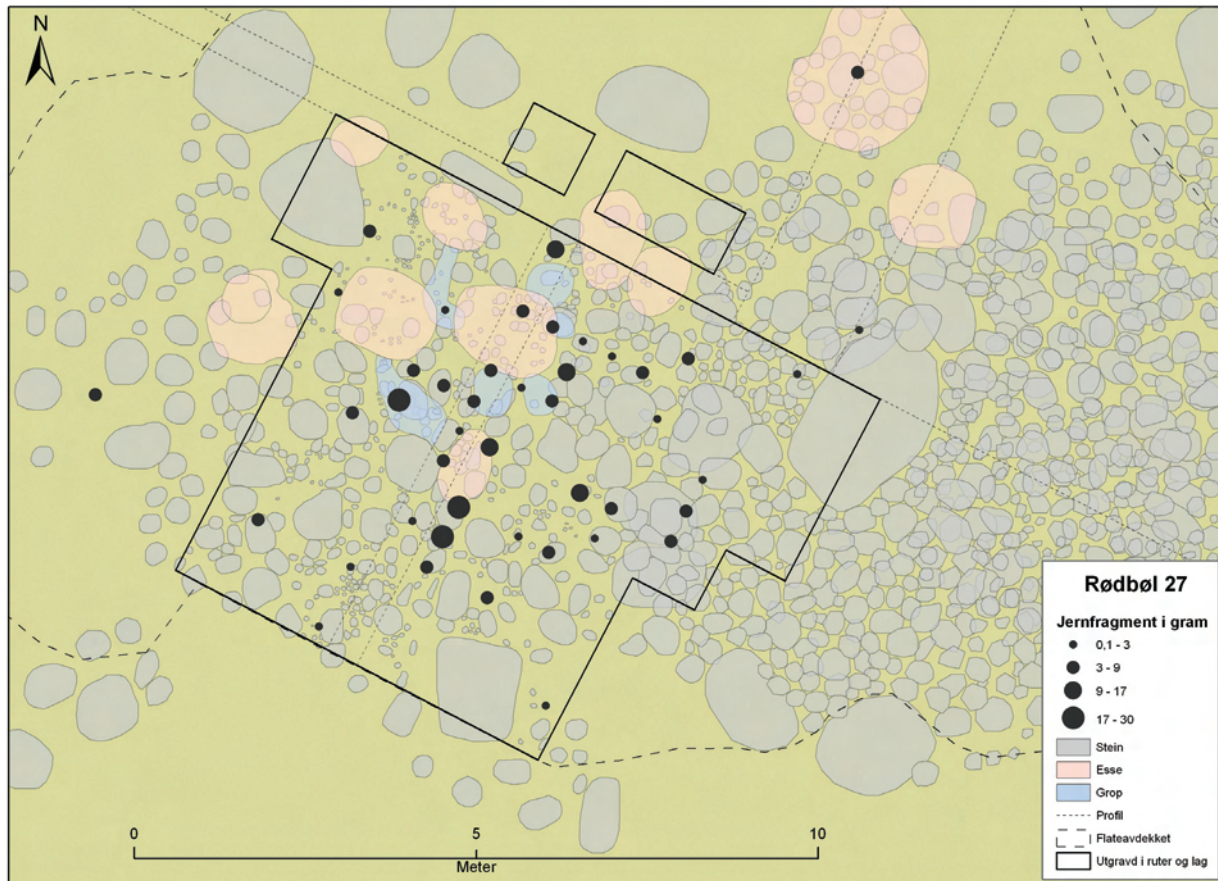
Med et overordnet blikk ser det ut til at større gjenstander og avfall, som brent leire og plankonvekst esseslagg, er blitt ryddet vekk og ligger i utkantene av produksjonsområdet. Området er avgrenset mot øst av en rekke større jordfaste steiner, i forkant av disse er det påvist en rekke groper eller forsenkninger fylt med avfall. Steinene representerer derfor en avgrensning av produksjonsområdet mot øst. En lignende funnkonsentrasjon kan i en viss grad sees i sør. Her faller terrenget noe, og en opphoping av funn kan skyldes utkast eller en form for fysisk avgrensning av smieplassen.

Mindre gjenstander som herdepakninger ser ut til å følge hovedtendensen med høyeste konsentrasjon rundt og opp mot de jordfaste steinene og en tendens til økning i sør. Funnkategorien finnes i tillegg re-

Figur 6.36: Øverst: Spredning av herdepakninger og fragmenter av herdepakninger i gram. Nederst: Spredning av brent og sintret leire i gram. Illustrasjoner: Magne Samdal.

Figure 6.36: Above: Distribution of metallurgical clay packages and fragments thereof by weight. Below: Distribution of burnt and cindered clay by weight. Illustrations: Magne Samdal.

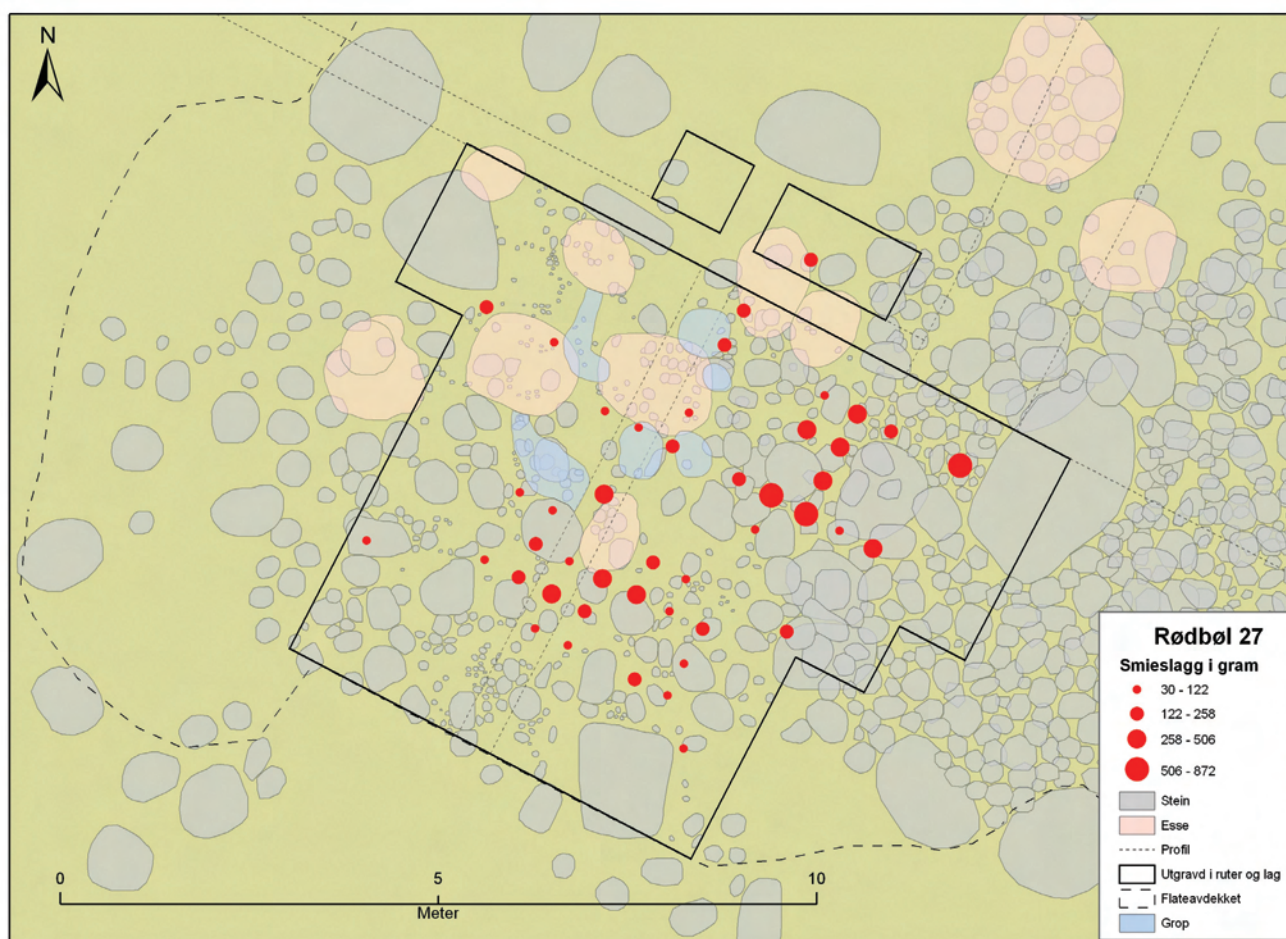

Figur 6.37: Øverst: Spredning av jernfragmenter i gram. Nederst: Spredning av diverse slagg i gram.

Illustrasjoner: Magne Samdal.

Figure 6.37: Above: Distribution of iron fragments by weight. Below: Distribution of slag (all types) by weight.

Illustrations: Magne Samdal.

Figur 6.38: Spredning av plankonveks smieslagg i gram. Illustrasjon: Magne Samdal.

Figure 6.38: Distribution of planoconvex smithing slag by weight. Illustration: Magne Samdal.

presentert over nesten hele flaten som er undersøkt (figur 6.34).

Kategorien diverse slag består i hovedsak av mindre stykker avfall, som ligger med en jevnere spredning over hele plassen. Det kan i noen grad reflektere at de har blitt liggende mer i sitt opprinnelige leie. Legger vi denne spredningen til grunn, gir denne et bilde av det sentrale arbeidsområdet på plassen (figur 6.35).

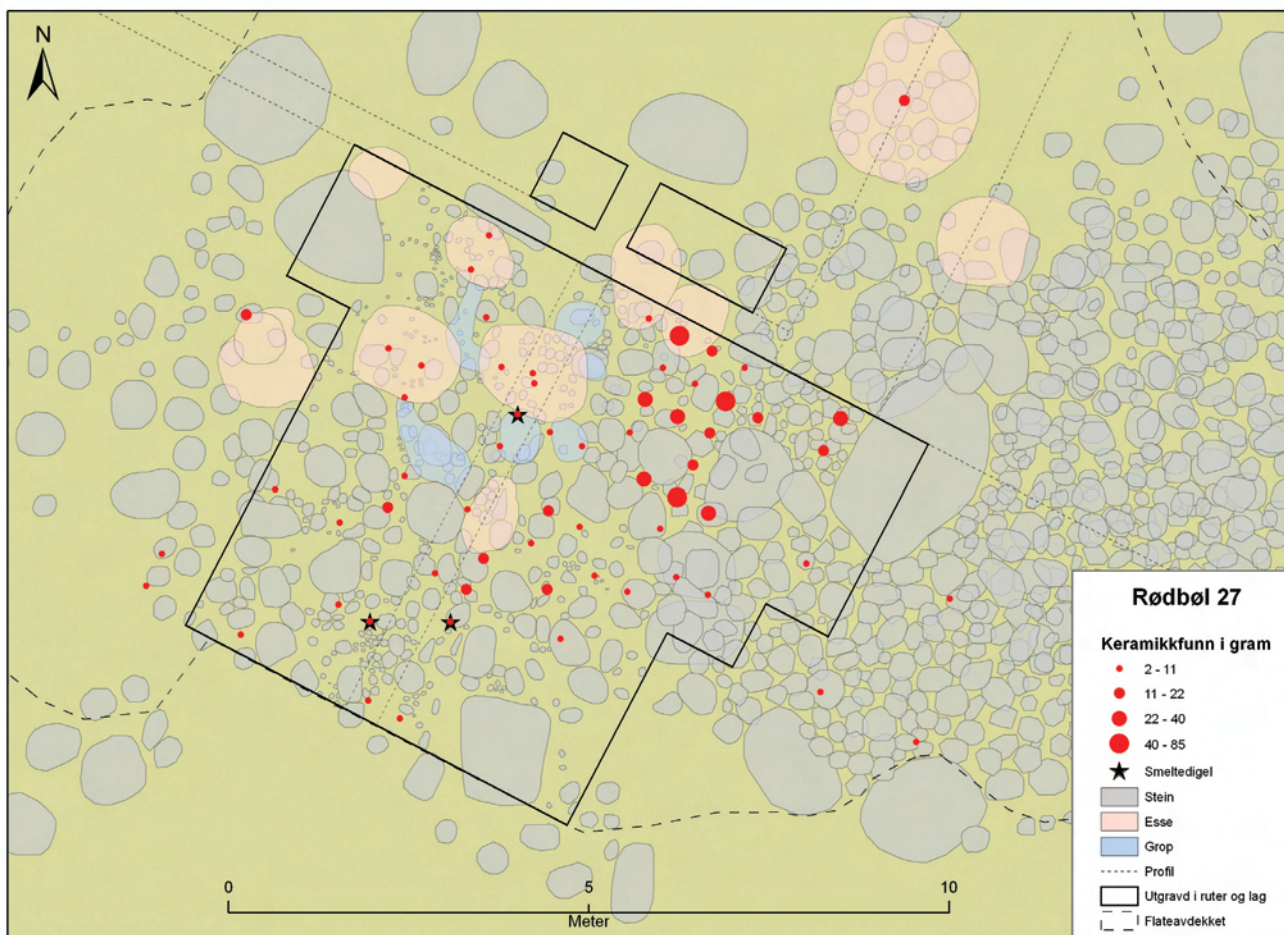
Den største konsentrasjonen av skår av keramikkar finnes nordøst. Igjen kan vi se noe av tendensen med at skårene ligger opp mot de jordfaste steinene, men konsentrasjonen strekker seg nordover mot esse S18014 og den store jordfaste steinen sentralt i røysa. I området ved siden av denne essa, viser mikromorfologi prøven fra 2005 og analyser av jordprøver at det finnes mye glødeskall. Dette kan bety at det har stått en ambolt her. Kanskje keramikken stammer fra kar som ble brukt til å kjøle jernet? En gjennomgang av skårene fra de høyeste konsentrasjonene viser at de kan stamme fra et stort kar, mens mange av de andre skårene er fra mindre kar.

Gjenstandene på smieplassen kan fortelle om hvilke typer metallarbeid som har vært utført på lokaliteten, antall og vekt sier noe om intensiteten i bruk og kan også gi innblikk i hva som er produsert og hvordan.

Funn av plankonveks slag kan tyde på at en del av jernet måtte renses før det ble viderebearbeidet til gjenstander (Jouttijärvi og Andersen 2005:331).

Funn av smeltet materiale med et høyt innhold av kvarts kan stamme fra essesveising. Kvarts blir brukt som flusmiddel i denne prosessen (Jouttijärvi og Andersen 2005:334). Kanskje kan bitene av kvartsitt og kvarts være råstoffer til dette arbeidet.

Herdepakninger er en kategori man ikke har vært oppmerksom på tidligere. Vi tolker pakningene til å være brukt i en setteherdingsprosess hvor mindre ferdigsmidde jerngjenstander skulle herdes. Beskrivelse av denne type herding finnes hos munken Theophilus (Gustafsson og Söderberg 2005:17; Jouttijärvi og Andersen 2005:350–351). Jernet skulle smøres inn

Figur 6.39: Spredning av keramikk i gram. Illustrasjon: Magne Samdal.

Figure 6.39: Distribution of pottery by weight. Illustration: Magne Samdal.

med grisefett, pakkes inn i geiteskinn og bindes med lintråd. Deretter skulle det pakkes inn i knadd leire, mens tangen skulle være bar. Pakningene skulle så tørkes og legges på essa og blåse kraftig med belgen, slik at geiteskinnet ble brent. Videre skulle leirpakningen hurtig fjernes og metallet avkjøles i vann. Tilslutt skulle gjenstanden tørkes ved ilden.

Flere av detaljene i Theopilus beskrivelse av herding kan kjennes igjen på herdepakningene. Vi kan tydelig se at det har vært hull i den ene enden av herdepakningen. Hullet på noen av pakningene er tilnærmet kvadratiske og tilsvarer tangen på et redskap.

Den glaserte yttersiden forteller om en sterk varme. Vi finner ikke direkte avtrykk av selve jerngjenstanden på innsiden av leira, men innsiden fremstår på de fleste fragmentene som avrundet, noe som kan tyde på at gjenstandene har vært pakket inn i organisk materiale. Innsiden av pakningene er porøs og myk, men det er ikke mulig å sikkert påvise avtrykk av skinn eller annet organisk materiale.

Herdepakningene forteller oss at herding av små ferdigproduserte gjenstander er blitt utført på stedet. Mulige produkter som kan ha blitt herdet på denne måten, er nåler og syler til ildstål. Forsøk viser at ildstål må være herdet for å fungere tilfredsstillende (Keyland 1917:206). Basert på vekten av det samlede materialet fra undersøkelsesområdet, vil et forsiktig anslag være at de har produsert minst 50–60 gjenstander som har vært herdet på denne måten.

Til sammen 74 jerngjenstander, med en samlet vekt på 255 g, består i hovedsak av små korroderte fragmenter. Et naglehode (roe) og en spiker er skilt ut. Ellers er et fragment av en mulig jernkniv. Resten av stykkene kommer i tre hovedformer: Amorfe stykker som er sterkt korroderte. Flate stykker med tilnærmet firkantet form. Disse kan blant annet vært forarbeide til naglehoder, beslag og lignende. Tynne avlange stykker. Disse finnes både flate med rektangulært tverrsnitt og rundt tverrsnitt. De kan være deler av spiker, nagler eller forarbeide til nåler og syler.

Funn av smeltinger og en bit av kobberlegering/bronse viser at bronsestøping har inngått i repertoa-

ret til smeden. Hvilke typer gjenstander som er blitt støpt, er umulig å si så lenge vi ikke har funnet støpeformer i funnmaterialet. Diglenes størrelse viser at det må dreie seg om små gjenstander.

Den grove keramikken i smia, som stammer fra relativt store kar, kan ha vært beholdere for væske som har blitt brukt under smiing, blant annet som en del av herdeprosessen. Hvilken funksjon de dekorerte skårene og bordkeramik i smia har, er uvisst. Men beholdere for mat og drikke er en plausibel forklaring. Skårene av den spannførmede keramikken forteller ikke noe om størrelsen på karet og kan derfor både være et lite bordkar, eller et stort ”spann”.

Brent leire, hvorav mange stykker er sintret og glassert, tyder på at leire kan stamme fra oppbygging av ildsteder og fra bruk av leire som avlstein. (Jouttijärvi og Andersen 2005:324). Et stykke brent leire ser ut til å ha avtrykk etter en blåsebelgtut, med diameter på om lag 2 centimeter. De mange relativt store stykkene med sintret og glassert leire kan ha inngått i delvis overbygde esser eller ovner, selv om det ikke ble gjort spor etter slike under utgravningen. Mange stykker har en helt glassert overflate og en del stykker er smeltet sammen med jernslag, noe som viser at leira har blitt brukt i essene og at det har vært en sterk varme over lengre tid.

Omfanget av produksjonen

Antallet funn på lokaliteten er relativt lavt. Dette tyder på at produksjonen ikke har vært av en stor skala. Av herdepakningene kan vi se at det sannsynlige antallet for herdete gjenstander kan ha vært mellom 50 og 60. Selv om dette er et svært forsiktig estimat basert på avfallet i den delen av smieplassen som ble gravd i ruter og lag, sier dette noe om størrelsen. Det er likevel grunn til å tro at smieplassen har representert noe mer enn reparasjon og produksjon til eget bruk. At vi finner spor etter både smiing i form av rensing av luppen, mulig sveising, setteherding og bronsestøping, viser at håndverkeren på stedet har behersket en rekke teknikker som trolig går utover allmennkunnskapen. Selv om det ikke er uvanlig å finne spor etter smiing i langhus fra eldre jernalder, representerer smieplassen en større grad av differensiering og profesjonalisering. Rester av smiing i langhus stammer trolig fra gårdssmia, det vil si at man produserer og reparerer enkle ting. Smieplassen på Rødbøl 27 representerer kanskje en bygdesmed, og han kan ha produsert for et lokalt marked. Hva han har produsert er vanskelig å si, men nåler og ildstål (sylvler) er ting som kan ha vært herdet ved setteherding med herdepakker.

Oppsummering Rødbøl 27

Rødbøl 27, Rødbøl 28 og Rødbøl 54 utgjør til sammen elementer i et eldre jernalders gårdsanlegg. De enkelte elementene som er undersøkt består av bosetningsspor i flere faser: Et toskipet langhus med jordgravde stolper, et langhus av eldre jernalderstype med rester av veggforløp av stein, kokegropfelt, smieplasse, åkre og graver.

Flere dateringer til romertid tyder på at gården ble anlagt i de første århundrer e.Kr.. Selve bruken av området går tilbake til eldre steinalder. En datering fra en åkerrein til eldre bronsealder, viser at åkrene kan ha blitt ryddet første gang på denne tiden.

Dateringene viser at smieplassen blir etablert samtidig som det ryddes jord på Rødbøl 28. Nabogården på Rødbøl 19, ser ut til å ha en lignende utvikling som Rødbøl 27, med en etablering av gården i hundreårene etter Kristi fødsel. Det kan se ut som det skjer en ekspansjon eller omstrukturering av gårdsbebyggelsen i denne perioden. Gården, eller tunet, ser ut til å bli forlatt en gang i slutten av folkevandringstid eller begynnelsen av merovingertid. En grav blir anlagt inne i hustufta på slutten av 700-tallet.

Hustufter med steinvegger, som Hus II, er en kategori som er relativt ukjent i sentrale strøk på Østlandet. Dette kan komme av at denne typen konstruksjoner vil være fjernet hvis slike hus hadde ligget i dyrka mark. Det er en mulighet for at denne typen hus, som hovedsakelig kjennes fra Sørvestlandet (se Petersen 1933, Grieg 1934, Petersen 1936, Myhre 1980), også har hatt en utbredelse på Østlandet. Det er trolig at de er vanskelig å registrere, fordi de ligger i skog og er mindre tydelige enn på Sørvestlandet.

Undersøkelsen åpner derfor opp for nye perspektiver på jernalderens byggeskikk på Østlandet. Funn av denne typen hus har potensiale til å gi mer informasjon om byggeskikken enn undersøkelser med maskinell flateavdekking i dyrka mark. Dette igjen åpner opp for problemer om hvordan man skal kunne registrere denne type kulturminner og hvordan de best kan undersøkes. Det er ingen tvil om at bevaringsforholdene i dagens utmark er langt bedre enn i moderne innmark, hvor dybdepløying representerer et alvorlig problem med nedsliting av kulturminnene.

Undersøkelsen har, til tross for bruk av relativt grove metoder, gitt viktige erfaringer og data om hvordan denne type anlegg kan undersøkes. De har også gitt en rekke nye detaljer om byggeskikken. Men det viktigste bidraget til forskningen er at området er undersøkt som et gårdsanlegg og hvor både enkeltelemen-

ter som byggeskikk, smie eller graver kan studeres hver for seg eller som en del av en helhet.

Undersøkelsen av Hus I, representerte en metodisk utfordring, fordi det er vanskelig å påvise nedgravde strukturer i skog. Huset har trolig vært grindbygd og besto av seks grunder. Huset er tolket som en eldre fase av bebyggelsen enn Hus II. Hustypen er velkjent og har en lang brukstid, fra eldre bronsealder til romertid.

Den undersøkte smieplassen er unik. De tidligste dateringene fra essene er yngre romertid. Det er ikke tidligere gjort utgravninger i Norge hvor en har hatt anledning til å undersøke de enkelte elementene på en smieplass i detalj. Gravingen i ruter og lag, samt en detaljert prøveinnsamlingsstrategi, har gitt et stort gjenstandsmateriale. Nye kategorier funn som herdepakninger har gitt ny informasjon om måter å bearbeide og herde jernet på. Vi kan se at det på plassen har vært, rensed, smidd og sveiset jern. Det har vært bearbeidet og herdet jern til mindre redskaper, kanskje nåler og syler til ildstål. Det har også vært smeltet bronse på stedet. Essene ligner til forveksling keggeroper og bidrar til å differensiere tolkningene av denne funnkategorien. Smieplassen gir ikke bare nye data om hvordan metallhåndteringen i eldre jernalder foregikk, vel så viktig er den større konteksten. Beliggenheten i landskapet og forholdet mellom gård og smie er viktig i forståelsen av hvem smeden var og under hvilke forhold han arbeidet. Fra undersøkte langhus på sørvestlandet er det funnet slagg rundt ildsteder (Petersen 1933, Grieg 1934, Myhre 1980). Dette kan trolig tolkes som spor etter reparasjoner og enkel husflid. Smieplassen på Rødbøl 27 kan forstås som arbeidsstedet til en spesialisert smed. At smieplassen ligger et stykke unna langhuset kan være for å hindre brann. Andre grunner for å skille smia fra den domisile sfæren er for å hindre innsyn i de teknologiske prosessene. Bruken av landskap er viktig i forholdet rundt smiingen (se Rønne 2002).

Grav 1, som lå delvis over smieplassen, er nødvendigvis yngre enn denne. I grava ble det funnet brente bein fra minst to personer. Blant de brente beina ble det funnet rester av en kan og bjørneklør. Sistnevnte kan enten være fra en bjørnefell eller en amulett. Det ble funnet keramikk og rester av et kar av organisk materiale. Gravas beliggenhet over smieplassen kan være et bevisst valg. Smiing har konnotasjoner som blant annet kan knyttes til dverger, dauinger og gjengangeri (Rønne 2002).

Grav 2 var plassert midt inne i Hus II. Denne plasseringen tyder også på et bevisst valg. Gansum (2004a)

knytter grav i hustuft opp mot ideer om håndtering av levninger fra fortiden eller rettigheter knyttet til jord. I grava ble det funnet rester av to fortinnede rektangulære spenner, glassperler, kniv, ildtål, ildflint, nøkkel og en syl. Selve gravgjemmet var en trauformet nedgravning og kan ha vært en stokkebåt. Grava er datert til slutten av 700-tallet.

Grav 3 var en liten nedgravning med brente bein, rett øst for Hus II. Datering av de brente beina viser at grava har vært anlagt rundt 600 e.Kr.

Katalog

C56076/1–57

Funn fra smieområdet

- 1) **Fragmenter** av beslag eller lignede av bronse. Antall fragmenter: 2. Mål: Stl: 2,4 cm. Stb: 0,6 cm. Vekt: 4 g.
- 2) **Fragment** av bronse. Et stykke bronse eller kobberlegering. Funnet i tilknytning til en esse. På den andre siden av essa er det funnet en smeltedigel, dette sannsynliggjør at stykket er råstoff til produksjon av smykker eller lignende. Mål: Stl: 1,9 cm. Stt: 1,2 cm. Vekt: 9 g. Strukturnr: S18041.
- 3) **Nagle** av jern Antall: 1. Liten nagle. Korrusjonen gjør at formen er vanskelig å bestemme. Kan ha vært ment til et skrin eller lignende. Mål: L: 0,5 cm. Stl: 1,6 cm. Stb: 1,1 cm.
- 4) **Spiker** av jern Antall: 1. Spiker med rundt hode. Mål: Stl: 3 cm. Stt: 1,3 cm. Vekt: 7 g.
- 5) **Fragmenter** av jern. Samlet antall 71. Samlet vekt: 253 g.
- 6) **Herdepakning** av leire. Herdepakning med form som et lite hønseeegg. Yttersiden er sintret og glasert av varme. I den smaleste enden er det et hull med en diameter på 0,5 cm. Mål: Stb: 3,2 cm. Sth: 4,4 cm. Vekt: 24 g.
- 7) **Herdepakning** av leire. I overkant av halvparten av en eggformet herdepakning. Yttersiden er sintret og glasert. I bruddflaten kan man se at godset er porøst og boblete under overflaten. Godset er finmagret. Bunnen/den tykkeste enden mangler. Veggens tykkelse er 1,2 cm. I smalenden er det et hull med tilnærmet rundt form med diameter på 0,5 cm. Innsiden av herdepakningen har en diameter på 2,2 cm. Yttersiden har spor etter en smal nebbtang eller lignende. Mål: Stl: 5,3 cm. Stb: 4,3 cm. Vekt: 37 g.
- 8) **Herdepakning** av leire I overkant av halvparten av en eggformet herdepakning. Yttersiden er sintret og glasert. I bruddflaten kan man se at godset er porøst og boblete under overflaten. Godset er finmagret. Bunnen/den tykkeste enden mangler. Veggens tykkelse er 1,1 cm. I smalenden er det et hull med tilnærmet firkantet form med diameter på 1 cm. Innsiden av herdepakningen har en diameter på 2,5 cm. Yttersiden har spor etter en smal nebbtang eller lignende i form av en innknipning i godset. Mål: Stb: 4,4 cm. Sth: 6,4 cm. Vekt: 48 g.
- 9) **Herdepakninger** av leire Antall fragmenter til sammen: 1214. Fragmenter av herdepakning av leire. Yttersiden er glasert og sintret, kjernegodset er boblete

og porøst, mens innsiden er grå. Godset er finmagret. Herdepakningene har bestått av en kappe av leire lagt rundt jernstykker. Pakningene har trolig vært eggformet og med et hull i enden hvor fal, eller en ende på jernstykket, har stukket ut. På innsiden viser avtrykket i leira at jernet trolig har vært pakket inn i organisk materiale. Samlet vekt: 2998 g.

10) **Smeltedigel** av leire. Liten smeltedigel, svakt oval i formen med en lengde på 3 cm og en bredde på 2,6 cm. Yttersiden er sintret og glasert. Godset er fint magret leire. Både på innsiden og undersiden har godset sprekker. Mål: Dydbde: 1,3 cm Stl: 3 cm. Stb: 2,6 cm. Stt: 0,8 cm. Sth: 2,2 cm. Vekt: 8 g.

11) **Smeltedigel** av leire, rund i formen. Veggens største tykkelse er 0,9 cm og dybden er 1 cm. Yttersiden er sintret og glasert. Godset er fint magret leire. Både på innsiden og undersiden har godset sprekker. Under er den også noe forvitret. Mål: Dybde: 1 cm Stl: 3 cm. Stb: 2,9 cm. Stt: 0,9 cm. Sth: 1,4 cm. Vekt: 8 g. Struktur: S18028.

12) **Smeltedigel** av leire Gjenstandsdel: Fragment av lokk. Antall fragmenter: 1
Fragment av smeltedigellokk med ”øre” /hank bevart. Godset er finmagret leire. Yttersiden er glasert. Typen er trolig som Grieg 1934, Pl. XXIII fig. 1. Mål: Stl: 2,6 cm. Stt: 1,7 cm. Vekt: 7 g.

13) **Avlstein** av leire Gjenstandsdel: fragment Antall fragmenter: 1 Fragment av avlstein av brent leire med sintret og glaserte partier. Stykkene har en klar for og bakside (mot ilden og bort fra ilden). Stykket har avtrykk av et mulig blåsebelgmunnstykke i form av en halvsirkel. Diameteren på avtrykket antyder at blåsebelgmunnstykket har minimum vært 2 cm i diameter. Mål: Stl: 3 cm. Stt: 1,2 cm. Vekt: 8 g.

14) **Kar** av keramikk Gjenstandsdel: Randskår Antall fragmenter: 19. Randskår av flere kar. Samlet vekt: 87 g

15) **Kar** av keramikk. Antall fragmenter: 2. Et skår av en hank og et skår med dekor. Dekoren består av to rader med korte skråstilte striper. Godset er fint til mellomgrovt magret. Det er uvisst om skårene stammer fra samme kar. Mål: Stl: 3,1 cm. Stt: 0,8 cm. Vekt: 12 g.

16) **Kar** spanntformet keramikk. Gjenstandsdel: skår Antall fragmenter: 4. Skår av klebermagret gods. Mål: Stl: 2,6 cm. Stt: 0,8 cm. Vekt: 10 g.

17) **Kar** av keramikk Gjenstandsdel: skår Antall fragmenter: 196. Skår av et ukjent antall kar. Samlet vekt: 728 g.

18) **Mikroflekk** av flint Antall fragmenter: 1. Mål: Stl: 1,9 cm. Stb: 0,8 cm.

19) **Avslag** av flint Antall fragmenter: 3. Mål: Stl: 1,1 cm. Stt: 0,8 cm.

20) **Kjerne** av flint Antall fragmenter: 1. Mål: Stl: 3,7 cm. Stb: 2,2 cm.

21) **Fragment** av flint Antall fragmenter: 4. Mål: Stl: 2,1 cm.

22) **Ukjent** av stein Gjenstandsdel: fragment. Antall fragmenter: 1. Fragment av en stein med to innslipte, parallelle furer. Mulig nålebryne? Mål: Stl: 3,4 cm. Stb: 1,9 cm. Stt: 0,7 cm. Vekt: 9 g.

23) **Brent leire**. Antall fragmenter: 942. Brent leire med sintret og glaserte partier. Stykkene har en klar for og bakside (mot ilden og bort fra ilden). Materialet må stamme fra leireoppbygning fra esseområdet som har vært i direkte kontakt med ilden. Samlet vekt 5662 g.

24) Plankonvekst **slagg**. Antall fragmenter: 187. Es-seslagg med markert over og underside, består av jernslag og annet smeltet materiale fra metallbearbeiding i essa. Oversiden er glatt og smeltet. Undersiden har rennestruktur og har fastsmeltet sand. Slagget er trolig knust og raket ut av essa. Samlet vekt: 9226 g.

25) **Slagg**, smieslagg av leire/kvarts Antall fragmenter: 121. Smeltet materiale uten uttalt over- og underside, for- eller bakside. Materialet er sintret, boblete og glasert. Materialet stammer trolig fra arbeide i essa og består av forskjellige bestanddeler som smeltet kvarts, leire og jernslag. Samlet vekt: 775 g.

26) **Slagg**, smieslagg av leire/jern Antall fragmenter: 2550. Diverse typer slagg og sammenkittet materiale, slaggperler og glødeskall. Slaggene er blandingsprodukter med innslag av jern, leire og kvarts. Slaggene og materialet kan komme fra forskjellige delere av smiearbeidet som hamring av jern og sveising. Det kan være smeltede deler av esseoppbygging og opprensingsmateriale fra essa. Vekt: 2625 g.

27) **Produksjonsavfall** av kvarts Antall fragmenter: 19. Stykker av kvarts eller kvartsitt. Kan ha vært knust og brukt som flussmiddel eller lignende i forbindelse med smiing. Kan også være råstoff til ildslagningsstein. Kvarts og kvartsitt er ikke samlet inn systematisk, men er tatt inn som et referansemateriale for eventuelle analyser i forhold til slagg med mye smeltet kvarts. Vekt: 259 g.

28) **Brente bein** av bein/jernslag Gjenstandsdel: fragment Antall fragmenter: 1. Fragment av brent bein innkapslet i slagg. Mål: Stl: 1,4 cm. Stt: 0,8 cm. Vekt: 4 g.

29) **Brente bein** Antall fragmenter: 1. Fragment av brent bein. Mål: Stl: 0,6 cm. Stt: 0,1 cm. Vekt: 0,1 g.

30) **Brente bein** Liten beinbit, kraftig brent. Mulig menneskebein. Analysert av Per Holck. Vekt: <1 g.

31) **Brente bein**. Liten beinbit, kraftig brent. Mulig menneskebein. Analysert av Per Holck. Vekt: <1 g.

32) Brente bein. Brente bein. Moderat brente småbiter. Mulig menneskebein. Analysert av Per Holck. Vekt: 2 g.

33–49) **Trekullprøver**.

50–51) **Makrofossilprøver**.

52–57) **Mikromorfologiske prøver**.

C56077/1–42

Funn fra Grav 1.

1) Et **fragment** av jern. Mål: Stl: 2,5 cm. Stt: 1,7 cm. Vekt: 7 g. Gravgjemme, funnet helt i nord og kan være innblanding fra smia.

2) Bukskår, trolig av **hankekar**. Skåret er avrundet og det er spor etter bukovergang øverst. Trolig av typen med hank oppe ved randen som R364 eller R365.

Mål: Stl: 6,2 cm. Stb: 5,5 cm. Stt: 6 cm. Vekt: 29 g.

3) Bukskår av **kar** av rødlig brent gods med sintret utside, mulig sekundærbrent.

Mål: Stl: 3,9 cm. Stb: 2,9 cm. Stt: 0,9 cm. Vekt: 9 g.

- 4) Halskår av **kar** av fint magret gods. Mål: Stl: 2,9 cm. Stb: 2,8 cm. Stt: 0,5 cm. Vekt: 5 g.
- 5) Et randskår av **hankekar** med rest av hankefestet og et mindre skår, trolig fra samme kar. Randen er avrundet og utsvunget. Godset er finmagret. Skåret kan settes sammen med F25014/01 og randskår fra F25717. Trolig av typen med hank oppe ved randen som R364 eller R365. Mål: Stb: 5,1 cm. Stt: 0,8 cm. Sth: 4,5 cm. Vekt: 20 g.
- 6) Bukskår av **hankekar** med rester av hanken. Skåret passer sammen med F25643. Trolig av typen med hank oppe ved randen som R364 eller R365. Mål: Stb: 5,4 cm. Stt: 0,6 cm. Sth: 3,6 cm. Vekt: 19 g. Gravhaug, funnet omlag 3 m fra gravgjemme. Trolig kastet ut i forbindelse med plyndring.
- 7) Tretten bukskår og fire randskår, trolig fra samme **kar**. Godset er fint magret. Trolig av typen med hank oppe ved randen som R364 eller R365. Mål: Stb: 3,4 cm. Stt: 0,6 cm. Sth: 4,2 cm. Vekt: 53 g.
- 8) Bukskår av **kar** og litt av bukovergang, fint magret gods. Mål: Stb: 4,7 cm. Stt: 0,6 cm. Sth: 3,8 cm. Vekt: 11 g. Funnet i plyndringsmasser utenfor selve gravgjemmet.
- 9) Skår av **kar** av fint magret gods. Mål: Stb: 3 cm. Stt: 0,8 cm. Sth: 3 cm. Vekt: 9 g. Funnet i plyndringsmasser utenfor selve gravgjemmet.
- 10) Skår av **kar** av fint magret gods. Mål: Stb: 2,3 cm. Stt: 0,6 cm. Sth: 2,6 cm. Vekt: 5 g. Plyndringsmasser utenfor selve gravgjemmet.
- 11) Et randskår og fire bukskår av **hankekar**. Randen er avrundet og utbuet. Dette skåret passer sammen med F25643. De fleste av skårene er fint magret, men et skår er tykkere og med en noe grovere magring, kan stamme fra foten eller bunnen av karet, men kan også være fra et annet kar. Trolig av typen med hank oppe ved randen som R364 eller R365. Mål: Stb: 3,3 cm. Stt: 0,6 cm. Sth: 2,7 cm. Vekt: 33 g. Funnet i såldemassene fra gravgjemmet.
- 12) To skår av fint magret keramikk, trolig fra et **hankekar**. Mål: Stb: 3,1 cm. Stt: 0,5 cm. Sth: 2,4 cm. Vekt: 7 g. Plyndringsmasser utenfor selve gravgjemmet.
- 13) Fire randskår og tre halskår av finmagret gods av **hankekar**. Randskårene er avrundet og utbuet. Trolig av typen med hank oppe ved randen som R364 eller R365. Mål: Stb: 2 cm. Stt: 0,4 cm. Sth: 2,4 cm. Vekt: 14 g. Fra gravgjemme eller rett utenfor dette.
- 14) Skår av **kar** av fint magret gods. Mål: Stl: 2,2 cm. Stb: 1,5 cm. Stt: 0,6 cm. Vekt: 2 g. Plyndringsmasser utenfor selve gravgjemmet.
- 15) Skår av **kar** av fint magret gods. Mål: Stl: 1,9 cm. Stb: 1,3 cm. Stt: 0,6 cm. Vekt: 4 g. Såldet ut av masser fra gravgjemme.
- 16) Fint avrundet randskår av **kar**. Mål: Stl: 2 cm. Stt: 0,5 cm. Sth: 0,9 cm. Vekt: 2 g. Funnet i såldemassene ved gravgjemme i NØ kvadrant i steinpakning.
- 17) Skår av **kar** av fint magret gods. Mål: Stl: 2,7 cm. Stb: 1,8 cm. Stt: 0,6 cm. Vekt: 52,8 g. Gravhaug, funnet i såldemassene ved gravgjemme i NØ kvadrant i steinpakning.
- 18) Kraftig brent bein. Har borhull og kan være del av en **kam** eller beinspenne. Analysert av Per Holck. Vekt: <1 g
- 19) Fragment av **beinkam**, rester av tenner og avsats tyder på at det dreier seg om en trelags avsatskam. Disse dateres vanligvis til perioden yngre romertid til folkevanndringstid (Hoftun 1993). Mål: Stl: 0,9 cm. Stt: 0,3 cm. Sth: 0,8 cm. Vekt: 0,5 g. Funnet stammer fra gravgjemmet, innunder den store steinen. Funnet sammen med brente bein.
- 20) Et stykke **tetningskitt** av harpiks fra kar av organisk materiale. Tetningskitten har et trekantet tverrsnitt. Mål: Stl: 1,7 cm. Stb: 0,9 cm. Vekt: 0,5 g. Gravgjemme, innerst under den store steinen.
- 21) Et stykke **tetningskitt** av harpiks fra kar av organisk materiale. Tetningskitten har et trekantet tverrsnitt. Mål: Stl: 3,4 cm. Stb: 1,3 cm. Vekt: 1 g.
- 22) Stykker av **tetningskitt** av harpiks fra kar av organisk materiale. Tetningskitten har et trekantet tverrsnitt. Mål: Stl: 2 cm. Stb: 1,1 cm. Stt: 0,6 cm. Vekt: 2 g. Gravhaug, funnet i såldemassene ved gravgjemme i NØ kvadrant i steinpakning.
- 23) To stykker **tetningskitt** av harpiks fra kar av organisk materiale. Tetningskitten har et trekantet tverrsnitt. Mål: Stl: 2,9 cm. Stb: 1,5 cm. Vekt: 3 g.
- 24) To **fragmenter** av brent flint. Mål: Stl: 3 cm. Stb: 1,7 cm. Stt: 0,9 cm. Funnet i såldemassene fra gravgjemmet.
- 25) Bit av **bjørneklo**, samt et par mindre biter som ikke kan identifiseres. Moderat/kraftig brenning. Analysert av Per Holck. Vekt: 1 g.
- 26) Svakt/moderat **brente bein**, skallebiter. Har tilhørt en voksen, yngre person, alder trolig under 40 år. Usikkert kjønn. Analysert av Per Holck. Vekt: 5 g.
- 27) Moderat **brent bein** av voksent, yngre individ, usikkert kjønn. En bjørneklo iblandet. Analysert av Per Holck. Vekt: 104 g. Sentralt i gravgjemmet.
- 28) Moderat **brente bein**, hovedsaklig ekstremitetsknokler av et voksent individ, usikkert kjønn og alder. Analysert av Per Holck. Sentralt i gravgjemmet.
- 29) Moderat **brente bein** av mulig menneske. Analysert av Per Holck. Vekt: 3 g.
- 30) Moderat **brente bein** av menneske, diverse benfragmenter. En eller to bjørneklør iblandet. analysert av Per Holck. Vekt: 18 g. Sentralt i gravgjemmet.
- 31) Moderat **brente bein** av menneske, delvis fra ekstremitetene. Analysert av Per Holck. Vekt: 4 g. Sentralt i gravgjemmet.
- 32) Kraftig **brent bein**. Trolig menneske. Analysert av Per Holck. Rett utenfor gravgjemmet i plyndringsmasser.
- 33) Kraftig **brente bein**. Kan ikke identifiseres. Analysert av Per Holck. Såldfunn ved steinpakning, NØ del.
- 34) Moderat **brente bein** av dyrebein. Analysert av Per Holck. Vekt: 8 g. , rett øst for stor stein
- 35) Moderat **brente bein** av menneske. Analysert av Per Holck. Vekt: 4 g. Sentralt i gravgjemmet.
- 36) Moderat **brente bein**, trolig menneske. Analysert av Per Holck. Vekt: <1 g. , NØ kvadrant
- 37) Moderat **brente bein**, mulig menneskebein. Analysert av Per Holck. Vekt: <1 g. Rett øst for stor stein, fra profilet Lag B

- 38) Småbiter av **brente bein** av røknokler av menneske, svakt/moderat brent. Analysert av Per Holck.
- 39) Moderat **brente bein** av menneske. Analysert av Per Holck. Vekt: 2 g.
- 40) Kraftig **brent fingerbein** av barn, antatt alder 6–8 år. Analysert av Per Holck.
- 41) Kraftig **brent bein**. Mulig menneske. Analysert av Per Holck.
Vekt: <1 g.

C56078/1–225**Funn fra boplassområdet, Hus I og Hus II**

- 1) **Remspenne** av jern. Liten remspenne av jern. D-formet med torn. Tornens lengde er 1,7 cm. Mål: Stl: 1,8 cm. Stb: 2 cm. Vekt: 7 g. S18038
- 2) **Fragment** av jern. Mål: Stl: 2 cm. Stb: 1 cm. Vekt: 2 g. S18008
- 3) **Fragment** av rav, trekantet i formen. Kan være produksjonsavfall eller en knust knapp eller perle. Mål: Stl: 0,9 cm. Stb: 0,9 cm. Stt: 0,5 cm. Vekt: >1 g. S18098.
- 4) **Håndkvern** av bergart. Underligger til håndkvern/dreiekvern av glimmerholdig grovkornet bergart. Kvernsteinen har vært rund og med et kjegleformet tverrsnitt. Noe småskader i kanten. Hullet i midten er 4,1 cm i diameter og 3,8 cm dypt. Mål: Sth: 18 cm. Diam: 43 cm. S18010
- 5) **Håndkvern** av granitt. Underligger til håndkvern/dreiekvern i granitt. Oversiden er flat men med en svak forhøyning i en brem rundt hullet. Hullets diameter er 5 cm, dybde 4,1 cm. Mål: H: 12 cm. Diam: 53 cm. Funnet lengst nord i tuft, stående på høykant på tvers av husets lengderetning i østre langvegg, som en del av steinstrengen som markerer veggen.
- 6) **Spinnehjul** av sandstein. Sidene skråner slik at diameter på undersiden er 4 cm og diameter på oversiden er 4,4 cm. På oversiden er kanten skåret slik at den smalner av og danner en fasett. Diameter på hullet er 0,8 cm. Mål: Stt: 1,2 cm. Diam: 4,4 cm. Vekt: 30 g. Funnet i sørenden av østre steinvegg.
- 7) **Spinnehjul** av stein. Lite spinnehjul av stein. Flat på begge sider. Hullets diameter er: 0,6 cm. Mål: Stt: 0,8 cm. Diam: 3,3 cm. Vekt: 12 g. S18047
- 8) **Spinnehjul** av leire. Åtte fragmenter av mulig spinnehjul av grå dårlig brent leire. Yttersiden er hvelvet og glatt på flere av stykkene. Et stykke har spor etter veggen i hullet. Mål: Stl: 2,5 cm. Stb: 1,6 cm. Vekt: 23 g. S18004 Funnet i røysfyllen fra S18004, men stammer trolig fra gulvet i tuft, fordi typen stammer fra eldre jernalder.
- 9) To skår av **kar** av mellomgrovt magret gods. Mål: Stl: 4,2 cm. Stt: 0,8 cm. Vekt: 21. Funnet i tilknytning til husområdet
- 10) Tre skår av **kar** av rødbrent finmagret keramik. Mål: Stb: 4,2 cm. Stt: 0,7 cm. Sth: 2,7 cm. Vekt: 18 g. Funnet øst for hustomt.
- 11) Skår av **kar** av mellomgrovt magret gods. Mål: Stb: 4,3 cm. Stt: 0,9 cm. Sth: 2,7 cm. Vekt: 11 g. Funnet i steinpakning øst for hustomt
- 12) Skår av klebermagret spanformet **kar** av keramik. Mål: Stb: 2,3 cm. Stt: 7,4 cm. Sth: 2,3 cm. Vekt: 6 g. Funnet nordøst i feltet.
- 13) To randskår av **kar** av finmagret gods. Randen var rett og danner et firkantet tverrsnitt. Trolig skår av hankekar eller annen eldre jernalders bordkeramik. Mål: Stb: 2,6 cm. Stt: 0,6 cm. Sth: 2,9 cm. Vekt: 9 g. Funnet i husområdet.
- 14) Skår av **kar** av finmagret rødbrent keramik. Mål: Stb: 2 cm. Stt: 0,8 cm. Sth: 1,5 cm. Vekt: 3 g. Funnet i sørøstlig ende av feltet.
- 16) Skår av **kar** av finmagret gods. Mål: Stb: 2,2 cm. Stt: 0,7 cm. Sth: 3,2 cm. Vekt: 6 g. Funnet helt i gavlenden av tuft med steinvegg.
- 17) Rødbrent skår av **kar** av finmagret gods. Mål: Stb: 1,7 cm. Stt: 0,8 cm. Sth: 1,8 cm. Vekt: 4 g. Midt i hustomt, inn mot østvegg.
- 18) Tre skår av **kar** med finmagret gods. Mål: Stl: 2,6 cm. Stb: 2,4 cm. Stt: 0,9 cm. Vekt: 9 g. S18004. Funnet i haugfyllen til grav S18004, men er trolig opprinnelig fra gulvlaget i tuftområdet.
- 19) Tynt randskår av **kar** av noe forvitret finmagret gods. Randen er avrundet. Mål: Stb: 3,6 cm. Stt: 0,6 cm. Sth: 3,2 cm. Vekt: 8 g. S18076, mulig stolpehull.
- 20) Skår av **kar** av finmagret keramik, fint glittet, hardt brent. Mål: Stl: 2,3 cm. Stb: 1,3 cm. Stt: 0,4 cm. Vekt: 2 g. S18078, mulig stolpehull
- 21) Tre skår av **kar** av mellomgrovt magret keramik. Mål: Stb: 4,4 cm. Stt: 1 cm. Sth: 2,6 cm. Vekt: 25 g. S18047. Funnet lengst syd i feltet.
- 22) Randskår av **kar** av tynt finmagret gods, fint glittet, hardt brent. Trolig del av hankekar eller annen eldre jernalders bordkeramik. Mål: Stb: 2,2 cm. Stt: 0,5 cm. Sth: 5 cm. Vekt: 6 g. S18086 Funnet lengst syd i feltet
- 23) Randskår av **kar** av fint magret gods. Mål: Stb: 2,7 cm. Stt: 0,7 cm. Sth: 3,4 cm. Vekt: 6 g. S18060 Funnet i nedgravning lengst syd i feltet.
- 24) Tre skår av **kar** av fint magret, hardt brent svartgods, trolig av et hankekar eller annen bordkeramik. Et av skårene var randskår. Et skår av tykk grovt mellomgrovt magret boplasskeramik tykkelse 1 cm. Mål: Stb: 4,4 cm. Stt: 0,5 cm. Sth: 3 cm. Vekt: 28 g. S18057. Funnet syd i tuftområdet.
- 25) Skår av **kar** av finmagret keramik, fint glittet, hardt brent. Et av skårene har dekor i form av linjedekor (3 linjer) langs halsen. Spor etter matskorpe på innsiden kan indikere at det er en fin utgave av karet R364. Mål: Stb: 3,1 cm. Stt: 0,4 cm. Sth: 3,6 cm. Vekt: 8 g. S18085 Funnet lengst syd i feltet.
- 26) Skår av **kar** av spanformet keramik, sterkt klebermagret. Dekoret med linjedekor eller hulkil. Skåret er forvitret. Mål: Stb: 2,6 cm. Stt: 0,4 cm. Sth: 2,3 cm. Vekt: 2 g. S18101 Funnet ved vestre steinvegg.
- 27) Skår av **kar** av fint magret boplasskeramik. Mål: Stl: 2,1 cm. Stb: 1,7 cm. Stt: 0,6 cm. Vekt: 2 g. S18004 Funnet i haugfyllen til S18004, grav fra vikingetid. Skåret stammer trolig fra fyllmassene som er fra gulvlaget i huset.
- 28) Skår av **kar** av spanformet av keramik. Sterkt klebermagret skår av leirkar. Skåret er noe forvitret og er

dekoreert med en linje. Mål: Stl: 2 cm. Stb: 2 cm. Stt: 0,6 cm. Vekt: 3 g. Midt i feltet øst for husområdet.

29) Randskår av **kar** av klebermagret spannformet keramikk. Munningsranden har form av en randlist. Mål: Stb: 2,1 cm. Stt: 0,6 cm. Sth: 2,1 cm. Vekt: 2 g. S18015 Funnet ved steinpakning rett øst for midten av husområdet.

30) Karskår av **kar** av finmagret keramikk, fint glittet, hardt brent. Mål: Stl: 2 cm. Stb: 2 cm. Stt: 0,7 cm. Vekt: 2 g. S18004 Funnet i fyllmassne til grav S18004. Stammer trolig fra gulv i husområdet.

31) Skår av **kar** av finmagret keramikk, fint glittet, hardt brent. Innsiden er forvitret. Mål: Stl: 1,7 cm. Stb: 1,7 cm. Stt: 0,5 cm. Vekt: 1. Funnet lengst syd i utgravingsfeltet.

32) Randskår av **kar** av finmagret keramikk, fint glittet, hardt brent. Randen er svakt utbøyd. Mål: Stb: 2,3 cm. Stt: 0,4 cm. Sth: 3 cm. Vekt: 2 g. Enkeltfunn fra løsmasser.

33) Skår av **kar** av finmagret keramikk, fint glittet, hardt brent. Mål: Stb: 2,2 cm. Stt: 0,6 cm. Sth: 1,6 cm. Vekt: 2 g. Enkeltfunn fra løsmasser lengst syd i feltet.

34) Skår av **kar** av finmagret bordkeramikk, fint glittet, hardt brent. Mål: Stl: 2,3 cm. Stb: 2,2 cm. Stt: 0,6 cm. Vekt: 4 g. Funnet lengst syd i feltet.

35) Skår av **kar** av finmagret bordkeramikk, fint glittet, hardt brent. Mål: Stl: 1,7 cm. Stb: 1,6 cm. Stt: 0,6 cm. Vekt: 2 g. Funnet lengst sydvest i feltet.

36) Skår av **kar** av finmagret bordkeramikk, fint glittet, hardt brent. Noe forvitret på innsiden. Mål: Stl: 2,8 cm. Stb: 2 cm. Stt: 0,7 cm. Vekt: 15 g. Fra midten av husområdet.

37) Skår av **kar** av finmagret bordkeramikk, fint glittet, hardt brent. Mål: Stl: 2 cm. Stb: 1,6 cm. Stt: 0,6 cm. Vekt: 22 g. Midt i husområde.

38) Skår av **kar** av finmagret keramikk, fint glittet, hardt brent. Antydning til randlist. Linjedekor under munningsranden, bestående av to horisontale linjer. Skåret er noe forvitret. Kan ha vært et kar av typen R364. Mål: Stb: 3,2 cm. Stt: 0,7 cm. Sth: 2,5 cm. Vekt: 8 g. S18010 Fra sjakt på tvers av husområdet.

39) Randskår av **kar** av finmagret bordkeramikk, fint glittet, hardt brent. Antydning til randlist. Munningsranden er flat på toppen slik at randen får en nærmest firkantet profil. Mål: Stb: 2,3 cm. Stt: 0,7 cm. Sth: 1,7 cm. Vekt: 3 g. Nord i feltet, rett øst for husområdet.

40) Skår av **kar** av finmagret bordkeramikk, fint glittet, hardt brent. Mål: Stl: 2,8 cm. Stb: 1,7 cm. Stt: 0,5 cm. Vekt: 3 g. Nord i feltet, rett øst for husområdet.

41) Skår av **kar** av finmagret bordkeramikk, fint glittet, hardt brent. Munningsranden er flat på toppen slik at randen får en nærmest firkantet profil. Mål: Stb: 2,6 cm. Stt: 0,7 cm. Sth: 2,3 cm. Vekt: 5 g. Nord i feltet, rett øst for husområdet.

42) Skår av **kar** av finmagret keramikk, fint glittet, hardt brent. Skåret er fra buken, overgangen til hals. Dekorert med negleinstrykk som danner stående halvmåner, mulig en variant av R364. Mål: Stb: 3,2 cm. Stt: 0,9 cm. Sth: 4,5 cm. Vekt: 13 g. Funnet midt i feltet mot øst, ved steinpakning S18011.

43) Skår av **kar** av finmagret bordkeramikk, fint glittet, hardt brent. Dekorert med streker, som delvis krysser

hverandre. Kanskje et zikzak eller hengebue-mønster?

Mål: Stb: 1,9 cm. Stt: 0,5 cm. Sth: 1,8 cm. Vekt: 2 g.

Funnet i S18004 fyllmassene i grav 2. Trolig fyllmasser fra gulvlag i tuft.

44) Skår av **kar** av finmagret bordkeramikk, fint glittet, hardt brent. Linjedekor og zikzak eller hengebue-mønster. Mål: Stb: 2,4 cm. Stt: 0,4 cm. Sth: 2 cm. Vekt: 2 g. Funnet lengst syd i feltet

45) Skår av **kar** av finmagret keramikk, fint glittet, hardt brent. Et skår er dekorert med punkt og linjedekor. Kan være del av en hank. Godsets innside er mere ru og det kan dreie seg om skår fra kar av typen R364. Mål: Stb: 2,4 cm. Stt: 0,8 cm. Sth: 2,3 cm. Vekt: 23 g. S18083 Funnet i nedgravning på hustomt.

46) Randskår av **kar** av finmagret keramikk, fint glittet, hardt brent. Randen er avrundet, halsen utbøyd. Skårene har en litt forvitret overflate. Mål: Stl: 3 cm. Stb: 1,6 cm. Stt: 0,7 cm. Vekt: 8 g. Funnet i nedgravning/mulig stolpehull

47) Skår av **kar** av spannformet av keramikk. Klebermagret spannformet keramikk med linjedekor i form av to horisontale linjer. Mål: Stb: 1,8 cm. Stt: 0,3 cm. Sth: 1,8 cm. Vekt: 2 g. S18057 Funnet i nedgravning/struktur på hustomt

48) Skår av **kar** av finmagret bordkeramikk, fint glittet, hardt brent. Skårene er fra buknekkene og hals og har punkt- og horisontal linjedekor. Yttersiden er litt forvitret. Skårene passer sammen. Mål: Stb: 3,1 cm. Stt: 0,6 cm. Sth: 3,7 cm. Vekt: 15 g. S18057 Funnet i nedgravning/struktur på hustomt.

49) Skår av **kar** av finmagret keramikk, fint glittet, hardt brent. Kan være av typen R364? Mål: Stb: 2,1 cm. Stt: 0,5 cm. Sth: 3,8 cm. Vekt: 9 g. S18057. Funnet i nedgravning/struktur på hustomt.

50) Bukskår av **kar** av mellomgrovt magret, hardt brent, fint glittet keramikk. Dekorert med groper, tilnærmet trekantet, frembrakt med en pinne el. lignende. Nærmeste parallell er Bøe 1933 fig. 251, men mer ujevnt dekorert. Kan være skår av kartypen R364. Mål: Stl: 4,5 cm. Stb: 4,2 cm. Stt: 0,9 cm. Vekt: 19 g. Funnet lengst syd i feltet.

51) Randskår av **kar** av fint magret tykt gods. Trolig fra et stort forrådskar eller lignende. Yttersiden er rett mens munningsranden smalner av og blir utsvinget på karetts innside. Mål: Stb: 3,6 cm. Stt: 1,5 cm. Sth: 4,3 cm. Vekt: 22 g. Funnet lengst syd i feltet.

52) Skår av **kar** av fint til mellomgrovt magret og hardt brent keramikk. Dekoren består av linjer med liggende ovaler, laget med en pinne eller negl. Kan være del av et kar av typen R364. Mål: Stb: 4,4 cm. Stt: 0,8 cm. Sth: 3,4 cm. Vekt: 13 g. S18083 Funnet i nedgravning i hustomt.

53) Skår av **Miniaturkar** av keramikk. Stort karskår av finmagret rødbrunt gods, av form omlag som Bøe 1933 fig. 193 men noe større. Omlag en fjerdedel er bevart av karet fra munningsrand til bunnen, slik at formen kan bestemmes. Mål: Stb: 4,9 cm. Stt: 0,7 cm. Sth: 5,9 cm. Vekt: 22 g. S18083 Funnet i nedgravning i hustomt.

54) Skår av **kar** av spannformet av keramikk. Et skår av klebermagret spannformet keramikk. Mål: Stl: 2 cm. Stb: 1,4 cm. Stt: 0,7 cm. Vekt: 2 g. S18098 Funnet ved snitting og sålding av massene fra S18098, nedgravning.

- 55) Skår av **kar** av fint magret gods, relativt hardt brent. Yttersiden er forvitret. Mål: Stl: 2 cm. Stb: 1,7 cm. Stt: 0,6 cm. Vekt: 3 g. Funnet syd i utgravingsfeltet.
- 56) Skår av **kar** av fint magret gods, sort ytterside som kanskje er noe forvitret. Relativt hardt brent. Mål: Stl: 1,9 cm. Stb: 1,4 cm. Stt: 0,5 cm. Vekt: 2 g. Funnet syd i husområdet.
- 57) Skår av **kar** av fint til mellomgrovt magret gods. Innsiden forvitret. Mål: Stl: 2,3 cm. Stb: 2,2 cm. Stt: 0,6 cm. Vekt: 4 g. Midt i feltet øst for hustomtene.
- 58) Skår av **kar** av fint magret gods. Mål: Stl: 1,7 cm. Stb: 1,1 cm. Stt: 0,5 cm. Vekt: 1 g. S18047 Funnet i avlang nedgravning S18047.
- 59) Skår av **kar** av fint magret hardt brent rødlig gods. Skåret har en knekk som kan være bukovergangen. Mål: Stl: 3,6 cm. Stb: 3,1 cm. Stt: 1 cm. Vekt: 15 g. Midt i feltet lengst øst.
- 60) Skår av **kar** av fint til mellomgrovt magret, hardt brent gods. Skåret er forvitret på inn og yttersiden. Mål: Stl: 2,5 cm. Stb: 2,1 cm. Stt: 0,9 cm. Vekt: 6 g. Beliggende midt i feltet østlig del.
- 61) Skår av **kar** av fint magret, hardt brent gods. Mål: Stl: 2,3 cm. Stb: 1,6 cm. Stt: 0,7 cm. Vekt: 4 g. Lengst nord i feltet, østsiden av hustomt.
- 62) Skår av **kar** av fint magret gods, noe forvitret på innsiden. Mål: Stl: 1,8 cm. Stb: 1,3 cm. Stt: 0,8 cm. Vekt: 2 g. S18004 Funnet i fyllmassene i S18004 grav. Trolig fra gulvlag i tuft.
- 63) Skår av **kar** av finmagret gods. Mål: Stl: 1,4 cm. Stb: 1,1 cm. Stt: 0,5 cm. Vekt: 2 g. S18004. Funnet i fyllmassene i S18004 grav. Trolig fra gulvlag i tuft.
- 64) Skår av **kar** av mellomgrovt magret gods. Stempelornert med runde stempler med striper. Trolig er en pinne brukt som stempel. Innsiden av karet er forvitret. Mål: Stl: 1,9 cm. Vekt: 3 g. Funnet i profil.
- 65) Skår av **Hankekar** av keramikk. Hankeskår av hankekar, fint magret, rødbrent. Hanken har avrundede sider og er uten dekor. Mål: Stl: 2,8 cm. Stb: 2,1 cm. Stt: 1,2 cm. Vekt: 6 g. S18010. Funnet i sjakt gjennom steinpakning S18010.
- 66) Skår av **kar** av mellomgrovt magret gods, skåret er hardt brent. Det er noe forvitret. Mål: Stl: 3,2 cm. Stb: 2,2 cm. Stt: 0,6 cm. Vekt: 6 g. S18010 Funnet i sjakt gjennom steinpakning S18010.
- 67) Skår av **kar** av finmagret keramikk, fint glittet, hardt brent. Dekoren kan minne om Bøe 1931 fig. 246 og kan være fra et kar av typen R364. Mål: Stb: 2,6 cm. Stt: 0,7 cm. Sth: 2,1 cm. Vekt: 6 g. Funnet ved stor stein S18015
- 68) Skår av **kar** av fint magret gods. Mål: Stl: 1,8 cm. Stb: 1,8 cm. Stt: 0,9 cm. Vekt: 5 g. Funnet i utkanten av S18011, stor steinpakning.
- 69) Skår av **kar** av fint til mellomgrovt magret gods. Mål: Stb: 3,4 cm. Stt: 0,8 cm. Sth: 2,2 cm. Vekt: 10 g. Funnet rett vest for S18065, ildsted sentralt i tuft.
- 70) Skår av **kar** av mellomgrovt til finmagret bordkeramikk, fint glittet, hardt brent. Skårene er forvitret. Mål: Stl: 3,1 cm. Stb: 2,3 cm. Stt: 0,7 cm. Vekt: 11 g. Funnet lengst syd i feltet.
- 71) Skår av **Kar** av spennformet av keramikk. Skår av klebermagret spennformet keramikk. Mål: Stl: 1,8 cm. Stb: 1,5 cm. Stt: 0,6 cm. Vekt: 2 g. S18098 Funnet i sjakt i nedgravning S18098.
- 72) Skår av **kar** av mellomgrovt magret gods. Mål: Stl: 1,4 cm. Stb: 1,2 cm. Stt: 0,7 cm. Vekt: 1 g. S18043 Funnet i nedgravning S18043, midt i hustomt.
- 73) Skår av **kar** av finmagret bordkeramikk, fint glittet, hardt brent. Mål: Stl: 1,8 cm. Stb: 1,1 cm. Stt: 0,8 cm. Vekt: 1 g. Funnet i nedgravning S18043, midt i hustomt.
- 74) Skår av **kar** av mellomgrovt til finmagret keramikk. Mål: Stl: 2,7 cm. Stb: 2 cm. Stt: 0,7 cm. Vekt: 5 g. Funnet i nedgravning/mulig stolpehull S18036
- 75) Skår av **kar** av fint magret keramikk. Skåret er forvitret. Mål: Stl: 3,3 cm. Stb: 2,3 cm. Stt: 0,5 cm. Vekt: 4 g. Midt i feltet lengst øst.
- 76) Skår av **kar** av finmagret keramikk, fint glittet, hardt brent. Et av skårene er dekorert med små ovale negleinntrykk el.lignende. Mål: Stb: 2,6 cm. Stt: 0,7 cm. Sth: 2,1 cm. Vekt: 6 g. Funnet lengst syd i feltet.
- 77) Randskår av **kar** av mellomgrovt magret gods. Munningsranden har en rett avslutning, slik at randen får en firkantet profil. Halsen er noe utsunget mot munningen. Mål: Stb: 2,7 cm. Stt: 0,7 cm. Sth: 2,5 cm. Vekt: 5 g. Funnet lengst syd i feltet.
- 78) Skår av **kar** av spennformet av keramikk Et skår av spennformet klebermagret keramikk. Mål: Stl: 3,4 cm. Stb: 2,2 cm. Stt: 0,5 cm. Vekt: 5 g. S18004 Funnet i røysfyllen fra S18004, men stammer trolig fra gulvet i tuft.
- 78) Skår av **kar** av fint magret keramikk. Mål: Stl: 4,3 cm. Stb: 3,4 cm. Stt: 0,8 cm. Vekt: 15 g. Funnet i såldemasser i sydligste sjakt.
- 79) Skår av **kar** av spennformet keramikk. Skår av klebermagret spennformet keramikk. Mål: Stl: 1,7 cm. Stb: 1,2 cm. Stt: 0,4 cm. Vekt: 1 g. S18004 Funnet i såldemasser fra n-del av grav.
- 80) Skår av **kar** av mellomgrovt magret gods. Mål: Stl: 2,1 cm. Stb: 1,5 cm. Stt: 6,6 cm. Vekt: 1. Funnet i sydlige sjakt.
- 81) Skår av **kar** av mellomgrovt magret gods. Mål: Stl: 1,4 cm. Stb: 1,2 cm. Stt: 0,6 cm. Vekt: 1 g. Funnet i røys S18011
- 82) Skår av **kar** av fint til mellomgrovt magret gods. Mål: Stl: 3,4 cm. Stb: 2,3 cm. Stt: 1,1 cm. Vekt: 22 g. Funnet i røys S18011, i sjakt
- 83) Randskår av **kar** av fint magret keramikk. Mål: Stb: 1,2 cm. Stt: 0,5 cm. Sth: 1,3 cm. Vekt: 1 g. S18004 Funnet i røysfyllen fra S18004, men stammer trolig fra gulvet i tuft. funnet i såldemasser fra s-enden.
- 84) Skår av **kar** av fint magret keramikk. Mål: Stl: 1,9 cm. Stb: 1,5 cm. Stt: 0,7 cm. Vekt: 10 g. S18004 Funnet i røysfyllen fra S18004, men stammer trolig fra gulvet i tuft.
- 85) Skår av **kar** av finmagret bordkeramikk, fint glittet, hardt brent. Spor av linjedekor. Mål: Stl: 1,3 cm. Stb: 0,8 cm. Stt: 0,4 cm. Vekt: 1 g. Funnet syd i sydlig sjakt.
- 86) Skår av **kar** av finmagret keramikk. Mål: Stl: 2,7 cm. Stb: 2,1 cm. Stt: 0,5 cm. Vekt: 3 g. S18015 Steinpakning
- 87) Skår av **kar** av mellomgrovt magret keramikk. Mål: Stl: 1,3 cm. Stb: 1,1 cm. Stt: 0,7 cm. Vekt: 1 g. S18055 Stolpehull.

- 88) Skår av **kar** av fint magret keramikk. Mål: Stl: 1,8 cm. Stb: 1,2 cm. Stt: 0,6 cm. Vekt: 4 g. S18095 Nedgravning, Lag 22.
- 89) Skår av **kar** av fint magret keramikk, fint glittet. Mål: Stl: 1,4 cm. Stb: 1,2 cm. Stt: 0,5 cm. Vekt: 2 g. S18003 Ildsted.
- 90) Skår av **kar** av fint magret keramikk, fint glittet hardt brent bordkeramikk. Trolig fra samme kar som F25550. Mål: Stl: 3,3 cm. Stb: 2,3 cm. Stt: 0,4 cm. Vekt: 7 g. S18047 Nedgravning/renne
- 91) Skår av **kar** av fint magret keramikk, noe forvitret. Mål: Stl: 3,2 cm. Stb: 2,9 cm. Stt: 1 cm. Vekt: 16 g. S18047 Nedgravning/renne.
- 92) Syttito skår av **kar** av fint magret keramikk, fint glittet, hardt brent, tynt gods. Tre skår er randskår. Tilhører samme kar som F25521/01. Mål: Stb: 4,7 cm. Stt: 0,4 cm. Sth: 2,3 cm. Vekt: 49 g. S18047. Nedgravning/renne
- 93) Skår av fint magret **kar** av keramikk, fint glittet, hardt brent, tynt gods. Tilhører samme kar som F25521/01. Mål: Stl: 2,9 cm. Stb: 1,8 cm. Stt: 3,2 cm. Vekt: 2 g. S18047 Nedgravning/renne
- 94) Skår av **kar** av fint magret keramikk. Mål: Stl: 2 cm. Stb: 1,6 cm. Stt: 0,7 cm. Vekt: 5 g. Tverrprofil nord i tuft, innsiden østre vegg.
- 95) **Bryne** av sandstein. Fragment av bryne el. lignende. Rektangulær form, flat. Langsidene er avrundet eller facettert. Overflaten er glatt og polert. Mål: Stl: 6,4 cm. Stb: 3,9 cm. Stt: 7,9 cm. Funnet i husområdet ved S18043, nedgravning.
- 96) **Bryne** av kvartsitt. Halvparten av et bryne av kvartsitt. Fin og glatt på alle sider. Mandelformet/ovalt tverrsnitt. Mål: Stl: 7,8 cm. Stb: 2,1 cm. Stt: 1 cm. Enkeltfunn fra løsmassene syd i feltet.
- 97) **Slipeplate** av sandstein. Fragment av slipeplate eller emne til bryne. Mål: Stl: 7,3 cm. Stb: 4,7 cm. Stt: 1,8 cm. S18004 Funnet i røysfyllen fra S18004, men stammer trolig fra gulvet i tuft.
- 98) **Slipeplate** av sandstein. Fragment av slipeplate eller emne til bryne, fint polert på den ene siden. Mål: Stl: 5 cm. Stb: 3,6 cm. Stt: 0,6 cm. Øst, midt i feltet.
- 99) Stykke av **vevtyngde** av dårlig brent leire magret med sand. Mål: Stl: 2,8 cm. Stb: 2,3 cm. Vekt: 11 g. Funnet ved vestre yttervegg.
- 100) Stykker av **vevtyngde** av brent leire. Mål: Stl: 3 cm. Stb: 2,5 cm. Vekt: 53 g. I grått lag S18102, ved vestre langvegg.
- 101) Stykke av **vevtyngde** av brent leire. Mål: Stl: 3,2 cm. Stb: 2,3 cm. Vekt: 14 g. Funnet i tverrgående sjakt i ved vestveggen.
- 102) Stykke av **vevtyngde** av brent leire, magret med sand. Mål: Stl: 5,1 cm. Stb: 1,8 cm. Vekt: 31 g. Funnet ved vestveggen lengst syd.
- 103) Stykke av **vevtyngde** av brent leire. Mål: Stl: 4,7 cm. Stb: 3,2 cm. Vekt: 22. Funnet i røysfyllen fra S18004, men stammer trolig fra gulvet i tuft.
- 104) Stykke av **vevtyngde** av brent leire. Mål: Stl: 4,4 cm. Stb: 2,2 cm. Vekt: 24 g. Funnet i røysfyllen fra S18004, men stammer trolig fra gulvet i tuft.
- 105) Stykker av **vevtyngde** av brent leire. Mål: Stl: 5 cm. Stb: 1,9 cm. Vekt: 38 g. Funnet i røysfyllen fra S18004, men stammer trolig fra gulvet i tuft.
- 106) Stykke av **vevtyngde** av brent leire. Mål: Stl: 6 cm. Stb: 2,7 cm. Vekt: 38 g. Funnet i nordenden av tufta.
- 107) Stykke av **vevtyngde** av brent leire. Mål: Stl: 4,5 cm. Stb: 1,6 cm. Vekt: 27 g. Funnet i røysfyllen fra S18004, men stammer trolig fra gulvet i tuft.
- 108) Bit av **brent leire** med hvelvet ytterside, mulig fragment av vevtyngde. Mål: Stl: 2,8 cm. Stb: 2,3 cm. Vekt: 10 g. Funnet i røysfyllen fra S18004, men stammer trolig fra gulvet i tuft.
- 109) Stykke av **brent leire**, mulig fragment av vevtyngde. Mål: Stl: 3,1 cm. Stb: 2,2 cm. Stt: 1,6 cm. Vekt: 13 g. Funnet i nedgravning/mulig stolpehull S18036
- 110) Stykke av **brent leire** med buet overside, leira er magret med sand. Funnet lengst syd i feltet.
- 111) Bit av **brent leire** med glattet hvelvet ytterside, mulig fragment av vevtyngde. Mål: Stl: 2,8 cm. Stb: 1,6 cm. Vekt: 11 g. Funnet i ildsted S18065.
- 112) Bit av **brent leire** med glattet hvelvet ytterside, mulig fragment av vevtyngde. Mål: Stl: 4,7 cm. Stb: 3,2 cm. Vekt: 19 g. Funnet midt i tuftområdet.
- 113) Bit av **brent leire** med glattet hvelvet ytterside, mulig fragment av vevtyngde. Mål: Stl: 3,2 cm. Stb: 1,6 cm. Vekt: 11 g. Funnet midt i tuftområdet.
- 114) Bit av **brent leire** med hvelvet ytterside, mulig fragment av vevtyngde. Mål: Stl: 3,1 cm. Stb: 2,3 cm. Vekt: 13 g. Funnet midt i tuftområdet ved vestveggen.
- 115) Bit av **brent leire** med hvelvet ytterside, mulig fragment av vevtyngde. Mål: Stl: 3,5 cm. Stb: 1,9 cm. Vekt: 8 g. Funnet i røysfyllen fra S18004, men stammer trolig fra gulvet i tuft.
- 116) Bit av **brent leire** med hvelvet ytterside, mulig fragment av vevtyngde. Mål: Stl: 2,5 cm. Stb: 1,8 cm. Vekt: 3 g. Funnet i røysfyllen fra S18004, men stammer trolig fra gulvet i tuft.
- 117) Bit av **brent leire** med hvelvet ytterside, mulig fragment av vevtyngde. Mål: Stl: 2,7 cm. Stb: 1,9 cm. Vekt: 5 g. Funnet i røysfyllen fra S18004, men stammer trolig fra gulvet i tuft.
- 118) Bit av **brent leire** med hvelvet ytterside, mulig fragment av vevtyngde. Mål: Stl: 3,2 cm. Stb: 2,6 cm. Vekt: 10 g. Funnet i tverrgående sydligste sjakt gjennom tufta.
- 120) Bit av **brent leire** med hvelvet ytterside, mulig fragment av vevtyngde. Mål: Stl: 2,9 cm. Stb: 1 cm. Vekt: 3 g. Lengst syd i feltet.
- 121) Bit av **brent leire** med hvelvet ytterside, mulig fragment av vevtyngde. Mål: Stl: 3 cm. Stb: 2,1 cm. Vekt: 7 g. Funnet i røysfyllen fra S18004, men stammer trolig fra gulvet i tuft.
- 122) Et fragment av **brent leire**. Mål: Stl: 2,2 cm. Stb: 1,5 cm. Vekt: 6 g. Funnet i søndre sjakt gjennom hustuft.
- 123) Et fragment av **brent leire**. Mål: Stl: 2,3 cm. Stb: 2 cm. Vekt: 4 g. Funnet i røysfyllen fra S18004, men stammer trolig fra gulvet i tuft.
- 124) Et fragment av **brent leire**. Mål: Stl: 2,5 cm. Stb: 1,2 cm. Vekt: 7 g. Funnet i S18115 nedgravning.

- 125) Seks fragmenter av **brent leire**. Mål: Stl: 3,6 cm. Stb: 2,9 cm. Vekt: 20 g. Funnet i søndre sjakt gjennom hustuft.
- 126) Et fragment av **brent leire**. Mål: Stl: 1,7 cm. Stb: 1,1 cm. Vekt: 2 g. Funnet midt i husområdet.
- 127) Et fragment av **brent leire**. Mål: Stl: 2 cm. Stb: 1,5 cm. Vekt: 3 g. Lengst øst i feltet.
- 128) Et fragment av **brent leire**. Mål: Stl: 2,2 cm. Stb: 1,3 cm. Vekt: 4 g. Lengst nord i tufta.
- 129) Et fragment av **brent leire**. Mål: Stl: 2,1 cm. Stb: 1,2 cm. Vekt: 4 g. Funnet i søndre sjakt gjennom hustuft.
- 130) Et fragment av **brent leire**. Mål: Stl: 1,4 cm. Stb: 1,2 cm. Vekt: 3 g. Funnet i røysfyllen fra S18004, men stammer trolig fra gulvet i tuft.
- 131) Et fragment av **brent leire**. Mål: Stl: 2,7 cm. Stb: 1,9 cm. Vekt: 9 g. Funnet i søndre sjakt gjennom hustuft.
- 132) Et fragment av **brent leire**. Mål: Stl: 1,8 cm. Stb: 1,6 cm. Vekt: 3 g. Funnet i røysfyllen fra S18004, men stammer trolig fra gulvet i tuft.
- 133) Seks fragmenter av **brent leire**. Mål: Stl: 1,7 cm. Stb: 1,1 cm. Vekt: 8 g. Funnet i røysfyllen fra S18004, men stammer trolig fra gulvet i tuft, funnet ved prøvesålding.
- 134) Et fragment av **brent leire**, fragmentet er glattet på en side, kan være veggen i hullet på et spinnehjul av leire? Vekt: 4 g.
- 135) To fragmenter av **brent leire**. Vekt: 6 g. Funnet i røysfyllen fra S18004, men stammer trolig fra gulvet i tuft.
- 136) Fragmenter av **brent leire**. Mål: Stl: 2,4 cm. Stb: 1,6 cm. Vekt: 9 g. Fra bunnen av anlegget, trolig fra gulvlag i huset.
- 137) Fragmenter av **brent leire**. Mål: Stl: 1,2 cm. Stb: 0,9 cm. Vekt: 2 g. Funnet i røysfyllen fra S18004, men stammer trolig fra gulvet i tuft.
- 138) To stykker **brent leire**, sintret, boblete og glasert, mulig fra esseforing. Mål: Stl: 2,9 cm. Stb: 2,4 cm. Vekt: 11 g. Funnet i røys S18011, i sjakt, prøvesålding
- 139) **Fragment** av jern. Korrodert fragment av jern, firkantet tverrsnitt. Del av spiker? Mål: Stl: 2 cm. Vekt: 8 g. Funnet i sjakt gjennom steinpakning S18010.
- 140) Et stykke **slagg**, trolig smieslagg. Mål: Stl: 3,2 cm. Stb: 2,3 cm. Vekt: 22 g. Funnet i røysfyllen fra S18004, men stammer trolig fra gulvet i tuft.
- 141) **Slagg**, sintret og boblet. Mål: Stl: 2,5 cm. Stb: 1,4 cm. Vekt: 5 g. Funnet i røys S18011
- 142) **Slagg**, trolig smieslagg. Mål: Stl: 3,8 cm. Stb: 2,3 cm. Vekt: 16 g. Funnet lengst syd i felt.
- 143) Flintavslag. Mål: Stl: 5,8 cm. Stb: 3,5 cm. Funnet i røys S18011, i sjakt, prøvesålding
- 144) Kraftig **brent tåbein** av av dyr. Analysert av Per Holck. Vekt: <1 g.
- 145) **Brente bein** av ubestembart mammalia fra tuft. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 0,1 g. Midt i tuft.
- 146) **Brente bein** av ubestembart mammalia fra stolpehull. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 0,2 g. S18074 Stolpehull.
- 147) **Brente bein** av ubestembart mammalia fra nedgravning/renne. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 0,1 g. S18047 Nedgravning/renne.
- 148) **Brente bein** av ubestembart mammalia fra nedgravning/renne. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 2,1 g. S18047 Nedgravning/renne. Snitt 1.
- 149) **Brente bein** av ubestembart mammalia fra nedgravning/renne. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 0,4. S18047 Nedgravning/renne. Snitt 2.
- 150) **Brente bein** av lemmeknokler fra ubestembart mammalia fra nedgravning/renne. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 0,4 g. S18047.
- 151) **Brente bein** av fra ubestembart mammalia fra nedgravning/renne. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 0,4 g. S18047
- 152) **Brente bein** av fra ubestembart mammalia fra mulig stolpehull. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 1,1 g. S18038 Stolpehull?
- 153) **Brente bein** av fra ubestembart mammalia fra nedgravning. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 0,3 g. S18057 Nedgravning
- 154) **Brente bein** av fra ubestembart mammalia fra nedgravning/renne. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 5,7 g. S18047
- 155) **Brente bein** av lemmeknokler fra ubestembart mammalia fra nedgravning/renne. Størrelsen på dyret har vært som sau/geit/svin. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 4,2 g. S18047
- 156) **Brente bein** av lemmeknokler fra ubestembart mammalia fra nedgravning/renne. Størrelsen på dyret har vært som sau/geit/svin. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 0,7 g. S18047 Nedgravning/renne Lag B.
- 157) **Brente bein** av ubestembart mammalia fra nedgravning/renne. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 2,9 g. S18047.
- 158) **Brente bein**, lemmeknokler av mulig svin fra nedgravning/renne. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 0,4 g. S18047.
- 159) **Brente bein** av ubestembart mammalia fra nedgravning/renne. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 0,4 g. S18047.
- 160) **Brente bein** av ubestembart mammalia fra nedgravning/renne. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 0,4 g. S18047.
- 162) **Brente bein**, lemmeknokler fra mammalia på størrelse med svin fra nedgravning/renne. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 1,1 g. S18047
- 163) **Brente bein** av ubestembart mammalia fra nedgravning/renne. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 0,8 g. S18047.
- 164) **Brente bein** av ubestembart mammalia fra steinpakning. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 0,2 g. S18015 Steinpakning.
- 165) **Brente bein** av ubestembart mammalia. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 0,3 g.
- 166) **Brente bein** av ubestembart mammalia. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 0,6 g. S18115 Stolpehull.

167) **Brente bein** av vertebra av mindre mammalia på størrelse med en oter eller mindre. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: <0,1 g. S18063 Stolpehull.

168) **Brente bein** av ubestembart mammalia. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 0,4 g. S18045. Mulig stolpehull.

169) **Brente bein** av ubestembart mammalia. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 0,2 g. S18055 Stolpehull.

170) **Brente bein** av ubestembart mammalia. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 0,1 g. S18115 Stolpehull.

171) **Brente bein** av ubestembart mammalia. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 1 g. S18115 Stolpehull.

172) **Brente bein**. Moderat brente småbiter, mulig menneske? Analysert av Per Holck. Funnet sammen med kullprøve F25081/01. Funnet i vollen i sjakta gjennom tufta som ble gravd under prøveundersøkelsen, se Rødsrud 2003.

173–190) **Kullprøver**.

191–225) **Makrofossilprøver**.

C56079/1–26

Funn fra Grav 2.

1) **Spenne** av jern/tinn. Sterkt korrudert rektangulære spenne av jern. Spennen er 5,8 cm lang og 2,1 cm bred. Hjørnene er avrundede. Spennen ble funnet i tre stykker sammen med perlene. En kan se antydning til dekor på oversiden, men ikke hvilken type. En kan se en list eller randbord som følger konturene av spennen et par mm inne på flaten. Det er spor etter fortinning på forsiden. Spennen har nålefeste på baksiden. Det er spor etter mineralisert fint vevd tekstil på spennen. Restene av en tilsvarende spenne er funnet 17 cm fra den første (F25577/01). Denne spennen er enda mer korrudert og bare fragmenter er bevart. Også på denne var det spor etter finvevd tekstil på forsiden, samt en mineralisert snor rundt nålefestet. På grunn av korrusjoenen er det vanskelig å sikkert typebestemme spennene. Et lignende funn med rektangulære spenner i par, perlekjede og en ovalspenne er gjort i Hordaland (Helgen 1982: 32–38, fig. 32). Dette funnet setter Helgen til etter midten av 8. århundre. Mål: Stl: 5,8 cm. Stb: 2,1 cm.

2) **Spenne** av jern/tinn. Sterkt korrudert rektangulære spenne av jern, litt over halvparten bevart. Spennen ble funnet i tre stykker sammen med perlene. En kan se antydning til dekor på oversiden, men ikke hvilken type. Det er spor etter fortinning på forsiden. Spennen har nålefeste på baksiden. Det er spor etter mineralisert fintvevd tekstil på spennen. Restene av en tilsvarende spenne er funnet 17 cm fra den denne (F25561/01). Også på denne var det spor etter finvevd tekstil på forsiden. På grunn av korrusjoenen er det vanskelig å sikkert typebestemme spennene. Et lignende funn med rektangulære spenner i par, perlekjede og en ovalspenne er gjort i Hordaland (Helgen 1982: 32–38, fig. 32). Dette funnet setter Helgen til etter midten av 8. århundre. Mål: Stl: 5,1 cm. Stb: 2,3 cm.

3) **Kniv** av jern/tre. En kniv som minner om (Petersen 1951: 193 fig. 104). Denne typen har en rett rygg med steil tilbakebøying av ryggen i odden. Eksemplaret har bevart mineralisert tre fra skaftet og det er derfor vanskelig å se hvordan overgangen til tangen har vært. Det ytterste stykket av tangen mangler. Typen er mest vanlig i merovingertid og tidlig vikingtid. Mål: Stl: 14 cm. Stb: 1,8 cm. Stt: 0,5 cm.

4) **Ildstål** av jern. Ildstålet er sterkt korrudert og ser ut til å være av hovedtypen R. 426, med oppbøyde ender, som går sammen på midten og er bøyet tilbake i spiral. Spiralen er brukket av i den ene enden. Det er mulig at eksemplaret kan være v typen med høyt tresidig parti på midten, men det er vanskelig å si sikkert på grunn av korrusjon. Petersen (1951: 433) mener at typen går tilbake til merovingertiden, men er vanlig gjennom vikingtid. Et stykke ildflint ble funnet sammen med ildstålet. Trolig har de blitt oppbevart sammen i en pung eller eske.

5) **Nøkkel** av jern. En nøkkel av jern ble funnet sammen med kniven og ildstålet. Nøkkelen ligner typeeksemplaret R.459, men har hatt en løs jernring i enden til oppheng. Den er også litt enklere utformet i den andre enden med kun en tann og er mest lik V. J. G. fig. 468a (Schetelig 1912: 198). Petersen (1951: 464) daterer nøklene av denne typen til mellom merovingertid og det 10. århundre. Mål: Stl: 17 cm. Stb: 1,5 cm. Stt: 0,7 cm.

6) **Syl** av jern. Lengst syd i grava lå en syl. Redskapet er sterkt korrudert og har bevart rester av mineralisert treverk på skaftet. Sylen har en firkantet tange som smalner noe av bakover. I den andre enden har sylen et rundt tverrsnitt og smalner av mot spissen. Syler finnes i både manns og kvinnegraver. Redskapsstypen opptrer i materialet fra folkevandringstid og til 10. århundre (Petersen 1951: 235). Syler er i likhet med kniven et universalredskap. Det kan benyttes både til tre, lær og tekstilarbeid. Mål: Stl: 10 cm. Stb: 1 cm.

7) **Fragment** av jern, mulig del av nålen til en spenne. Mål: Stl: 1,2 cm. Stb: 0,4 cm. Vekt: 0,1 g.

8) **Perle** av glass Sylindrisk perle av mørkt grågrønt glass med tre tverrgående glassbånd i gult. Mål: Stl: 0,8 cm. Stb: 0,6 cm.

9) 13 **perler** av glass. Tretten enkle perler. Elleve av perlene er i nyanser fra blått til grønt. En perle er gulhvitt og en perle er hvit, den hvite er knust i tre deler. På et eksemplar er ene siden ved hullet rødbrunt, trolig fra misfarging under produksjonen. Perlene er funnet sentralt i grava. Mål: Diameteren varierer mellom 0,6 cm og 1 cm. Stb: 1 cm.

10) 9 **perler** av glass. Ni enkle perler. Åtte perler går i nyansene fra mørkblått til lysgrønt. En perle er hvit. Mål: Diameter mellom 0,7 og 0,8 cm. Diam: 0,8 cm.

11) **Perle** av glass Enkel perle av blått opakt glass. Mål: Stb: 0,7 cm. Stt: 0,6 cm.

12) **Perle** av glass. Enkel perle av blått glass. Funnet ved sålding av masser fra grava. Mål: Diam: 0,7 cm.

13) **Perle** av glass. Enkel perle av grønt glass. Funnet ved sålding av masser fra sentralområdet av grava. Mål: Diam: 0,8 cm.

14) 6 **Perler** av glass. Seks enkle perler i nyanser fra

blått til grønt. Mål: Mellom 0,6 og 0,9 cm i diameter
15) 2 **Perler** av glass. To enkle perler, en blå en grønn.
Mål: Diam: 0,8 cm.

16) **Perler** av glass. Sylindrisk perle av sort glass med pålagt tverrgående gule striper. Perlen er brukket og omlag en tredel mangler. Perlen er funnet ved sålding av masser fra sentralområdet i grava. Mål: Stl: 0,7 cm. Stb: 0,5 cm.

17) **Ildflint**. Et stykke ildflint, funnet sammen med ildstål i graven. Mål: Stm: 2,8 cm.

18) **Flekk** med retusj av flint. Flekke med retusj eller slitespor på begge langsider. Brukket skrått av i distalenden. Mål: Stl: 9 cm. Stb: 2,3 cm. Funnet i røysfyllet.

19) **Garnsøkke** av bergart. Dannet av en rullesten som på begge sider har en innhugget fure. Mål: Stl: 9 cm. Stb: 7 cm. Funnet i røysfyllet.

20) Fire småbiter av **brent bein**, mulig menneskebein. Analysert av Per Holck. Stammer trolig heller fra boplasslaget/tuftgulvet. Vekt: 1 g.

21) En bit av **brent bein**, mulig menneskebein. Analysert av Per Holck. Stammer trolig heller fra boplasslaget/tuftgulvet.

22) En bit av **brent bein**, mulig menneskebein. Analysert av Per Holck. Stammer trolig heller fra boplasslaget/tuftgulvet.

23) En bit av **brent bein**, mulig menneskebein. Analysert av Per Holck. Stammer trolig heller fra boplasslaget/tuftgulvet.

24) To biter av kraftig **brent bein**, mulig menneskebein. Analysert av Per Holck. Stammer trolig fra boplasslaget/tuftgulvet.

25) **Kullprøve**

26) **Makrofossilprøve**

C56080/1

Funn fra Grav 3

1) Kraftig **brente bein**. Bestemt til sannsynlig menneskebein av Per Holck. Stammer fra en liten nedgravning, trolig en liten branngrav. Halvparten av beina er sendt til datering. Vekt: <1 g. Struktur: S18112 Grav?

Chapter 6: Rødbøl 27 – A smithing area from the Roman Iron Age, an Early Iron Age farm, and burial cairns from the Early and Later Iron Age

Summary:

In 2005 and 2006, the site of Rødbøl 27 (ID 112770) at Rødbøl farm (gnr. 2040, bnr. 2) in Larvik municipality was extensively excavated. The site was situated on a gentle, east-facing forested slope (figures 6.1 and 6.2) in an area rich in glacial erratics.

In 2005, the archaeological potential of the site was evaluated. Radiocarbon and other scientific samples were collected. A layer containing debris from smithing activity was radiocarbon dated to the

Roman Iron Age, while a sample from a toft-area was dated to the Migration Period. Micromorphological analyses of a soil profile sealed by a burial cairn confirmed that the deposits should be associated with smithing activity on the site. The scientific results proved decisive for the methodological approach the following year.

In 2006, an Early Iron Age farm unit was investigated. It consisted among other things of a Roman Iron Age smithing area. On the same spot a robbed cairn with the remains of an Early Iron Age burial was excavated. This covered partially the smithy. Twenty metres south of this, the remains of an Early Iron Age longhouse with stone-set wall-lines was uncovered. An earlier building-phase with roof bearing posts was also identified. A burial cairn, dated from finds to the late 8th century, had later been raised in the middle of the toft.

In the smithing area, a range of debris from metal production was identified. Burnt and sintered clay, slag, slag droplets, unidentified iron objects, shards of pottery, crucibles, raw materials for bronze casting and metallurgical clay packages of sintered clay. Samples for micro- and macroscopic metallurgical analyses of the potential smithy floor were collected. Four of these were analysed. In the burial cairn partially covering the smithing area (Grave 1), finds of burnt bones, pottery shards, and a jointing compound from an organic container were made. The finds were spread across an area of about 2 metres, suggesting that the cairn had been robbed. A concentration of burnt bones indicates that the grave originally was placed at the east side of the large erratic boulder the cairn was built around.

Iron Age pottery – both decorated and undecorated – was found in and around the building remains. Among the shards were fragments of bucket shaped pots and tableware from the Early Iron Age. Traces of textile production consisted of two spindle whorls and two clay loom weight fragments.

37 charcoal samples have been collected from features in and around the toft and the smithing area. The wood from all the samples have been identified and eleven of them have been dated. Charred wood from three postholes in Building I has also been radiocarbon dated. The grave goods from Grave 2 consisted of glass beads, two small rectangular brooches, a knife, a strike-a-light, a key, an awl and flint for striking of fire. The artefacts place the grave in the early Viking Age. A blade of flint and a net sinker of stone were also found in the fill of the

cairn covering the toft. Grave 3, just east of the toft contained only burnt bones. These were radiocarbon dated to Cal. AD 595-635.

The finds from the site are listed in the collections of the Museum of Cultural History at C56076-C56080.